26

Ἡ Νεολαία

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Ἡ Νεολαία

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ, ΗΘΙΚΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ, ΤΗΣ «ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ»

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα εὐχόμεθα πατρικῶς εἰς τὴν ἁπανταχοῦ Ἐθνικὴν Νεολαίαν ὑγείαν καὶ ὅλην τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Νεότητα ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† ὁ Ἀθηνῶν Χρύσανθος

ΠΑΜΦΩΤΗ ΝΥΧΤΑ

Πάμφωτη νύχτα! Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα τῆς νύχτας τῆς Ἑλληνικῆς Λαμπρῆς. Αὐτῆς ποὺ εἶναι ἡ νύχτα «ἡ γεμάτη θαύματα, ἡ νύχτα, ἡ σπαρμένη μάγια».

Εἰς τὴν νεωτέραν μας ποίησι, κανένας ἄλλος δὲν τὴν αἰσθάνθηκε τόσο ἔντονα καὶ τόσο ἀληθινά, ὅσο ὁ Διονύσιος Σολωμός. Ὅμως ὁ λαός μας, ἄφθαστος ὄχι μονάχα εἰς τὸ νὰ κάμνῃ, ἀλλ' ἀκόμα περισσότερο εἰς τὸ νὰ τὴν ζῇ τὴν ποίησι, τὴν ἐστόλισε καὶ τὴν ἐξόμπλιασε, ὅπως αὐτὸς μονάχα κατέχει τὸ μυστικὸ νὰ στολίζῃ καὶ νὰ ξομπλιάζῃ, μ' ὅλους τοὺς κατάφωτους θησαυροὺς τῆς ὀμορφιᾶς τῆς αἰωνίας καὶ αἰωνίως νέας ψυχῆς του.

Ἐμιμήθη τὰ μάγια καὶ τὰ θαύματά της. Ἐδανείσθη ἀπὸ τὴ φωτεινὴ πλημμύρα τῶν ἄστρων της, ποὺ

κάνουν κ' ἐκεῖνα ἀνάστασι, ποὺ πέφτει
τὸ ὁλόστρωτο πέλαο μέσ' στὸν καθρέφτη

κι' ἄναψε ἄλλη τόση πλημμύρα ἄστρων, ἐπάνω στὴ γῆ. Τέτοια πλημμύρα ἄστρων, ποὺ τὸ γήϊνο φῶς τους εἶναι ἀκόμα πιὸ ἔντονο κι' ἀκόμα πιὸ θερμὸ καὶ πιὸ λαμπρὸ ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ. Μέσα τους λαμπαδιάζει καὶ καίει καὶ φέγγει ζωντανό, ἀνθρώπινο πνεῦμα. Πνεῦμα καὶ παλμός. Μιὰ πλημμύρα ἄστρων, ποὺ τὴν ἀνεμίζουν ψηλὰ ἑκατομμύρια χέρια, ἑκατομμύρια ζωὲς ἀνθρώπινες, κυριευμένες ἀπὸ γλυκυτάτην ἔκστασιν χαρᾶς, ὡσὰν φωτεινὰ τρόπαια καὶ σημαίας, γιὰ νὰ βεβαιώνουν τὸν ἑαυτό τους καὶ τὸν Κόσμο πὼς ἀληθῶς ἀνέστη! Κύματα ἄστρων πού, ἀφοῦ πλημμυρίσουν τὶς πλατεῖες καὶ τοὺς αὐλόγυρους τῶν ναῶν κι' ἀφοῦ κάμουν τρεῖς φορὲς τοὺς γύρους τῶν μνημάτων, γιὰ νὰ ἐνθυμίζουν τὴν ἐπηγγελμένην ἀνάστασιν εἰς τοὺς «κοιμηθέντας», ἀφοῦ λογχίσουν ἄλλες τρεῖς φορὲς θριαμβικά, ἀπὸ νικητήριον ἔξαρσι τὸν αἰθέρα, κατακλύζουν — φωτεινὰ καὶ χαρούμενα ποτάμια — τοὺς δρόμους καὶ τὶς γωνιὲς τῶν πόλεων καὶ τὰ σοκάκια τῶν χωριῶν καὶ ξεχύνονται ὡς τ' ἀπόμερα μονοπάτια, γιὰ νὰ φέρουν παντοῦ ὅπου ζοῦν καὶ χτυποῦνε καρδιὲς ἀνθρώπινες, τῆς ἀναστάσεως τὸ μήνυμα. Τὴν ἐκέντησε καὶ τὴν ἐπλούμισε μὲ φωτεινὰ κεντίδια καὶ πλουμίδια, μὲ ἄσπρα καὶ κόκκινα καὶ μ' ὅλα τὰ χρώματα καὶ μ' ὅλους τοὺς ἤχους τῆς χαρᾶς. Ἐγέμισε τὶς ἐκκλησίες μὲ βάγια καὶ μὲ μύρα, ποὺ ἀναδίνουν ἄρωμα νίκης καὶ ἀθανασίας καὶ τοὺς θόλους μὲ τροπάρια καὶ μὲ ὕμνους, ποὺ εἶναι ὡς λόγοι κι' ὡς ἦχοι καὶ ὡς πνεῦμα ἀνάκρασμα τῆς πιὸ τρανῆς καὶ τῆς πιὸ δυνατῆς χαρᾶς, ποὺ ἄλλη σὰν κι' αὐτὴ δὲν ἐδόνησε καμμιὰ φορὰ τὸν Κόσμο, τὰ στήθη καὶ τὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, ἐπάνω στὴ γῆ.

Ἀπὸ τὶς Χῶρες ποὺ χωρίζει ὁ Δούναβις ὡς τὸ Ἰόνιο κάτω κι' ἀπὸ τὸ Δνείπερο καὶ τὸ Δνείστερο ὡς τὰ Οὐράλια, αὐτῆς τῆς χαρᾶς ὁ παναρμόνιος παιάνας, ποὺ εἶναι ὅλος δικός μας, λόγος καὶ χρῶμα καὶ ἦχος καὶ πνεῦμα ἑλληνικό, αἰῶνες ὡς τώρα κι' ἄλλους αἰῶνες ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, ἀτελείωτα θὰ συγκλονίζῃ τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ χαρὰ τῆς Λαμπρῆς δικὴ μας κατάκτησις καὶ δωρεὰ πρὸς τὸν Κόσμο καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀκατάλυτη καὶ ἀνίκητη.

* * *

Ἡ Δύσις δὲν τὴν αἰσθάνθηκε αὐτὴν τὴ χαρὰ εἰς ὅλη της τὴν ἔντασιν. Γιατὶ ἡ ψυχὴ τῆς Δύσεως δὲν εἶχε ποτὲ βάθος. Ἦταν ρηχή. Κι' ἔμεινε ρηχὴ καὶ φτωχή. Ἡ χαρὰ ἡ λυτρωτικὴ τῆς Ἀναστάσεως δὲν τὴν κατέκτησε, οὔτε κατεκτήθη ἀπὸ αὐτήν. Ἔμεινε προνόμιο τῆς ἁγίας Ἀνατολῆς. Γιατὶ ἦταν καρπὸς τῆς ἰδικῆς της ἀγωνίας καὶ τῆς ἰδικῆς της ὀδύνης. Αἰῶνες πρὶν ὑψωθῇ ὁ Σταυρὸς ἐπάνω ἀπὸ τὸ βράχο τοῦ Γολγοθᾶ, ἡ Ἀνατολὴ ἐκυριαρχεῖτο ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς προσμονῆς του. Ἡ ἀρχαιότης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τοῦ κόκκου τοῦ σίτου, ποὺ «ἐὰν μὴ πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ πολὺν καρπὸν φέρει». Τὸ ἐγνώρισε εἰς τὸν ὀρφικό, εἰς τὸν βακχικό, εἰς τὸν ἐλευσινιακὸ κύκλο. Τὸ ἐγνώριζε καὶ ἡ Αἴγυπτος εἰς τὰς περιπλανήσεις τῆς Ἴσιδος. Τὸ ἐγνώριζε καὶ ἡ Χαλδαία, ἀκόμη ἐνωρίτερα. Ἀλλὰ οὔτε ἡ Χαλδαία, οὔτε ἡ Αἴγυπτος, οὔτε ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότης ἠμπόρεσαν νὰ τὴν φθάσουν καὶ νὰ τὴν κατακτήσουν τὴν χαρὰν τῆς λυτρώσεως. Ἔζησαν μόνον τὴν ἀγωνίαν της καὶ ἐφωτίσθησαν μόνον ἀπὸ τὴν προσδοκίαν. Τὴν ἐμάντευσαν ἀνάμεσα ἀπὸ πόνο καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ θλῖψι. Εἶδαν τὸν τύπο της μόνο, τὸ σχῆμα καὶ τὴν εἰκόνα της, μέσα ἀπὸ βουρκωμένα μάτια. Οὔτε ἡ μακρινώτερη Ἀνατολή, ποὺ ἡ ψυχή της εἶχε καὶ βάθος πολὺ καὶ ἁπλότητα καὶ εὐαισθησία, δὲν τὴν κατέκτησε τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως. Εἶναι καὶ τοῦτο ἄλλο αἴνιγμα πανανθρώπινο, ποὺ ἴσως ἡ λύσι του νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν χαοτικὴν ἀμορφίαν, ποὺ εἶναι τὸ γνώρισμα τῆς μακρινώτερης Ἀνατολῆς.

Ὡς τόσο ὅλα αὐτὰ εἶναι πειρασμοὶ γνώσεως. Καὶ ἡ γνῶσις, ὅταν τύχῃ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν πανάρχαιη, τὴν μυστηριακή της πηγὴ καὶ γίνεται λογισμὸς στενός, ἅμα θέλει νὰ ὀρθολογίζεται, χάνει τὸ ὡλοκληρωμένο νόημα τοῦ Κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Τεμαχίζει τὸν Κόσμον, τὸν ἀναλύει καὶ τὸν

ἀποσυνθέτει, χωρὶς ὅμως πιὰ νὰ ἐπανευρίσκῃ τὸν τρόπο νὰ τὸν ἐπανασυνδέῃ καὶ νὰ τὸν ἀποκαθιστᾷ εἰς τὴν ἀρχική του μορφή.

Ἀφοῦ ὅμως εἶναι κατάρα καὶ ἀρρώστεια τῆς ἐποχῆς ἡ γνῶσις καὶ τῆς γνώσεως οἱ πειρασμοί, μᾶς μένει ἕνας μόνον τρόπος νὰ ἐξοφλοῦμε μὲ τὸ ἐρώτημα, γιατί ἡ Δύσις δὲν μπόρεσε νὰ κατακτήσῃ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως καὶ μὲ τὸ ἄλλο, γιατί ἡ μακρινώτερη Ἀνατολὴ δὲν ἐστάθη ἱκανὴ νὰ τὸ συλλάβῃ. Ἡ ἀπόκρισις ἂς εἶναι: Γιατί ἡ Δύσις ἦταν πολὺ ἄωρη καὶ γιατί ἡ μακρινὴ Ἀνατολὴ εἶχεν ὡριμάσει πολύ.

* * *

Ἀλλὰ εἰπώθηκε ἀκόμα, πὼς ἡ ἰδέα τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως τὴν δέχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς προνομιούχου ἰδικῆς μας γωνίας τοῦ Κόσμου, ἐξηγεῖται μὲ τὴν φυσιολατρικὴν μέθοδον. Ὅτι τάχα ἡ πηγὴ τῆς ἰδέας τῆς Ἀναστάσεως ὑπάρχει εἰς τὴν ἔκστασιν ποὺ κυριεύει τὴν εὐαίσθητη φαντασία τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἰδικῆς μας περιοχῆς, εἰς τὴν θέαν τῆς ἀναγεννωμένης φύσεως. Οἱ ἅγιοι τὴν ἔλεγαν βλάσφημον αὐτὴν τὴν θεωρίαν. Γιατί ἡ Ἀνάστασις ἢ εἶναι γεγονός, ἕνα καὶ μοναδικόν, ὑπερβατικὸν ἀπόκτημα καὶ θαῦμα καὶ αὐτὸ τὸ θαῦμα εἶναι ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον Κόσμον,— μιὰ νοητὴ κόκκινη γραμμὴ μέσα στὸν χρόνο, ποὺ διαστέλλει τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τὸν νεώτερον Κόσμον — ἢ εἶναι μόνον ἰδέα, κάτι δηλαδὴ ποὺ ἔχει χτυπήσει τὸ φάντασμά του τὸ νοῦ, ἀλλὰ ποὺ δὲν τὸ ἔνοιωσαν καὶ δὲν τὸ ἐσήκωσαν οἱ καρδιές, ὥστε νὰ δονηθοῦν ἀπ' αὐτὸ ὡς τὰ κατάβαθά τους καὶ ν' ἀλλάξουν καὶ νὰ γίνουν ἄλλες, ἀλαφρὲς σὰν τὰ πουλιά. Ἀλλὰ τότε ὅλα, ὅσα ἡ ἀρχαιότης δὲν ἐγνώριζε καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πραότης καὶ ἡ θυσία, ποὺ ἀναδίδει φῶς ποὺ εἶναι δυνατώτερο ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἥλιων καὶ ἡ ταπεινότης ποὺ πλαταίνει τὴ ζωὴ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου, ὥστε νὰ καλύπτῃ τὸν Κόσμο, θὰ ἦταν πράγματα ξένα καὶ ἀπρόσιτα γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ γιὰ τὴν ψυχική μας πεῖρα. Γιατί μήπως ἡ πορεία τοῦ ξανανιώματος εἰς τὴν φύσιν καὶ τῆς ἀενάου ἐπιστροφῆς δὲν ἦταν καὶ δὲν εἶναι κοινή, ἴδια καὶ ἀπαράλλακτη καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν; Ἢ μήπως εἶναι φυσικὸν νὰ γεννᾷ χαρὰν ἡ πορεία αὐτὴ καὶ ὄχι λύπην, μᾶλλον, ἀφοῦ ἡ θέα τῆς φύσεως ποὺ ἀνανεώνεται πάντοτε, ἀνθρώπινον εἶναι νὰ ὑποβάλλῃ μελαγχολίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ποὺ γηράσκει καὶ δὲν ξανανιώνει.

Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἄνθησις ψυχῆς, ἄνθησις πνεύματος.Γιατί νὰ θέλωμε νὰ φτωχήνωμε τὴ ζωή μας καὶ νὰ νοθεύωμε τὴν χαράν της,ἀναζητῶντας ἐξηγήσεις καὶ ἑρμηνείας, ποὺ δὲν ἐξηγοῦν καὶ δὲν ἑρμηνεύουν τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ στέρεμα τῆς ψυχῆς μιᾶς ἀνάπηρης καὶ φτωχῆς ἐποχῆς; Μήπως αὐτὴν τὴν στειρότητα δὲν τὴν ἀπεστόμωσεν ὁ Παῦλος, ὅταν εἶπε: «Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι καὶ οἱ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσι, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν, ἡμῖν δὲ τοῖς πιστοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν»;

Δύναμις καὶ σοφία Θεοῦ, αὐτὸ εἶναι καὶ ἔτσι μόνον νοεῖται καὶ κατακτᾶται ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ λύτρωσις καὶ ἡ λυτρωτικὴ χαρὰ ποὺ ἀναβλύζει κάθετα ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἀνανεώνει τὴν ζωὴν καὶ τὸν Κόσμον. Οἱ γενεὲς τῶν μελῳδῶν μας καὶ οἱ πατέρες μας, ποὺ ἐστέκοντο στερεὰ ἐπάνω εἰς τὸν ἀσάλευτον βράχον τῆς πίστεως καὶ ὅσοι ἀκόμα παραμένουν εἰς αὐτὴν τὴν στερεότητα τῆς πίστεως, ὅσοι διατηροῦν τὴν δροσιὰν καὶ τὴν δροσερότητα τῆς ψυχῆς ἀκεραίαν καὶ ἀνόθευτον ἀπὸ κάθε ἐπιβίωμα σκεπτικισμοῦ καὶ ἀμφιβολίας, ἔτσι τὴν ἔζησαν καὶ ἔτσι τὴν ζοῦν καὶ τώρα τὴν διὰ τῆς ἀναστάσεως λύτρωσιν. Γι' αὐτοὺς τὸ καινὸν Πάσχα καὶ ἡ καινὴ κτῆσις καὶ τὸ καινὸν τῆς ἀμπέλου γέννημα καὶ ἡ θεία εὐφροσύνη τῶν χαρμοσύνων ὕμνων τοῦ πασχαλινοῦ ὄρθρου δὲν εἶναι ἐμπνεύσεις καλλιλογικοῦ οἴστρου, ἀλλὰ ζωὴ ἀληθινή. Εἶναι παλμοὶ ἔντονοι καρδιᾶς, εἶναι πλεόνασμα χαρᾶς, ποὺ ξεχειλίζει καὶ ξεχύνεται καὶ ἀγκαλιάζει καὶ κατασπάζεται τὸν Κόσμον καὶ τὴν ζωὴν καὶ κάθε πλάσμα Θεοῦ καὶ εὐλογεῖ ὅλας τὰς στιγμὰς καὶ ὅλας τὰς ὥρας τῆς ζωῆς καὶ τὰς πικρίας της καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἥττας καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὸν κάματόν της καὶ τὸν μόχθον.

Κατὰ τὸν εὐλογημένον ἐκεῖνον βαθὺν ὄρθρον τῆς Μεγάλης Κυριακῆς, τὸ ὅραμα τῶν εὐαγγελιστριῶν γυναικῶν ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὴν αἰωνιότητα μίαν νέαν, ἄγνωστον ἕως τότε, πηγὴν χαρᾶς, ποὺ ἄλλη ποτὲ πιὰ δὲν θὰ δοθῇ σὰν κι' αὐτὴν εἰς τὸν Κόσμον. Τὸ νὰ μὴ ξέρῃ ν' ἀντλῇ ἀπὸ τὴν πηγὴν αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δὲν ἔτυχε νὰ τὴν γνωρίσῃ, εἶναι, βέβαια, θλῖψις καὶ πόνος. Τὸ ν' ἀποστρέφῃ ὅμως ἀπὸ αὐτὴν τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς του καὶ νὰ παραδίδῃ τὸ πνεῦμα του εἰς τὴν τρικυμίαν τῆς ἀπιστίας ἐκεῖνος ποὺ τὴν ἐγνώρισε καὶ ἔζησεν ἔστω μίαν μόνον στιγμὴν τὸ γλυκὺ καὶ θερμὸ φούντωμα τῶν ἁγίων αἰσθημάτων, τὴν ψυχικὴν εὐφορίαν ποὺ ἀναδίδεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν πηγήν, εἶναι σκλήρωσις νοῦ καὶ καρδιᾶς, εἶναι ψυχικὸς αὐτοχειριασμός, σαδισμὸς αὐτομαστιγώσεως.

Μακάριοι ὅσοι δὲν ἐνόσησαν καὶ ὅσοι ἐθεραπεύθησαν ἀπὸ τὸ νόσημα αὐτὸ τῆς ἐποχῆς. Μακάριοι ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ, μὲ τὴν καρδιὰ ἀνάλαφρη καὶ παρθενικὸν τὸν νοῦν, θὰ πορευθοῦν εἰς τὸν πάμφωτον ὄρθρον καὶ θὰ ξανανάψουν μαζὶ μὲ τὴν ὑλικὴν λαμπάδα καὶ τὴν λαμπάδα τῆς ψυχῆς εἰς τὴν ἐπίκλησιν:

«Δεῦτε λάβετε φῶς
ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς
καὶ δοξάσατε Χριστόν,
τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν».

Κδς

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Τοῦ κ. ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Μὲ τὴ θρησκεία ὁ νοῦς γαληνεύει, ἡ καρδιὰ ζεσταίνεται. Ἕνα μυστικὸ βάλσαμο μερεύει τὸν ἄνθρωπο, κλείνεται στὸν ἑαυτό του καὶ ἡ φαντασία του πλανιέται σ' ἄλλον κόσμο. Αὐτὸ τὸ ξεχωριστὸ αἴσθημα δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ τὸ δώση ἡ ποίησι μονάχη, οὔτε καμμία τέχνη. Τὰ δοκίμασα καὶ τὰ δυὸ καὶ μπορῶ νὰ κρίνω. Στὰ χρόνια μας οἱ πιὸ πολλοὶ ἄνθρωποι περνᾶνε τὴ ζωή τους δίχως νὰ γευθοῦνε τὴ βαθύτερη τούτη εὐτυχία, ποὖναι νὰ τρέφεσαι καὶ νὰ ξεδιψᾷς ἀπὸ τὴ φλέβα ποὺ κρύβεται μέσα στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου. «Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Ἁγίου Πνεύματος ἐστέ;» Ὅποιος δὲν τὄνοιωσε αὐτό, πουθενὰ δὲ θὰ βρῇ παρηγοριά. Ἡ ζωή του, μ' ὅλες τὶς ψεύτικες χαρές, θὲ νἆναι ἕνα ὄνειρο συφοριασμένο. Στὴν παραμικρὴ κακοτυχία θὰ σαραβαλιαστῇ.

Ἡ θρησκεία εἶναι ἕνα παληό, ἕνα ἀρχαῖο πρᾶγμα, κι' αὐτὴ ἡ παλησούνη συντείνει πολὺ στὸ μυστήριο πὄχει μέσα της. Ἐμένα μπορεῖ νὰ μ' ἀρέσουνε μόνο τὰ παληά· παραδέχομαι πὼς θὲ νἆμαι κανένας ἀρχαῖος ἄνθρωπος ξαναγεννημένος. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ποιὸς λίγο ποιὸς πολύ, ἔχουνε μέσα τους ἕνα τέτοιο αἴσθημα γιὰ τὰ παληά. Κι' αὐτὸ εἶναι φυσικό, ἀφοῦ ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ μᾶς κρατᾶ μέσα του τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ζωῆς. Ἡ συνήθεια πὄχουνε πολλὲς φυλὲς τῆς Ἀνατολῆς καὶ κάμποσοι ἄγριοι ἄνθρωποι, νὰ λατρεύουνε τοὺς προγόνους τους, δείχνει αὐτὸ ποὺ λέγω. Τούτη ἡ λατρεία κάνει τὴ λεγομένη παράδοσι. Τὰ παραμύθια μᾶς εὐχαριστοῦνε γιατὶ μιλᾶνε γιὰ ἀνθρώπους παληούς. Ἕνας ἄνθρωπος πολὺ γέρος, ἕνα γερασμένο δένδρο, ἕνα σαραβαλιασμένο καράβι, πεταμένο στὴ στερηά, ἕνα παληὸ ἔπιπλο πὄχει τριφτῆ ἀπὸ χέρια πεθαμένα, ἕνα κιτρινισμένο βιβλίο, ὅλ' αὐτὰ παίρνουνε μιὰν ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὰ σκεπάζει κάποιο μυστήριο, ποὺ μᾶς κάνει νὰ τ' ἀγαπᾶμε καὶ νὰ τὰ σεβώμαστε.

Ἀκόμα κι' ἡ δική μας ἡ ἐποχή, πὄχει ζουρλαθῆ μὲ τὸ νεωτερισμὸ σὲ κάθε πρᾶγμα, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ δείχνει σωστὴ μανία γιὰ τὰ παληά. Μάλιστα δὲν θἄλεγα ψέματα ἂν ἔλεγα πὼς σήμερα βρίσκονται ἄνθρωποι ποὺ ἀγαποῦνε τὰ παληὰ ὅσο ποτές. Πλῆθος περιηγητὲς κι' ἕνα σωρὸ ἰδιότροποι ἀφίνουνε τὴν καλοπέρασι ποὺ τοὺς δίνει ἡ μεγαλόπολι καὶ τραβᾶνε μέσα στ' ἀπάτητα χώματα τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Περοῦ γιὰ νἄβρουνε τὰ ξωτικὰ παλάτια τοῦ Μοντετζούμα, ἄλλοι στὶς παγωμένες ἐρημιὲς τοῦ Θιβέτ, ἄλλοι στὴν Μεσοποταμία, στὴν Αἴγυπτο, κι' ἄλλοι ἀλλοῦ.

Ὅπως λοιπὸν ἡ θρησκεία εἶναι παληά, πρέπει κι' ἡ ἐκκλησία κι' ὅλα τὰ καθέκαστά της νἆναι παληά, γιὰ νὰ αἰσθανθῇ κανένας βαθειὰ τὴ ψαλμωδία καὶ νὰ εὐφρανθῇ τὸ πνεῦμα του.

Μιὰ φορὰ βρέθηκα τὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα στὸ Ἅγιον Ὄρος, στὸ μοναστῆρι τῆς Λαύρας. Αὐτὸ τὸ μοναστῆρι εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα, καὶ γι' αὐτὸ κι' ὅλας τὸ λέγανε «Μ ε γ ί-

σ τ η Λ α ύ ρ α». Ἡ χερσόνησο τοῦ Ἄθωνα ἔχει μιὰν ἀκρογιαλιὰ ποὺ βλέπει κατὰ τὴν Ἀνατολὴ κι' ἄλλη μιὰ ποὺ βλέπει κατὰ τὸ βασίλεμα. Ἡ Λαύρα εἶναι ἀπάνω στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ κυττάζει στὴν Ἀνατολή. Τὸ μοναστῆρι βρίσκεται σ' ἑνὸς τσιγάρου δρόμο ἀπ' τὴ θάλασσα. Στὴν ἀκρογιαλιὰ εἶναι χτισμένος ἕνας βυζαντινὸς πύργος ἀπάνω σ' ἕνα βράχο κι' ἀπὸ κάτω εἶναι ὁ ταρσανᾶς π' ἀράζουνε τὰ καΐκια. Σὰν φυσᾶ φρέσκος βοριᾶς τὸ πέλαγος γεμίζει κύματα ἀφρισμένα, ποὺ κατεβαίνουνε καθαρωτὰ σὰν ἄτια πέρ' ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη κι' ἀχολογοῦνε ἀπάνω στὰ βράχια μὲ μιὰ βουὴ ποὺ νὰ φοβᾶται ὁ ἄνθρωπος.

Τὸ μοναστῆρι εἶναι κάστρο ὁλάκερο, μὲ πύργους ὁλοτρίγυρα, ἕνα κτίριο παμπάλαιο ποὺ στέκεται ἔτσι χωρὶς ν' ἀλλάξῃ ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ. Μάλιστα μέσα σ' ἕναν πύργο ηὗρα δυὸ-τρεῖς σαΐτες καὶ μιὰ φαρέτρα (ἕνα ταρκάσι, ὅπως τὸ λέγανε) κοιτάμενα στὸ χῶμα. Ὄχι μονάχα τὰ κτίρια εἶναι παληά, μὰ κι' οἱ ἄνθρωποι, τὰ ροῦχα τους, οἱ συνήθειες τους, ἀκόμα κι' ἡ ὥρα.

Αὐτὸ τὸ μοναστῆρι ἔχει μιὰν ἐκκλησιὰ πολὺ παληὰ καὶ μεγάλη, ζωγραφισμένη «διὰ χειρὸς Κυροῦ Θεοφάνη μοναχοῦ», ποὺ στάθηκε τεχνίτης φημισμένος ἀπὸ τὴν Κρήτη κι' ἔζησε κατὰ τὸ 1550, δηλαδὴ ἑκατὸ χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὸ πάρσιμο τῆς Πόλης.

Τὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα οἱ πατέρες δὲ βγαίνουνε σχεδὸν ὁλότελα ἀπ' τὴν ἐκκλησία· ἡ μιὰ ἀκολουθία τελειώνει, ἡ ἄλλη ἀρχινᾶ.

Τὸ κελλὶ ποὺ καθόμουνα ἦτανε ἑνὸς καλόγερου πατριώτη μου, ποὔτανε μερακλῆς καὶ τὄχε καμωμένο σὰ φωληά. Εἶχε ἕνα μπαλκόνι γεμᾶτο λουλούδια ποὺ μοσχοβολούσανε καὶ τὸ κρεββάτι ποὺ κοιμώμουνα βρισκότανε μέσα σ' ἕνα σαχνισίνι ποὺ κρεμότανε στὸ χάος, στὸ πιὸ ψηλὸ μέρος ἐκείνου τοῦ κάστρου, ποὺ ἔζωνε τὸ μοναστῆρι. Ξαγρυπνημένος, ὅμως ἤμουνα, εἶχα γύρει λιγάκι ἀπάνω στὰ μαξιλάρι ποὺ κι' ἐκεῖνο εὐωδίαζε γεμισμένο μὲ μυρσίνες, μ' ἀβαγιανοὺς κι' ἄλλα μυρουδικὰ βότανα, κι' εἶχα ἀποκοιμηθῆ. Μὰ σὲ λίγο τὸ σήμαντρο μὲ ξύπνησε.

Σηκώθηκα μὲ χαρὰ μεγάλη, σὰν ἄνθρωπος ποὺ ξυπνᾷ ἀπὸ ἕνα γλυκὸ ὄνειρο γιὰ νὰ πάῃ σὲ ἄλλο πιὸ γλυκό· ξημέρωνε Μεγάλη Παρασκευή, ἡ Ἀ κ ο λ ο υ θ ί α τῶν Ὡ ρ ῶ ν.

Κατέβηκα στὴν αὐλὴ καὶ μπῆκα στὴν ἐκκλησία. Οἱ πατέρες εἴχανε πιάσει τὰ στασίδια τους. Χώθηκα κι' ἐγὼ σ' ἕνα στασίδι.

Ἐδῶ μέσα τὸ μάτι ξεκουράζεται, τὸ μυαλὸ γαληνεύει. Τὸ σκοτάδι τυλίγει τὸ κάθε τι. Μέσα στ' Ἅγιο Βῆμα θαλποσαλεύουνε δυὸ-τρεῖς γέροι ντυμένοι μὲ τ' ἄμφια. Ἡ φαντασία πλάθει πράγματα λογῆς-λογῆς. Ἡ κάθε κόχη τῆς ἐκκλησίας εἶναι γεμάτη μυστήριο, καταλαβαίνεις πὼς ζῇς ἀνάμεσα σὲ πλάσματα ποὺ δὲν τὰ βλέπεις. Οἱ χιβάδες, τὰ σταυροθόλια κι' οἱ θεώρατες ἐκεῖνες κάμαρες, ποὺ κρέμονται ἀπὸ πάνω μου, μὲ κάνουνε νὰ μαζευτῶ στὸν ἑαυτό μου. Κάθουμαι τρυπωμένος μέσα στὸ στασίδι μου κι' ἕνα γλυκὸ βάλσαμο σταλάζει στὴν καρδιά μου ἀπ' τὸ κάθε τι, ἀπ' τὴ ψαλμωδία, ἀπ' τὸ λιβάνι, ἀπ' τὸ κερὶ ποὺ καίγεται.

«Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν Δυνάμεων».

Ὅλα εἶναι παληά· τὰ ξύλα σαρακοφαγωμένα, οἱ τοῖχοι μαῦροι ἀπ' τὴν καπνιὰ τετρακόσιων χρόνων. Ἀκόμα καὶ τὸ σκοτάδι, καὶ κεῖνο λὲς κι' εἶναι ἕνα πρᾶγμα παμπάλαιο, ἀπ' τὰ χρόνια τοῦ Τσιμισκῆ.

Ἕνας γηραλέος καλόγερος στέκεται μπροστὰ στ' ἀναλόγι καὶ διαβάζει, κυττάζοντας μέσα σ' ἕνα βιβλίο παμπάλαιο, μὲ παράξενα γράμματα, γεμᾶτο σταξιὲς ἀπ' τὰ κεριά. Ἡ φωνή του εἶναι ραγισμένη, μονότονη κι' ἐκφραστική, γεμάτη παράπονο. Διαβάζει σὰ νὰ μιλᾷ μὲ τὸν ἑαυτό του, ξεσέρνοντας τὰ λόγια ποὺ σβύνουνε μέσα στὸ στόμα του σὰν ἀναστεναγμός.

«Ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένωμα λαοῦ. . . .».

Ἀπ' τὴν τρύπα μου, χωμένος μέσα στὸ σκοτάδι, τὸν ἀκούω κι' ἀνοίγ' ἡ καρδιά μου σὰν τ' ἀγριολούλουδο ποὖναι ξεχασμένο στὴν ἐρημιά. Κυττάζω ἀπὸ μακρυὰ αὐτὸ τὸ κάτασπρο κεφάλι μὲ τ' ἄγρια τὰ μαλλιὰ ποὺ πέφτουνε μὲ μεγαλοπρέπεια, ποὺ σκύβει σὰ νὰ θέλῃ νὰ κρυφτῇ ὁλότελα. Ἄράγε τί φουρτοῦνες νὰ πέρασε πρὶν ν' ἀράξῃ σὲ τοῦτο τὸ λιμάνι! Ποιὸς ξέρει ἀπὸ ποῦ ξεκίνησε! Ἀπ' τὰ Μπογάζια, ἀπ' τὴν Καπαδοκία, ἀπ' τὰ Νησιά, ἀπ' τὸ Μωρηά, ἀπ' τὴν Κρήτη;

«Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός, ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ μαστῶν τῆς μητρός μου· ἐπὶ σὲ ἐπερρίφθην ἐκ μήτρας».

Ἡ καρδιά μου ραγίζει ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια νὰ βγαίνουνε ἀπ' τὸ στόμα ἐκείνου τοῦ ἀσκητῆ. Αὐτὸς ὁ γέρος μιλᾷ γιὰ τὴ μάννα του μὲ μιὰ παμπάλαια γλῶσσα. Τὰ λόγια του ἔρχονται στ' αὐτιά μου σὰ βουὴ ἀπὸ πολὺ μακρυά, ἀπὸ χιλιάδες χρόνια μακρυά! Κι' ὁ ἑαυτός μου σάμπως δὲν εἶναι κι' ἐκεῖνος ἕνα φάντασμα, ἕνα πλάσμα γεννημένο χίλιες φορές; Κι' ὅμως ἡ καρδιά μου εἶναι ζεστὴ ἀκόμη ἀπὸ τὴν πρώτη φωτιὰ τῆς δημιουργίας, κι' εἶναι γεμάτη ἀπὸ θλῖψι, ἀπὸ ἀγάπη κι' ἀπὸ πίστι στὸ Θεὸ ποὺ μ' ἔπλασε. Συλλογιέμαι κι' ἐγὼ τὴ μάννα μου ποὺ κοίτεται στὰ βάθη τῆς Τουρκιᾶς, τοὺς μπαρμπᾶδες μου, κι' ὅλους τοὺς πεθαμένους ποὖναι χωμένοι σὲ μιὰ καὶ σ' ἄλλη μεριὰ τοῦ κόσμου, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θ' ἀναστηθοῦν.

«Ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε καὶ ὡς σὴς καταφάγεται ὑμᾶς».

Μπροστὰ στ' Ἅγιο Βῆμα στέκεται τὸ τέμπλο σὰν κανένα ξύλινο κάστρο, σαρακοφαγωμένο, πλουμισμένο μὲ χίλια δυὸ σκαλίσματα. Εἶναι καμωμένο ἀπὸ καρυδιά, καρφωμένο μὲ σκουριασμένα καρφιὰ καὶ μὲ κάτι μεγάλες καβίλιες ἀπὸ σιδερόξυλο.

Ἀπ' τὸ μέσα μέρος τὸ δένουνε κάτι μεγάλες στραβοξυλιές, λὲς κι'εἶναι τίποτα παγίδια ἀπὸ κανένα καράβι. Τὰ καντήλια κρέμουνται σὲ κάτι σχοινιὰ ποὺ τὰ δαγκώνουν φίδια παράξενα, ἀραδιασμένα ἀπάνω ἀπὸ τὸ εἰκονίσματα. Ἀπάν' ἀπάνω, στὴν κορυφὴ τοῦ τέμπλου, στέκεται ὁ Γολγοθᾶς, μὲ δυὸ θεριὰ φτερωτὰ ποὺ κάθουνται ἀγριεμένα τὄνα ἀντίκρυ στ' ἄλλο, καὶ στὴ μέση στέκεται ὁ Σταυρωμένος. Τὰ εἰκονίσματα εἶναι κατάμαυρα σιδερόξυλα, γεμᾶτα μυστήριο, ποὺ τρέμεις νὰ τὰ κυττᾶς, μ' ὅλο ποὺ σὲ παρηγοροῦνε καὶ σὲ ξεκουράζουνε. Ἂν ζυγώσῃς μ' ἕνα κερὶ στὸ χέρι, μπορεῖς νὰ διαβάσῃς μὲ κόπο σὲ καμμιὰν ἄκρη:

«Διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ Ἰωάννου ἱερομονάχου».

Ὁ γέρος τελείωσε τὸ διάβασμα κι' ἀρχινᾷ ἡ ψαλμῳδία μὲ μεγάλη ἐπισημότητα:

Στιχηρὰ ἰδιόμελα (Ἦχος πλ. δ').

«Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα εἰς ἔλεγχον ῥήγνυται τῶν παρανόμων, καὶ τὰς ἰδίας ἀκτῖνας ὁ ἥλιος κρύπτει, Δεσπότην ὁρῶν σταυρούμενον».

Κι' ἀφοῦ ψάλουνε δυὸ-τρία ἰδιόμελα, ὁ ἀναγνώστης λέγει τὴν προφητεία τοῦ Ζαχαρίου:

«Τάδε λέγει Κύριος· λήψομαι τὴν ῥάβδον μου τὴν καλὴν καὶ ἀπορρίψω αὐτήν...»

Ὕστερα βγαίνει ὁ παπᾶς στὴν ὡραία πύλη καὶ λέγει τὸ Εὐαγγέλιο, ἀπ' τὸ συμβούλιο ποὺ κάνανε οἱ Φαρισαῖοι ἴσαμε τὶς ἅγιες γυναῖκες ποὔχανε κουρνιάσει κοντὰ στὸ σταυρό. Κι' ὕστερα πάλι ἀρχινᾷ ὁ ἀναγνώστης:

«Ἕως πότε πενθήσει ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ;...».

Καὶ πάλι ψαλμῳδία, καὶ πάλι Εὐαγγέλιο. Ἔτσι τραβᾶνε οἱ Ὧρες, ὧρες τῶν ὡρῶν.

Ἡ ἐκκλησία γεμίζει καπνὸ ἀπ' τὸ θυμιατῆρι. Ὁ παπᾶς ποὺ θυμιάζει τριγυρνᾷ ὅλη τὴν ἐκκλησία κι' οἱ πατέρες γέρνουνε τὸ κεφάλι μέσα στὰ στασίδια, σὰ νᾶναι μούμιες μέσα στὰ νεκροκρέββατα. Οἱ πιὸ γηραλέοι κλέβουνε λίγο ὕπνο, λαγοκοιμοῦνται. Μὰ καὶ στὸν ὕπνο τους νανουρίζονται ἀπ' τὰ θεϊκὰ λόγια ποὺ λένε οἱ ψαλτάδες:

«Ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν, ἐνώπιος ἐνωπίῳ...».

Ὁ καπνὸς ἀνεβαίνει ψηλὰ καὶ γεμίζει τὸν κουμπέ, ποὺ κρέμεται σὰν πετρωμένος οὐρανός, σκοτεινὸς καὶ συννεφιασμένος, ἀπὸ πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας, καὶ κεῖ μέσα ξεχωρίζει φωλιασμένος ὁ Παντοκράτορας, κυττάζοντας μὲ μάτια ὀρθάνοιχτα τὴ γῆ. Ὁλόγυρά του εἶναι γραμμένα γράμματα ποὺ λένε:

«Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγεννήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν, ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελεύσεται».

Γύρω του στέκονται πλάσματα φτερωτά, ἄλλα μὲ δύο κι' ἄλλα μὲ ἕξη φτερά.

Μέσα στὶς καμάρες κι' ἀπάνω στοὺς τοίχους ξεχωρίζουμε πλῆθος ἀμέτρητο ἀνθρῶποι, ζωγραφισμένοι προφῆτες, προπάτορες, ἀπόστολοι, ἀσκητάδες, πολεμιστές. Πολιτεῖες μὲ κάστρα, βουνὰ μὲ καβαλλαρέους, θάλασσες μὲ καράβια, θεριὰ παράξενα ποὺ τρῶνε ἀνθρώπους, σύννεφα, ἥλιοι, φεγγάρια, ὅλος ὁ κόσμος κι' ὁ ντουνιᾶς. Ἐδῶ ὁ Χριστὸς ἀνασταίνει τὸν Λάζαρο, ἐκεῖ ὁ Νῶε φτιάνει τὴν Κιβωτό, ἀλλοῦ ὁ ἄσωτος υἱὸς κάθεται παραπονεμένος καὶ βοσκᾷ τὰ γουρούνια, παραπέρα φουσᾶτα, στρατιῶτες μ' ἅρματα ἀρχαῖα καὶ μὲ σαρίκια στὰ κεφάλια, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναβῆ ποὺ σταματᾷ τὸν ἥλιο, ὁ Βαροὺχ ποὺ κοιμᾶται ἀκουμπησμένος στὴν παλάμη του, τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ζακχαῖος σκαλωμένος στὴ μουριά. Καὶ κεῖ ποὺ τὰ κυττάζεις αὐτὰ καὶ φαίνεσαι, ἀκοῦς καὶ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωνᾶ, τοῦ Ναβουχοδονόσορα, καὶ καταλαβαίνεις νὰ ἡμερεύῃ ἡ καρδιά σου. Γιὰ σένα δὲν ὑπάρχει μηδὲ θάνατος μηδὲ ντέρτια, μηδὲ ἐχθρός, μηδὲ τίποτα. Ἁγιασμένα αἰσθήματα.

Γύρω σου γυρίζει ὁλάκερη ἡ δημιουργία. Στὰ βουνὰ φυσάει ὁ ἀέρας καὶ τριζοβολοῦνε τὰ δένδρα. Ἀπὸ τὸ χῶμα φυτρώνουνε πλῆθος ἀμέτρητα βότανα. Τὸ θεριόψαρο ποὺ κατάπιε τὸν Ἰωνᾶ ἀναταράζει τὴ θάλασσα. Μαῦρος καπνὸς ἀνεβαίνει ἀπ' τὸ καμίνι τοῦ Ναβουχοδονόσορα, καὶ μέσα στὶς φλόγες δοξολογᾶνε τὸ Θεὸ τὰ τρία παλληκαρόπουλα μὲ τὰ σαρίκια καὶ μὲ τὰ σαλβάρια τους. Ὡς καὶ τὰ γαϊδούρια τοῦ Ἰώβ, καὶ κεῖνα τὰ βλέπεις, τὶς καμῆλες του, τὰ πρόβατά του καὶ τὰ βώδια του. Ὁ γέρο-Ἰωνᾶς γκρινιάζει γιατὶ ξεράθηκε ἡ κολοκυθιὰ κι' ἔκαψε ὁ ἥλιος τὸ κάκαρό του.

«Καὶ ἐγένετο ἅμα τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον καὶ προσέταξεν ὁ Θεὸς πνεύματι καύσωσι συγκαίοντι καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἰωνᾶ· καὶ ὠλιγοψύχησε καὶ ἀπελέγετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ εἶπε· καλόν μοι ἀποθανεῖν με ἢ ζῆν με. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Ἰωνᾶν. Εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ; καὶ εἶπε: Σφόδρα λελύπημαι ἐγώ, ἕως θανάτου».

Τώρα ποὺ ἄρχισε νὰ θαμποφέγγῃ μέσα στὴν ἐκκλησία, πιάνεις καὶ ξεκαθαρίζεις σιγὰ-σιγὰ ἀπάνω ἀπ' τοὺς ψαλτάδες κάτι θεώρατα κορμιὰ ἀπάνω στὸν τοῖχο. Εἶναι οἱ πολέμαρχοι, ἀραδιασμένοι καὶ ὁλοζώντανοι, ποὺ σὲ πιάνει φόβος· οἱ δύο ἅγιοι Θεόδωροι, ὁ Τήρωνας κι' ὁ Στρατηλάτης, ὁ ἅγιος Γιώργης, ὁ ἅγιος Δημήτριος, ὁ ἅγιος Προκόπιος, ὁ ἅγιος Μηνᾶς, ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Πέρσης, ὁ ἅγιος Μερκούριος, κι' ἄλλοι πολλοί. Ἄλλος εἶναι ἀμούστακος, ἄλλος μὲ μαῦρα γένεια, ἄλλος μ' ἄσπρα. Οἱ περισσότεροί τους εἶναι ἀπ' τὴν Ἀνατολή, μέσ' ἀπ' τὴν Καραμανία. Τὰ μάτια τους σὲ καρφώνουνε σὰ σαΐτες, ὅπως σὲ κυττᾶνε μέσ' ἀπ' τὸ σκοτάδι. Ὅλοι εἶναι παλληκαρᾶδες, ἄλλος σὰν Ἐρωτόκριτος, ἄλλος σὰν Μεγ. Ἀλέξανδρος. Τὰ πρόσωπά τους εἶναι λιοκαμένα, μὰ μ' ὅλη τὴν ἀγριάδα τους ἔχουνε στὴ ματιά τους γλυκὸ παράπονο κι' ἕνα μεγαλεῖο ποὺ δὲ γράφεται στὸ χαρτί. Οἱ ψηλὲς κορμοστασιές τους σὲ ξαφνίζουνε πιὸ πολὺ μὲ τὰ πολεμικὰ ροῦχα καὶ μὲ τὰ παράξενα ἅρματα τοῦ παληοῦ καιροῦ. Τοῦτος φορεῖ ἕνα θώρακα σκεπασμένον μὲ λέπια, ὁ ἄλλος ἔχει στοὺς ὤμους του καὶ τὰ στήθια ἀπὸ μιὰν ἄγρια γοργόνα σκαλισμένη στὸ σιδερένιο πουκάμισό του· φορᾶνε κάτι κοντὲς φουστανέλλες κι' ἀπ' τὸ κεφάλι ὡς τὰ νύχια εἶναι σκεπασμένοι ἀπὸ κάθε λογῆς ἅρματα: σκουτάρια [1], σαΐτες, κοντάρια, τοπούζια [2], ταρκάσια [3]. Ἄλλοι ἔχουνε τραβηγμένα τὰ σπαθιὰ ἀπ' τὰ θηκάρια, ἄλλοι ζωσμένοι μὲ λουριὰ ποὺ κρέμονται σαϊτοθῆκες ἢ περικεφαλαῖες φοβερές. Τὰ γερὰ ποδάρια τους τἄχουνε τυλιγμένα μὲ λουρίδες καὶ πατᾶνε γερὰ στὴ γῆς. Βλέποντάς τους, ὁ νοῦς σου πάει στὰ παληὰ τὰ χρόνια, πετᾷ σὲ ντερβένια ἔρημα, μὲ πύργους παρατημένους στὴ λησμονιά. Σ' αὐτὸ τ' ἀναμεταξὺ βγάζουνε ἀπὸ τ'

(Ἡ συνέχεια στὴ σελίδα 872)

Σημ: 1 ἀσπίδες, 2 ῥόπαλα, 3 φαρέτρες.

Ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ Ἐποποιΐα

ΜΕ ΤΟ ΝΙΚΗΦΟΡΟ ΦΩΚΑ

ὑπὸ : Μ. ΑΝ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

[Σ' ἕνα ὁροπέδιο τῆς Καππαδοκίας, μιὰ νύχτα, οἱ Σαρακηνοὶ κατώρθωσαν νὰ πατήσουν τὸν πύργο τοῦ ἀκρίτα Ἰωάννου Κομιτᾶ, νὰ σκοτώσουν τὸν πυργοδεσπότη καὶ νὰ σκλαβώσουν τὴ γυναῖκά του καὶ τὸν πρῶτό του γυιό. Τὸν μικρότερο, τὸν Γρηγόρη, δυὸ χρονῶν τότε, τὸν σώζει ὁ οἰκονόμος τοῦ πύργου, ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὲς περιπέτειες καταφεύγει μαζί του σ' ἕνα μοναστῆρι, στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἐκεῖ μένουν δέκα ὁλόκληρα χρόνια. Οἱ καλογέροι ἀνατρέφουν τὸ παιδὶ μὲ πολλὴ φροντίδα· κάποιος μάλιστα ἀπ' αὐτούς, ποὺ ἦταν παληὸς ἀξιωματικὸς τῶν βασιλικῶν πλωΐμων, ὁ πάτερ Εὐτύχιος, γίνεται γιὰ τὸν Γρηγόρη, τὸ μικρὸ ἀκριτόπουλο, πολύτιμος δάσκαλος. Μορφωμένος καὶ μὲ ἀντίληψι πλατειὰ καθὼς εἶναι, κατατοπίζει τὸ μαθητή του στὴ ζωὴ καὶ δίνει κατεύθυνσι στὴν ὁρμητική του φύσι τέτοια, ποὺ νὰ τὸν κάνῃ ἀργότερα τίμιο πολίτη, γενναῖο στρατιώτη, ἄξιο διάδοχο τοῦ πατέρα του. Ὁ Γρηγόρης ἔγινε πιὰ δώδεκα χρονῶν. Ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ χαρά, ἐλευθερία καὶ κίνησι. Τὸ πληκτικό, μονότονο περιβάλλον τοῦ μοναστηριοῦ τὸν στενοχωρεῖ. Πεισματωμένος ἀπὸ ἕνα ἀσήμαντο περιστατικό, ἀποφασίζει νὰ φύγῃ κρυφά· τὸ ἴδιο ὅμως βράδυ ποὺ εἶχε σκοπὸ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασί του, γίνεται ξαφνικὰ ἐπιδρομὴ Σαρακηνῶν. Ὁ πάτερ Εὐτύχιος, ὁ παλαιὸς ἀξιωματικὸς τοῦ Βυζαντινοῦ Ναυτικοῦ, ὀργανώνει τὴν ἄμυνα καὶ κατορθώνει ν' ἀποκρούσῃ τοὺς πειρατές· ὁ Γρηγόρης σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς μάχης στέκει στὸ πλάϊ τοῦ δασκάλου του καὶ δείχνει ἀξιέπαινη γενναιότητα. Ὕστερα ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ καὶ ἐπειδὴ εἶναι πιθανὸν νὰ γίνουν κι' ἄλλες ἐπιδρομές, ὁ Ἀθανάσιος μὲ τὸ ἀκριτόπουλο, γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια, ἔρχονται στὴ Θεσσαλονίκη καὶ νοικιάζουν μιὰ κάμαρα στὸ σπίτι μιᾶς καλῆς γυναίκας, τῆς κυρὰ - Σταύραινας, στὴ συνοικία τοῦ Ἅϊ - Δημήτρη. Ἐδῶ ὁ Γρηγόρης πρόκειται ν' ἀκολουθήσῃ ἀνώτερες σπουδές. Στὸ μεταξὺ γίνεται γνωστὸ τὸ περιστατικὸ τῆς ἐπιδρομῆς, οἱ γειτόνισσες ζητοῦν καὶ μαθαίνουν ἀπὸ τὸν Γρηγόρη τὰ καθέκαστα, καὶ μιὰ ἀπ' αὐτές, ἀκούοντας τὴ διήγησι, ὑστερικὴ καθὼς ἦταν, τόσο πολὺ τρομάζει, ποὺ πέφτει λιπόθυμη.]

(Ἡ συνέχεια)

Δάκρυα τὸ ἕνα κοντὰ στ' ἄλλο, χοντρὰ κυλοῦσαν στὰ μάγουλά της. Τὰ μέλη της ἄρχισαν νὰ τρέμουν. Ἄφησε ὕστερα μιὰ φοβερὴ κραυγὴ ποὺ δὲν ἔμοιαζε ἀνθρώπινη, μὰ σὰ μούγκρισμα ζώου ποὺ σφάζουν, καὶ κυλίστηκε κάτω στὸ χῶμα σπαράζοντας.

Οἱ γυναῖκες μὲ τρομαγμένες φωνὲς τὴ σήκωσαν καὶ τὴν ξάπλωσαν σ' ἕνα στρῶμα γιὰ νὰ συνέλθῃ.

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ μὲ τὴν ὑστερικὴ γυναῖκα ἔδωσε στὸ Γρηγόρη νὰ καταλάβῃ, σὲ μιὰ στιγμὴ μέσα χαρακτηριστική, τί ἀξεδιάλυτος βραχνᾶς ἦταν γιὰ τοὺς εἰρηνικοὺς κατοίκους τῆς αὐτοκρατορίας μιὰ ἐνδεχόμενη πάντα ἐπιδρομὴ τῶν Σαρακηνῶν. Δὲν πολεμοῦσαν πιὰ δυὸ λαοὶ γιὰ κάτι ὡρισμένο, ἕνα τόπο, νὰ ποῦμε, ποὺ συνωρίζονταν ἢ γιὰ προσωπικὲς διαφορὲς βασιληάδων. Ἂν ἦταν ἔτσι, κάποιο τέλος θάπαιρνε ὁ ἀγώνας ἀργὰ ἢ γρήγορα. Δυὸ ἀντίθετες ἰδεολογίες, δυὸ διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ μάχονταν, γιατὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ζήσουν κοντὰ κι' ἔπρεπε ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ νὰ σβήσῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς.

Ὁ Ἀθανάσιος ὡς τόσο δὲν ἤθελε νὰ κάθεται ὅσον καιρὸ θάμεναν στὴ Θεσσαλονίκη — κι' ὁ Θεὸς ξέρει πόσο θάμεναν — μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια...

Ὁ Εὐσέβιος τοὔδωσε, καθὼς εἴπαμε, ἀρκετὰ χρήματα γιὰ τὴν ἐγκατάστασή καὶ τὰ πρῶτα τους ἔξοδα καὶ τοῦ ὑποσχέθηκε πὼς θὰ τοῦ στέλνῃ ταχτικὰ κι' ἄλλα. Ὅλα αὐτὰ βέβαια ἦταν δάνειο ποὺ ἀργότερα ὁ Γρηγόρης σὰν θάπαιρνε στὴν κατοχή του τὰ κτήματά του, κάτω στὴν Καππαδοκία, εἶχε ἱερὴ ὑποχρέωση νὰ τὰ γυρίσῃ... Μποροῦσε λοιπὸν νὰ μὴ δουλεύῃ ὁ Ἀθανάσιος καὶ ν' ἀφιερωθῇ ὁλόκληρος στὴν ἐπίβλεψη καὶ τὴν ἀνατροφὴ τοῦ Γρηγόρη, μὰ ἄνθρωπος ἐργατικὸς καὶ δραστήριος καθὼς ἦταν, μ' ὅλο ποὺ πλησίαζε τὰ ἑξηνταπέντε, τὸ θεωροῦσε ντροπὴ νὰ τρώῃ χωρὶς νὰ κερδίζῃ. Συμβουλεύτηκε γι' αὐτὸ καὶ τὴν κυρὰ Σταύραινα κι' ὕστερα ἀπὸ διάφορα συμβούλια καὶ διαβούλια φθάσανε στὴν ἀκόλουθη ἀπόφαση:

Γύρω στὸν αὐλόγυρο τοῦ Ἅη Δημήτρη ἦταν κάτι μικρὲς παραγκοῦλες ξύλινες, ὅπου ἦσαν ἐγκατεστημένοι μικροπραματευτάδες λογῆς - λογῆς. Ἄλλοι πουλοῦσαν λαμπάδες ποὺ ἔχυναν οἱ ἴδιοι ἀπὸ γνήσιο κερί. Τὶς ἐπίσημες ἡμέρες, τὶς σκόλες καὶ τὰ πανηγύρια διαλαλοῦσαν τὸ ἐμπόρευμά τους μὲ κάτι φράσεις ταιριαχτὲς ποὺ τὶς ἀπαγγέλνανε τραγουδιστὰ γιὰ νὰ τραβήξουν πελάτες. Ἄλλοι μικροεικονίσματα ποὺ ἱστοροῦσαν τεχνίτες ἐπάνω σὲ τύπους αὐστηρὰ ὡρισμένους. Κάθε ἅγιος εἶχε τὴ μορφὴ καὶ τὴ στάση του ἀνάλογα μὲ τὸ συναξάρι του καὶ μποροῦσες μόλις τὸν ἔβλεπες νὰ πῇς: «Νά, ὁ Ἅγιος Νικόλαος... ἢ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος... ἢ ὁ τροπαιοφόρος Γεώργιος!»... Ἄλλοι πάλι πουλοῦσαν λιβάνι ποὺ ἔφτιαχναν οἱ ἴδιοι ἀνακατεύοντας διάφορες ἀρωματικὲς οὐσίες σὲ ἀναλογίες ποὺ κρατοῦσαν μυστικές... Τὴ συνταγὴ τὴν παράδιναν μόνο στὸ διάδοχό τους ποὺ ἐξακολουθοῦσε τὸ ἐπάγγελμα.

Μιὰ γυναῖκα ἔφερε τὴν πρόσκλησι γιὰ τὸ Γρηγόρη.

Σὲ μιὰ τέτοια παραγκούλα ἀποφασίστηκε νὰ ἐγκατασταθῇ καὶ ὁ Ἀθανάσιος καὶ νὰ πουλᾷ λίγα ἀπ' ὅλα τοῦτα, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐκκλησία καὶ τὴ λατρεία. Ὡς τόσο τὸ πρᾶγμα δὲν ἦταν τόσο ἁπλό. Ἔπρεπε, λέει, πρῶτα νὰ γραφῇ στὴν συντεχνία... Ὅλοι δηλαδὴ ποὺ ἔκαναν τὸ ἴδιο ἐπάγγελμα ἀποτελοῦσαν ἕνα σύλλογο ὠργανωμένο... σύστημα, ὅπως ἔλεγαν, ποὺ εἶχε διπλὸ σκοπό: Νὰ προστατεύῃ τὰ μέλη του ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος κι' ἀπὸ τ' ἄλλο νὰ κρατάῃ τὴν τέχνη ψηλὰ γιὰ νὰ μὴ ξεπέσῃ. Ἂν ἕνας σιδερᾶς, νὰ ποῦμε, ἔκανε ἐργαλεῖα μπόσικα, ἡ συντεχνία τὸν τιμωροῦσε γι' αὐτό· καὶ γιὰ νὰ μὴ παραπληθαίνουν πάλι οἱ σιδεράδες καὶ συνερίζωνται καὶ δίνουν τὰ προϊόντα τῆς δουλειᾶς τους ξεπεσμένα καὶ νοθευμένα φυσικά, τὸ Κράτος, ποὺ ἀναγνώριζε τὴ συντεχνία, δὲν ἐπέτρεπε στὸν καθένα νὰ γίνῃ σιδερᾶς. Τὸ πιὸ συνηθισμένο ἦταν νὰ πηγαίνῃ ἡ δουλειὰ ἀπὸ πατέρα σὲ γυιό.

Χρειάστηκε λοιπὸν νὰ τρέξῃ σὲ γνωστοὺς ἡ κυρὰ Σταύραινα καὶ ἰδιαίτερα στοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Ἅη Δημήτρη, ποὺ τὴν συμπαθοῦσαν καὶ ἦσαν πρόθυμοι νὰ τὴν εὐχαριστήσουν ἐξ αἰτίας ποὺ εἶχε γράψει τὴν περιουσία της στὸν ἱερὸ ναό.

— Σὰ δύσκολο αὐτὸ ποὺ ζητᾷ ἡ θεοσέβειά σου, τῆς ἀπάντησαν, μὰ θὰ προσπαθήσουμε. Θὰ μιλήσουμε στὸν Ἔπαρχο καί...

Μὲ χίλια βάσανα τὰ κατάφεραν.

Καὶ δὲν ἦταν ἀλήθεια ἀσήμαντο. Ἔτσι γινότανε πιὰ ἐπίσημα πολίτης τῆς Θεσσαλονίκης ὁ Ἀθανάσιος κι' ἔπαιρνε μέρος στὶς θρησκευτικὲς τελετὲς καὶ λιτανεῖες μαζὶ μὲ τοὺς συντεχνίτες του πίσω ἀπὸ τὸ λάβαρο τῶν κηροπρατῶν. Τὸ λάβαρο αὐτὸ ἦταν ὁλομέταξο μὲ χρυσᾶ κρόσια κι' εἶχε κεντημένα μὲ ἀσῆμι καὶ σὲ πολὺ καλλιτεχνικὸ σύμπλεγμα δυὸ σταυρωτὰ κεριὰ κι' ἕνα θυμιατήρι κι' ἐπάνω σὲ κίτρινο κάμπο τὴ φράση: «Καὶ

εὐωδίασαν ἡμῶν τὸ δυσῶδες τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος».

* * *

Στὸ μεταξὺ συνέβη κάτι ποὺ ἄλλαξε τὴ ζωὴ τοῦ Γρηγόρη στὴ Θεσσαλονίκη καὶ στάθηκε σημαντικὸ καὶ γιὰ τὰ κατόπιν.

Οἱ γυναῖκες δηλαδὴ διηγήθηκαν στοὺς ἄντρες τους ὅσα ἄκουσαν ἀπὸ τὸ Γρηγόρη, πρόσθεσαν κι' ἀπὸ δικοῦ τους, κάτι ἀπὸ δῶ κάτι ἀπὸ κεῖ, γιὰ νὰ νοστιμήσουν τὴν ἱστορία, οἱ ἄντρες τὰ ξανάπανε μεταξύ τους κι' ἀπὸ πρατήριο σὲ πρατήριο κι' ἀπὸ ταβέρνα σὲ ταβέρνα μαθεύτηκε σ' ὁλόκληρη τὴ συνοικία καὶ πιὸ πέρα ἀκόμα...

Πρὸ πάντων στοὺς γυναικωνῖτες τῶν ἐκκλησιῶν, ποὺ ἦταν τόποι κοσμικῆς συγκέντρωσης γιὰ τὶς γυναῖκες καὶ ἡ καθεμιὰ ἀνάλογα μὲ τὴν τάξη της καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνδρός της, εἶχε ὡρισμένη θέση ἀνάμεσα στὶς ἄλλες, συζητήθηκε τὸ ζήτημα καὶ σχολιάστηκε κι' ἔγινε σιγὰ-σιγὰ θρῦλος ποὺ πολὺ λίγη σχέση εἶχε μὲ τὴν πραγματικότητα. Γύρω ἀπὸ τὴν καταγωγὴ τοῦ Γρηγόρη μάλιστα καὶ τὰ περιστατικὰ ποὺ τὸν ἔκαναν νὰ φύγη ἀπὸ τὸν πύργο, καθὼς καὶ γιὰ τὰ κτήματα ποὺ κληρονόμησε φυσικὰ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του στὴν Καππαδοκία, καὶ τί δὲν εἶπαν...

Ἕνα κυριακάτικο πρωϊνὸ λοιπόν, ὕστερα ἀπὸ τὴν λειτουργία, μιὰ γυναῖκα χτύπησε τὴν πόρτα τῆς κυρᾶ-Σταύραινας.

— Ἡ εὐγενεία του ὁ ἀφέντης μου ὁ κὺρ-Γρηγορᾶς, εἶπε, προσκαλεῖ τὸ ἀρχοντόπουλο τὸ Γρηγόρη Κομιτᾶ νὰ περάση ἀπὸ τ' ἀρχοντικό του ποὺ θέλει νὰ τὸν γνωρίση... Τοῦ στέλνει καὶ τοῦτα τὰ ὀπωρικὰ ἀπὸ τὸ περβόλι του μαζὶ μὲ τοὺς χαιρετισμούς του.

Καὶ ἀπόθεσε στὰ χέρια τῆς β α γ ί τ σ α ς ποὺ τῆς ἄνοιξε ἕνα ὄμορφο πλεχτὸ πανέρι σκεπασμένο μὲ μεταξωτὸ κίτρινο ποὺ εἶχε κεντημένα στὶς τέσσερες ἄκρες του ξεφτέρια.

— Μεγάλη μας τιμή, μεγάλη μας τιμή, φώναξε ἡ κυρὰ-Σταύραινα, ποὺ στεκόταν πιὸ πίσω ἀπὸ τὴ βαγίτσα καὶ εἶχε ἀκούσει τὰ λόγια τοῦτα... Τ' ἀρχοντόπουλο δὲ γύρισε ἀκόμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, μὰ μόλις γυρίση θὰ τοῦ τὸ ποῦμε.

Τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ κὺρ-Γρηγορᾶ, ποὺ ἦταν σπουδαῖο πρόσωπο τιμημένο μὲ τὸν τίτλο τοῦ πρωτοσπαθάριου — σωστὸ παλάτι — κρατοῦσε ἕνα ἀπέραντο τετράγωνο... Τρίπατο μὲ κιόσκια ὁλοῦθε καὶ ἀψιδωτὰ παράθυρα καὶ λιακωτά... Τὰ δέντρα τοῦ κήπου του ἔφταναν πάνω ἀπὸ τὸν ἀψηλὸ μαντρότοιχο.

— Ἄλλο νὰ σοῦ λέω κι' ἄλλο νὰ δῆς, ἔλεγαν οἱ γειτόνισσες. Παράδεισος... Παράδεισος!...

Δεντροστοιχίες σκιερὲς ποὺ στεγάζονταν πάνωθε ἀπὸ τὰ περιπλεκόμενα κλαδιὰ καὶ τὰ φύλλα... καὶ γοῦρνες μαρμάρινες ποὺ σκόρπιζαν ὁλοῦθε δροσούλα μὲ τὰ τρεχάμενα νερά τους ... καὶ μωσαϊκὰ καὶ κολῶνες... Εὐλογία Θεοῦ ἦταν τὸ περιβόλι τοῦτο γιὰ ὁλόκληρη τὴ συνοικία μ' ὅλο ποὺ πολὺ σπάνια ἀνοίγανε οἱ βαρειὲς χαλκοντυμένες πόρτες του γιὰ τοὺς ξένους.

(Ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΑΥΡΙΑΝΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ἐν ἀρχῇ ἦτο ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦτο παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ Θεὸς ἦτο ὁ Λόγος. 2 Οὗτος ἦτο ἐν ἀρχῇ παρὰ τῷ Θεῷ. 3 Πάντα δι' αὐτοῦ ἔγιναν, καὶ χωρὶς αὐτοῦ δὲν ἔγινεν οὐδὲ ἓν τὸ ὁποῖον ἔγινεν. 4 Ἐν αὐτῷ ἦτο ζωή, καὶ ἡ ζωὴ ἦτο τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. 5 Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φέγγει, καὶ ἡ σκοτία δὲν κατέλαβεν αὐτό.

6 Ὑπῆρξεν ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὀνομαζόμενος Ἰωάννης. 7 Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, διὰ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, διὰ νὰ πιστεύσωσι πάντες δι' αὐτοῦ. 8 Δὲν ἦτο ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 Ἦτο τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ ὁποῖον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. 10 Ἦτο ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ὁ κόσμος ἔγινε δι' αὐτοῦ, καὶ ὁ κόσμος δὲν ἐγνώρισεν αὐτόν. 11 Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἐδέχθησαν αὐτόν. 12 Ὅσοι δὲ ἐδέχθησαν αὐτὸν εἰς αὐτοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ γίνωσι τέκνα Θεοῦ, εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 13 Οἵτινες οὐχὶ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 Καὶ ὁ Λόγος ἔγινε σὰρξ καὶ κατῴκησε μεταξὺ ἡμῶν, καὶ εἴδομεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ τοῦ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. 15 Ὁ Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐφώναξε λέγων· οὗτος ἦτο περὶ οὗ εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος εἶναι ἀνώτερός μου, διότι ἦτο πρότερός μου. 16 Καὶ πάντες ἡμεῖς ἐλάβομεν ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. 2 Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. 3 Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. 4 Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. 5 Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

6 Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. 7 Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. 8 Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. 10 Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 13 Οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θαλήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγε λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 16 Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Σήμερον βροντοφωνεῖται καὶ πάλιν καὶ διασαλπίζεται εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου τὸ μεγάλο, τὸ καταπληκτικό, τὸ ἐξαίσιο γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Χιλιάδες καὶ μυριάδες πιστῶν ψάλλουν τὸν χαρμόσυνον ὕμνον «Χριστὸς Ἀνέστη». Ὁ τάφος δὲν μποροῦσε νὰ κρατήση περισσότερο τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ζωῆς. Καὶ ὁ Κύριος, συμφώνως πρὸς τὰς Γραφάς, ἀφοῦ συνέτριψε τὰ δεσμὰ καὶ τὴ δύναμι τοῦ Ἅδου, ἀνεστήθη μετὰ τριήμερον. Ἀνέστη γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώση ὅτι ἀληθινὰ εἶναι θεότης, γιὰ νὰ ἐπισφραγίση τὸ σωτήριον γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἔργον Του.

Καὶ γιὰ νὰ μεταδώση τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τῆς Ἀναστάσεώς του εἰς τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν παρουσιάσθηκε ὁ Κύριος εἰς πολλοὺς καὶ ἀψευδεῖς μάρτυρας.

Εὑρέθησαν ὅμως ἄνθρωποι, ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας καὶ ὑπηρέται τῆς ἀπιστίας, οἱ ὁποῖοι θέλησαν νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν ἀλήθειαν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Καὶ πρῶτοι ἀπ' ὅλους οἱ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς ποὺ τὸν κατεδίκασαν. Μόλις ἔμαθαν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ποὺ φύλαγαν τὸν τάφον Του ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη, τοὺς ἔδωσαν ἄφθονα χρήματα γιὰ νὰ διαδώσουν ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ κατώρθωσαν νὰ κλέψουν τὸ σῶμά Του. Ἀλλὰ ματαίως ἐκοπίασαν καὶ ἐξώδευσαν γιὰ νὰ διαδώσουν τὴν συκοφαντίαν αὐτήν.

Ὕστερα ἀπὸ λίγες ἑβδομάδες χιλιάδες Ἑβραίων, χωρὶς νὰ δίνουν καμμίαν προσοχὴν εἰς τὰς συκοφαντικὰς διαδόσεις τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, πιστεύουν εἰς τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων καὶ δοξάζουν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ αἱ ἄλλαι μυροφόροι, εἰς τὰς ὁποίας ἐνεφανίσθη πρῶτα ὁ ἀναστὰς Ἰησοῦς, οἱ μαθηταί του, τοὺς ὁποίους συνήντησεν ὅταν ἐπήγαιναν τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς τοὺς Ἐμαούς, εἶναι μάρτυρες ἀψευδεῖς καὶ κήρυκες τῆς ἀληθείας τῆς Ἀναστάσεως.

Δὲν χρειάζονται νομίζομεν περισσότεραι μαρτυρίαι. Τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι πιὸ φανερὸ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἂς ἀνυμνήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μὲ πίστιν καὶ χαρὰν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ ἂς προσφέρωμεν εἰς Αὐτὸν τὴν ἀφοσίωσίν μας καὶ τὴν λατρείαν μας.

Ἀπὸ τὴν γενεὰν τῶν ἡρώων

ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΕΪΚΟ ΠΑΣΧΑ

Ἐκεῖνο τὸ χρόνο — 1820 — τὸ Πάσχα τὸ πέρασε ὁ Κολοκοτρώνης, μαζὶ μὲ τοὺς λίγους ἐμπίστους του, στὸ πλάτωμα τοῦ ξωκκλησιοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, στὴ Ζάκυνθο. Ἐκεῖ μποροῦσε νὰ συγκεντρωθῇ περισσότερο στὸν ἑαυτό του καὶ στὶς σκέψεις του. Γιατὶ στὴν ἐκκλησιὰ ἐκείνη εἶχε ταφῇ ἡ ἀγαπημένη του γυναῖκα, γιατὶ στὴν ἐκκλησιὰ ἐκείνη ὁ παπᾶ Ἄνθιμος Ἀργυρόπουλος τὸν εἶχε ὁρκίσει στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία, γιατὶ ἀπὸ τὸ ρωμαντικὸ αὐτὸ τοπίο μποροῦσε ν' ἀντικρύζῃ μὲ μαράζι τὸν ἀπέναντι Μωριᾶ, τὴν ὀνειρευμένη πατρίδα του, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ξαναιδῇ ὅσο ὁ ξένος δυνάστης τὴν πατοῦσε.

Μόλις εἶχε περάσει ἕνας χρόνος ἀπὸ τὴν εὐλογημένη ἡμέρα ποὺ ὁ Φιλικὸς Πάγκαλος εἶχε ἔρθῆ στὴ Ζάκυνθο κι' εἶχε ξεμυστηρευθῆ σὲ λίγους Ζακυνθινοὺς καὶ σὲ μερικοὺς Μωραΐτες, ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ πρόσφυγες, περιμένοντας τὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους, τὸ μυστήριο τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας μὲ τὸν ἀόρατο ἀρχηγό, μὲ τὴ Ρωσσικὴ βοήθεια, μὲ τὶς χιμαιρικὲς ἐλπίδες. Κι' ὅλοι οἱ πατριῶται εἶχαν ὁρκισθῆ καὶ περίμεναν τὴ φωνὴ ποὺ θὰ τοὺς ἔκραζε νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδας.

Ὁ Κολοκοτρώνης, περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ βροντήσῃ τὸ καρυοφύλι, γιατὶ εἶχε παληοὺς λογαριασμοὺς μὲ τοὺς δυνάστας, ποὺ τοῦ εἶχαν σκοτώσει τόσους ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του καὶ τὸν εἶχαν ἀναγκάσει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν τόπο του καὶ ν' ἀναγκασθῇ νὰ ζῇ στὴ Ζάκυνθο κάνοντας τὸ χασάπη. Ἀλλὰ χρόνια τώρα περίμενε, πολλὲς ὑποσχέσεις εἶχε ἀκούσει καὶ τίποτε δὲν ἔβλεπε. Ὁ γαλανὸς οὐρανὸς τῆς Ζακύνθου, τὰ λουλούδια τοῦ ὡραίου νησιοῦ, ἡ γλυκειὰ καὶ γελαστὴ φύσις ποὺ τὸν τριγύριζε δὲν ἔφθανε νὰ τὸν κάμῃ εὔθυμο. Ξενητεμένος ἦταν, μολονότι δὲν εἶχε κανένα παράπονο γιὰ τοὺς Ζακυνθινούς, ποὺ τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν καὶ γύρευαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τοῦ κάμουν ὅσο τὸ δυνατὸ λιγώτερο πικρὴ τὴν ξενητιά.

Μὲ τὴν πλάτη τ' ἀρνιοῦ προεῖπε στὸν Κολοκοτρώνη τὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους.

Πολλὲς φορὲς εἶχε τραβήξει τὸν ἀνήφορο ἐκεῖνον κι' εἶχε πάει στὴν ἔπαυλι τοῦ Στράνη, ὅπου περνοῦσε ἥσυχα ὁ κόντε Σολωμός. Στὸν ποιητὴ εὕρισκε ὁ πολεμιστὴς παρηγοριά, γιατὶ τοῦ μιλοῦσε μὲ τὴ φαντασία του, μὲ τὰ ὄνειρά του, μὲ τοὺς πόθους του, ποὺ ἦσαν καὶ δικοί του. Γιατὶ τοῦ ἔλεγε πὼς δὲν μποροῦσε ν' ἀργήσῃ ἡ ἅγια ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ὁ ἄξεστος Μωραΐτης ἄκουγε μὲ θαυμασμὸ τὸν ἄρχοντα ποιητή, ὁ πατριώτης τὸν πατριώτη, γιατὶ τοὺς ἕνωνε καὶ τοὺς ἐξίσωνε τὸ ὑψηλὸ αἴσθημα τοῦ ἁγνοῦ πατριωτισμοῦ. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ παρηγορεῖτο.

Ὅταν ὅμως ἔμενε μονάχος ὁ Κολοκοτρώνης πάλι συννέφιαζε, πάλι κυριεύοτουν ἀπὸ πικρὴ μελαγχολία, γιατὶ ἔβλεπε νὰ περνᾷ ὁ καιρὸς ἄδικα κι' οἱ ἐλπίδες του νὰ μένουν πάντα ὄνειρα. Γι' αὐτὸ τὸ χρόνο ἐκεῖνο τὸ Πάσχα τὸ πέρασε ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ πικραμένος. Τὰ παιδιά του, οἱ φίλοι του ἐφρόντιζαν γιὰ τὸ ψήσιμο τοῦ ἀρνιοῦ, ποὺ μοσχοβολοῦσε γυρίζοντας στὴν ξύλινη σούβλα. Πάνω στὸ χορτάρι εἶχε στρωθῆ τὸ τραπέζι πρόχειρο, ἁπλό, φτωχικό. Ἡ ὁλόξανθη Ζακυνθινὴ β ε ρ ν τ έ α ἐχρύσιζε στὶς χιλιάρες μπουκάλες ἀραδιασμένες ἐκεῖ σιμά. Ἔλειπε ὅμως κάτι πολύτιμο — ἡ εὐθυμία — ποὺ κανένα κρασὶ δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ. Κι' ὁ Κολοκοτρώνης ἔτρωγε μελαγχολικός, σιωπηλός, σὰν νὰ μὴ βρισκότουν πραγματικὰ ἐκεῖ. Ἦταν μακριά, ἐκεῖ ἀπέναντι, στὸ Μωριᾶ του, ποὺ ξαγνάντευε μὲ μαράζι καὶ νοσταλγία.

Ξάφνου ἕνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους του φωνάζει χαρούμενος:

— Λοιπὸν τοῦ χρόνου θὰ κάμουμε Πάσχα στὸ Μωριᾶ! Καλὰ μαντᾶτα! Γιὰ κυττᾶχτε ἐδῶ!

Καὶ σήκωσε ψηλὰ γιὰ νὰ τοὺς δείξῃ τὴν πλάτη τ' ἀρνιοῦ.

— Νά το, ἐδῶ εἶναι γραμμένο! Κυττᾶχτε!

Οἱ ἁρματωλοὶ καὶ οἱ Κλέφτες πίστευαν στὴ μαντικὴ δύναμι τῆς πλάτης τοῦ ἀρνιοῦ. Ὑπῆρχαν μάλιστα καὶ μερικοὶ γέροι ποὺ μποροῦσαν νὰ διαβάσουν στὴν πλάτη αὐτὴ σὰν σὲ ἀνοιχτὸ βιβλίο τὸ μέλλον. Ἕνας ἀπὸ τοὺς γέρους λοιπὸν τῆς συντροφιᾶς τοῦ Κολοκοτρώνη διάβασε τὴν προφητικὴ πλάτη τοῦ ἀρνιοῦ κι' εἶδε γραμμένο μέσα τὸ εὐτυχισμένο προμήνυμα ποὺ μὲ τόση χαρὰ τοὺς ἀποκάλυψε.

Ὅλοι τότε γελαστοί, εὔθυμοι, χαρωποὶ σήκωσαν τὰ ποτήρια των κι' ἐφώναξαν:

— Ἀπὸ τὸ στόμα σου καὶ στοῦ Θεοῦ τ' αὐτί! Καλὴ πατρίδα τοῦ χρόνου!

Γνώριζαν ὅτι ἡ εὐχὴ αὐτὴ ἐσήμαινε πόλεμο, ματοκύλισμα, θανατικό, κίνδυνο τῆς ζωῆς των, ποὺ τώρα περνοῦσε ἥσυχη κι' ἀμέριμνη. Ἀλλὰ δὲν τοὺς ἔμελλε. Γιὰ τὴν πατρίδα ἦσαν ἕτοιμοι νὰ δώσουν καὶ τὴ ζωή των.

Κι' ὅταν τὸ πασχαλινὸ τραπέζι τέλειωσε, ὁ Κολοκοτρώνης σηκώθηκε πρῶτος, ἔκοψε ἕνα κλαδὶ ἀπὸ μιὰ φουντωτὴ δάφνη ποὺ ἦταν ἐκεῖ κοντά, καὶ δείχνοντας μ' αὐτὴ τὸ ἀντικρυνὸ κάστρο Χλουμοῦτσι, στὸ Μωριᾶ, τοὺς εἶπε μὲ συγκίνησι ποὺ δὲν κατώρθωνε νὰ κρύψῃ:

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, παιδιά, τοῦ χρόνου νὰ ψήσωμε τὰ πασχαλινὰ ἀρνιὰ ἐκεῖ κάτου ποὺ μᾶς καρτεροῦν τ' ἀδέλφια μας γιὰ τὴν ἐλευθεριά!

Κι' ἕνα δάκρυ κύλησε ἀπὸ τὰ μάτια του, ποὺ τὰ σκέπαζαν πυκνὰ κατάμαυρα φρύδια.

* * *

Καὶ ἡ εὐχὴ γίνηκε πραγματικότης. Ὁ Κολοκοτρώνης δὲν ἄργησε νὰ μάθῃ τὶς ἑτοιμασίες γιὰ τὴν ἐπανάστασι. Οἱ Μωραΐτες δὲν ἐσηκώνοντο ἂν δὲν εἶχαν μαζί των τὸ πρωτοπαλλήκαρό των, τὸ Γέρο τοῦ Μωριᾶ.

Τὰ πράγματα ἦσαν πιὰ ἕτοιμα. Ἔπρεπε ὅμως νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ δώσῃ ὑποψία στὴν ἀγγλικὴ ἀστυνομία τῆς Ζακύνθου, ποὺ παρακολουθοῦσε τοὺς πατριῶτες μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ νὰ περάσουν στὸ Μωριᾶ. Ἀλλὰ ὁ Κολοκοτρώνης κατώρθωσε νὰ τοὺς γελάσῃ, προφασισθεὶς ὅτι θὰ πήγαινε στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου γιὰ ἐμπόριο.

Στὰς 16 τοῦ Γενάρη τοῦ 1821 ὁ Κολοκοτρώνης κατώρθωσε νὰ φύγῃ μὲ καΐκι καὶ νὰ περάσῃ στὴ Μάνη, ὅπου κρύφθηκε στὸ σπίτι τοῦ Μούρτζινου, ἕως τὴν εὐλογημένη ἡμέρα ποὺ σηκώθηκαν πιὰ οἱ Ἕλληνες.

Τὸ Πάσχα τοῦ 1821 τὸ πέρασε πολὺ διαφορετικὰ ὁ Κολοκοτρώνης. Δὲν εἶχε πιὰ τὴν ἡσυχία τοῦ καταπρασίνου μαγικοῦ τοπίου τῆς Ζακύνθου, ὅπως τὸν περασμένο χρόνο. Ἀλλὰ πατοῦσε τὸ ἀγαπημένο του χῶμα, ἦταν στὸ Μωριᾶ του, καὶ μ' ὅλας τὰς στερήσεις, μ' ὅλους τοὺς κινδύνους, μ' ὅλες τὶς στενοχώριες, ὁ Κολοκοτρώνης τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἦταν χαρούμενος. Καὶ στὸ πασχαλινό του δεῖπνο, θυμήθηκε τὸ σύντροφό του ποὺ στὴ Ζάκυνθο εἶχε διαβάσει στὴν πλάτη τοῦ ἀρνιοῦ τὴν εὐτυχία ποὺ εἶχε γίνει πιὰ πραγματικότης. Σήκωσε λοιπὸν τὸ ποτῆρι, ὄχι μὲ δακρυσμένο μάτι, ἀλλὰ χαρούμενος, εὐτυχισμένος κι' ἐβροντοφώνησε!

— Χριστὸς Ἀνέστη, παλληκάρια! Ἡ Πατρίδα ἀνέστη!

— Ἀληθῶς Ἀνέστη, ἀπάντησαν οἱ σύντροφοί του.

Κι' ἐφιλήθηκαν ὅλοι μὲ τὸν ἀδελφικὸ ἀσπασμὸ τοῦ Πάσχα, εὐτυχισμένοι, θαρρετοί, βέβαιοι γιὰ τὴ νίκη....

Κώστας Καιροφύλας

ΠΑΣΧΑΛΙΑ

Σήμερα γιορτὴ μεγάλη, σήμερα Λαμπρή,
Σφάζουν σήμερα καὶ ψένουν φυλαγμέν' ἀρνιά,
Ράβουνε καινούργια ροῦχα καὶ στολίζονται·
Κι' ὅθε ἀπαντηθοῦν φιλιοῦνται καὶ ἀγκαλιάζονται.
Σήμερα 'ςτὰ μεσοχώρια ὅλα ἀστράφτουνε
Ἐμμορφάδαις καὶ στολίδια, κι' ὅλ' ἀντιλαλοῦν
Ἀπὸ τὰ γλυκὰ τραγούδια ποὺ χορεύουνε.
Ροβολοῦν τὰ παλληκάρια, λεβεντόπαιδα
Μ' ἅρματ' ἀργυρᾶ 'ςτὴ μέση καὶ μὲ χαϊμαλιά,
Ροβολοῦν κ' ἡ μαυρομμάταις, ρούσαις κ' ἔμμορφαις,
Λυγεραὶς σὰν κυπαρίσσια, σὰν μηλιαὶς γλυκειαίς,
Σὰν Ξωθιαὶς καὶ σὰν Νεράϊδες, ποὺ λαμποκοπᾶν
'Στὸ λαχούρι, 'ςτὸ μετάξι καὶ 'ςτὸ μάλαμα.

Πιάνοντ' ὅλοι χέρι χέρι. Τὰ τραγούδια τους
Καὶ ταὶς πέτραις ζωντανεύουν. Γύρω οἱ γέροντες
Καθισμένοι ἀράδα-ἀράδα τοὺς κυττάζουνε
Καὶ γλυκὰ τοὺς καμαρώνουν καὶ κρυφὰ κρυφὰ
Ζευγαρώνουν κάθε νηὸ μὲ κάθε κόρη τους.
Κι' ὁ χορὸς καὶ τὸ τραγοῦδι πᾶν' ἀδιάκοπα.
Λυγεραὶς καὶ παλληκάρια σειοῦνται καὶ λυγοῦν
Καὶ 'ςτοὺς κύκλους ὁποῦ πλέκουν ἀγναντεύονται
Καὶ κρυφὰ γλυκοτηριοῦνται καὶ γνωρίζονται,
Κάθε κόρη τὸν καλό της, κάθε νηὸς τὴ νηά,
Ὅλαις ἡ ματιαὶς ταιριάζουν, κι' ὅλαις ἡ καρδιαὶς
Ὥρα μ' ὥρα ζευγαρώνουν καὶ κρυφομιλοῦν.
Κι' ὁ χορὸς καὶ τὸ τραγοῦδι πᾶν' στρωτὰ-στρωτά.
Ἄξαφνα καινούργια λάμψι γύρου χύνεται,
Σιέται τοῦ χωριοῦ τὸ πλῆθος, κυματίζεται,
Καὶ σὰν σύγνεφα μεριάζει καὶ ξανοίγεται
Ποὺ περνάει λαμπροντυμένο τ' ἀστραπόβροντο,
Καὶ διαβαίνει ἀνάμεσά του κι' ὅλο χαιρετᾷ
Λυγερὴ καμαρωμένη καὶ περίμορφη.
Ἡ περίσσεια ἡ ἐμμορφιά της, τὰ ξανθὰ μαλλιά,
Τὰ ὁλογάλανα τὰ μάτια, τὸ περπάτημα,
Ἡ χρυσαῖς ἡ τραχηλιαίς της καὶ τὸ μάλαμα,
Χύνουνε 'ςτὸ χοροστάσι λάμψι ξαφνική.
Ἄλλοι λέν: ἡ Δημοπούλα, ἡ Μήτρω ἡ ἔμμορφη,
Πῆρε πρόσωπο τὸν ἥλιο, τ' ἄστρα μάτια της,
Κι' ἄλλοι: πῆρε τὸ φεγγάρι, τὸν αὐγερινό.

—Ἄχ! κ' ἐγὼ λεβέντης νᾆμουν, χωριατόπουλο.
Νὰ μὲ παίρναν 'ςτὸ χορό τους καὶ νὰ χόρευα.
'Στὸ πλευρὸ τῆς Δημοπούλας τῆς περίμορφης!

Κ. Κρυστάλλης

ΛΑΜΠΡΗ στή Θράκη

Η ἄνοιξι εἶχε μπῆ. Ἡ Θράκη ἦταν ντυμένη τὶς ἀνοιξιάτικές της ὀμορφιές. Οἱ κάμποι της θαυμαστοὶ καὶ καταπράσινοι. Τὰ πουλιὰ κελάδησαν, τὸ χαμομῆλι—γαλαξίας ἀτελείωτος—σκέπασε τὴ γῆ, καὶ τὸ λελέκι κατέφθασε ταξιδιάρικο καὶ στέκοντας πάνω σ' ἕνα ποδάρι στὴν κορυφὴ τοῦ καμπαναριοῦ ἐπισκοπεῖ τὰ γύρω, ἀγναντεύοντας πρὸς τὰ μεγάλα ποτάμια. Τὰ μεγάλα της ποτάμια μὲ τὸν Ἕβρο δυνατόν, ὡς τὰ παραμικρὰ ρέματα κατεβάζουν τὰ νερά τους πυκνὰ ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνὰ καὶ χύνοντάς τα στὸ γαλανὸ Αἰγαῖο τραγουδοῦν τὸ τραγοῦδί τους: «Ἔρχεται ἡ Λαμπρὴ ἀνθοστεφανωμένη καὶ λουλοδοπλημμυρισμένη. Καὶ μεῖς πᾶμε τὰ χαιρετίσματα τῶν κάμπων ποὺ περνᾶμε στὰ κατάργυρα ἀκρογιάλια, στὰ θαυμαστὰ καὶ ἤρεμα περιγιάλια τῆς θάλασσας τῆς Μαρώνειας καὶ τῆς ξακουστῆς Αἴνου. Μεῖς τ' ἀθάνατα ποτάμια, ποὺ ζώνουμε τοὺς κάμπους καὶ λασπώνουμε τὴν ἐριβώλακα θρακιώτικη γῆ στὸ μακρινὸ ταξίδι μας. Τὸ μελίσσι σκόρπισε τώρα καὶ πετᾷ ἀπὸ μυγδαλιὰ σὲ ροδακινιά, νὰ ρουφήξῃ χυμό, καὶ τὸ μεταξοποῦλι—τὸ σκουληκάκι—θρέφεται στῆς μουριᾶς τὸ φύλλο, ποὺ ἀπὸ τὰ νερά μας ροφᾷ τοὺς χυμούς του. Εἶναι ἀμέτρητα ὡσὰν τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας τὰ χρόνια μας, ποὺ ἀδιάκοπα διαβαίνοντας τὴ Θράκη καὶ αὐλακώνοντάς την χύνουμε τὰ νερά μας νὰ χορτάσῃ ἡ θάλασσα».

Παντοῦ χαρὰ Θεοῦ. Οἱ πολιτεῖες, τὰ παληὰ κάστρα, οἱ ρεματιές, τὰ δάση, οἱ βουνοπλαγιές, οἱ κάμποι, τὰ χωριὰ σκαρφαλωμένα στὸ βουνὸ ἢ ἁπλωμένα στὸν κάμπο, ὅλα χαίρονται. Οἱ ἀγελαδάρηδες ὁδηγοῦν τὰ κοπάδια—τὶς ἀγελαριὲς—μέσα στὰ τρισπόθητα λιβάδια, τὴ χαρὰ τοῦ πράσινου.

Χαίρεται καὶ ὁ Σκόπελος—τὸ θαυμαστὸ χωριό, σκαρφαλωμένο στὴν πλαγιὰ τοῦ ἱστορικοῦ καλέ, τοῦ παληοῦ βυζαντινοῦ φρουρίου. Ἕνα χωριὸ μεγάλο, ποὺ ἡ μοῖρα τ' ἄφησε κατάντικρυ στὸ ἔβγα τοῦ ἥλιου, νὰ τὸ ἀγναντεύῃ, ἁπλωμένο σὰν ἄσπρη προβιά, ποὺ λαμποκοπᾷ ἀπὸ μακρυά, βουτημένο θαρρεῖς στὸν ἀσβέστη, ὅταν ἀνεβαίνοντας στὸ ψηλὸ δάσος φτάνῃς στὴ δημοσιά, ποὺ φέρνει στὰ σύνορα.

Ἐδῶ στὸ ἐρειπωμένο φρούριο, ποὺ σώζονται ἀκόμα τὰ χνάρια μιᾶς ἱστορίας ματοβαμμένης, ποὺ διαβάζεις, ὑψώνοντας τὸ κεφάλι κατὰ τοὺς τοίχους τῶν πύργων, «Κομνηνὸς Ἀλέξιος», ποὺ πάντα ἐστάθη ἡ βυζαντινὴ δύναμι μεγάλη στὰ πρόθυρα τῆς βασιλεύουσας, ἐδῶ κοίτεται τὸ ἱστορικὸ χωριό, ποὺ ἀκόμα οἱ χωρικοί του μιλοῦν—σὰν ἀπὸ παληοὺς κόσμους—μὲ τὸ πανάρχαιο στρογγυλὸ ἑλληνικὸ στόμα: «Τὶ ἔπκες, ἔλαχέ με, ὃ ἐστὶ» καὶ ἄλλα. Κάθε βράχος καὶ κάθε σπηλιὰ καὶ κάθε ρουμάνι ἀντιβοᾷ τὰ περασμένα.

Κι' ἀνεβαίνοντας στὸ κάστρο, μέσα στὴν καθάρια ἀτμόσφαιρα τῆς ἀνοίξεως ἀντικρύζεις μὲ τὸ κοφτερό σου μάτι τὰ τζαμιὰ τῆς Ἀνδριανοῦς, ποὺ ἁπλωμένη, σὰν πολύσαρκη τουρκάλα, ἀνάμεσα στὰ τρία ποτάμια, κοιμᾶται καὶ συχάζει, θορυβεῖ ἢ ὀργιάζει, ἀντικρύζεις λέγω νὰ σπαθίζουν τὸν οὐρανὸ πανύψηλα.

* * *

Τὸ Πάσχα ἦταν τὴ χρονιὰ τούτη μὲ τὸ μῆνα τῶν ἀηδονιῶν καὶ τῶν λουλουδιῶν καὶ τ' ἀνθίσματος τῶν δένδρων. Ἴσα-ἴσα μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνοίξεως, π' ἀνθοβολοῦσε καὶ μύρωνε τοὺς κάμπους κι' ἔδινε σ' ὅλα καινούργια ζωή. Τὰ κοπάδια ἔβοσκαν στὰ λιβάδια ἀμέριμνα—Θεοῦ εὐλογία!—καὶ χιλιάδες, μυριάδες πλημμυροῦσαν μὲ τὰ βελάσματά τους τὸν ἀέρα. Πρόσμεναν κι' αὐτὰ κατὰ τὸ γραφτό τους τὴ μέρα, ποὺ τοῦ μακελλάρη τὸ κοφτερὸ μαχαῖρι θὰ τοὺς χάραζε τὸ λαιμὸ καὶ θὰ τοὺς ἔχυνε τὸ αἷμα ποτάμι, νὰ χορταστοῦν τὰ στόματα τοῦ κόσμου, ποὺ νησικὸς ἀπὸ κρέας πρόσμενε ὅλη τὴ μακρινὴ σαρακοστὴ νὰ χορτάσῃ τ' ἀρνὶ τῆς Πασχαλιᾶς. Θὰ ξημέρωνε Λαμπρὴ καὶ ὁ Σκόπελος—τ' ἀρχοντικὸ χωριό, μέρα Μεγασάββατο, ἅγια μεγάλη μέρα—μὲ τοὺς ἀρχοντᾶδες του πλημμύρισε τὸν μεγάλο καφενὲ τοῦ κὺρ Φώτη καὶ συζητοῦσε, σχόλη μέρα, τὰ μεγάλα ζητήματα τοῦ χωριοῦ, ποὺ κι' αὐτὸ τόσα εἶχε μαζὶ μὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Κουρασμένοι ἀπὸ τὴ δουλειά, πλούσιοι καὶ φτωχοί, ξεκουράζονταν τέτοια μέρα, γιὰ νὰ σηκωθοῦν μεσάνυχτα πάλι μὲ τοὺς χαρμόσυνους χτύπους τῆς καμπάνας—τοῦ σήμαντρου—γιὰ ν' ἀκούσουν τὸ Χριστὸς Ἀνέστη. Ὅσοι εἶχαν παληοτούφεκα σκουριασμένα ἢ ἀβτζίδικα ἢ λογῆς-λογῆς τουφέκια, τὰ ξεσκουριάζαν τὴ μέρα κείνη. Τὰ τοίμαζαν γιὰ νὰ σκορπίσουν στὸν ἀέρα τὴ χαρὰ τῆς Ἀνάστασης τὴ νύχτα μὲ τὸ Χριστὸς Ἀνέστη καὶ τὴ Δευτερανάστασι, ἀνήμερα Πάσχα κι' ὅλες τὶς τρεῖς μέρες τῆς Λαμπρῆς. Κι' οἱ ἀρχοντᾶδες μιλοῦσαν καὶ συζητοῦσαν καὶ σχεδίαζαν γιὰ τὰ δίκηα τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ ἐντερέσα μὲ τὸν μουχτάρη ἀντάμα, τὸν Πάτε Γιάνν', ποὺ πάντα βαστοῦσε τὸ ποτῆρι γιομᾶτο, γιὰ νὰ κατεβάζῃ τὸ μαῦρο μπογιαμὰ κρασί, ποὺ τόσο τ' ἀγαποῦσε, μὲ τὴ μοναδικιὰ εὐχὴ ποὔξερε: «Ἄντε πὲ δεξιά».

Ὁ ἥλιος εἶχε πάρει πιὰ τὸν κατήφορο καὶ ὁ μεγάλος ἥσκιος τοῦ καλὲ πλάκωσε καὶ σκέπασε τὸ χωριό, ποὺ βρισκότανε σὲ μιὰ κίνησι, σὲ μιὰ βράσι γιορτινή. Τὰ μπακάλικα, τὸ καφενεῖο γεμᾶτα. Σὰ μελισσολόγι βούιζε τὸ καφενεῖο τώρα. Ὁ λαὸς μαζεμένος γύρω στοὺς προύχοντες ἄκουε γιὰ τὰ ζητήματα τῆς «χώρας», ὅπως ἔλεγαν στὸ χωριό τους, καὶ δειλὰ-δειλὰ ἔπαιρνε θάρρος κανένας ἀπὸ τὸ λαό, σὰν τὸν παληὸ Ὁμηρικὸ Θερσίτη, νὰ πῆ τὸ λογόπλο του—ποὺ θὰ πῆ τὸν ταπεινό του λόγο—ποὺ πολλὲς φορὲς ζεμάτιζε κ' ἔκαιγε σὰν τὸ κοκκινισμένο καρφί. Καὶ τότε ἔβλεπες τὸν παληὸ σκηπτοῦχο, τὸν ἄρχοντα, τὸν Μπάρμπα Φώτη, μὲ τὴ σοβαρή του βλεμματιά, ποὺ τὴν ἤσκιωνε τὸ παχὺ σγουρὸ φρύδι του, ν' ἀγριοκυττάζῃ καὶ νὰ λέγῃ τὸ λόγο του: «Σώπα σύ, ποῦ τὸ βρῆκες νὰ μιλᾶς καὶ σύ!».

Καὶ ὁ λαός, στὸ πρόσωπο τοῦ φτωχορουτζιπέρη, τοῦ ζευγολάτη μὲ τὸ αὐλακωμένο πρόσωπο, μὲ τὸ κεφάλι σύρριζα ξυρισμένο, συμμάζευε τὸ «μένος» του καὶ κατάπινε τὴ γλῶσσά του κι' ἀποτραβιοῦνταν.

* * *

Τέτοια ὥρα ἦταν μέσα στὸ καφενεῖο, ποὺ οἱ προυχόντοι μὲ τὸν λαὸ ἀντάμα συζητοῦσαν, θύμωναν καὶ σκέφτονταν γιὰ τὰ προβλήματα τῆς χώρας, ὅταν μιὰ ἀναπάντεχη ταραχὴ ἔφτασε μέσα, ποὺ ἐρχότανε ἀπὸ τὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ.

Ὁ λαὸς δειλιασμένος, χλωμιασμένος ἔτρεχε νὰ σωθῆ. Οἱ γυναῖκες τσιρίζοντας καλοῦσαν τοὺς ἄντρες: «Κωστῆ μπρέ, Ἀνεστῶ μπρέεε», ὀνόματα μὲ τσιριὲς καὶ κλάματα. Ὁ καθένας κύτταζε νὰ σωθῆ, νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τ' ἀναπάντεχο κακό. Ὑστερνοὶ πῆραν τὴν εἴδησι οἱ προυχόντοι μέσα στὸ καφενεῖο, ὅταν ζωστῆκαν ἀπὸ παντοῦ ἀπὸ τὴν ἀρματωμένη ὡς τὰ δόντια κλεφτουριά. Κάτι μορφὲς φοβερὲς μὲ γένεια, μὲ μαλλιὰ χυτὰ κι' ἄπλυτα κάτω ἀπὸ τὶς μοῦκες, μὲ τσαπράζια σταυρωτὰ στὸ στῆθος, μὲ μαχαίρια στὸ ζουνάρι, μὲ σπαθιὰ ἀπὸ τὴ ζώνη καὶ μὲ τὰ κοντὰ τουφέκια στὰ χέρια. Ἦρθαν μέρα παραμονὴ Λαμπρῆς νὰ πατήσουν τὴ χώρα, ν' ἀρπάξουν ὅ,τι μποροῦν, νὰ σφάξουν σὰν εἶναι βολετὸ καὶ νὰ χύσουν

τὸ πένθος στὸ εὐτυχισμένο χωριὸ ἢ νὰ εἰσπράξουν τὸ χρῆμα τοῦ λαοῦ καὶ τὸν ἵδρωτα.

* * *

Ὅταν ἔφτασε ξαφνικὰ τὸ μήνυμα: «Πλάκωσαν κλέφτες!», σηκώθηκε ὁ Παπαβασίλης κι' ἁρπάζοντας τὸ μακρὺ τουφέκι του, τὸ στολισμένο μὲ συντέφι κι' ἀσῆμι, δίχως καλιμαῦχι καὶ τὰ γένεια ἄταχτα.

— Ποῦ μωρέ, ποῦ; ρώτησε ἀγριεμένος.

Ἡ ψυχή του λαχταροῦσε ταραχὲς καὶ τουφεκιές. Καὶ πρὶν ἀκούση καλὰ ποῦ, δρασκέλισε τὸ φράχτη τοῦ σπιτιοῦ του, ἔτρεξε μὲ τ' ἀντεριά του ἀνεμισμένα στὸ γειτονικὸ σπίτι, πήδηξε τὸ δεύτερο φράχτη καὶ τινάχτηκε στὸ δρόμο, ἕνα χωριάτικο στενόδρομο γιομᾶτο λάσπη ἀκόμα ἀπὸ τὶς βροχές. Δὲν πέρασαν πέντε λεπτὰ κι' ἦταν πιὰ φτασμένος στὴν πλατεῖα, ὅπου ὁ λαὸς συναγμένος, χλωμὸς καὶ βουβὸς ἀπὸ τὸ κακό, ἔμενε ἀποσβολωμένος.

— Τί τρέχ', παιδιά; ρώτησε ὁ παπᾶς. Τί τρέχ';

— Τί νὰ τρέχ'. Νά, κύττα!

Τὴν ὥρα αὐτὴ στὸ βάθος τοῦ μεγάλου δρόμου, ποὺ γύριζε καὶ ξετυλιγότανε σὰν κορδέλλα πλατειά, σὰν ἕνα σῶμα προχωροῦσε μιὰ τσούρμα ἀνθρῶποι. Ἦταν οἱ κλέφτες, ποὺ ἔσερναν μαζί τους διαλέγοντας τοὺς δυὸ πιὸ τσορμπατζῆδες τοῦ χωριοῦ, τὸν Ἀναστάσ' τὸ Φωτεινὸ καὶ τὸν Λάμπο τὸν Πάτε. Τοὺς πήγαιναν στὰ φοβερά τους λημέρια, μέσα στ' ἀπάτητα βουνὰ τῆς Στράντζας, ὅπου φώλιαζαν τ' ἀγρίμια καὶ τὰ ὄρνια ἔσχιζαν τὸν ἀγέρα περήφανα, κατακτητὲς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ βουργάρικα κομιτᾶτα.

Ὁ Παπαβασίλης μονομιᾶς ἔσυρε κατὰ τὸ παλιὸ βυζαντινὸ φρούριο, σὰν τἄγριο θεριό, ποὺ ρίχνεται καὶ σαλτάρει ἀγριεμένο. Πίσω του ἔτρεξε καὶ ὁ λαός, παιδιά, ἄντροι, γυναῖκες. Μιὰ σιωπὴ βαστοῦσε ἔτσι, ποὺ ἀνεβαίνοντας τὸ μονοπάτι ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο λαχανιασμένοι, ἔβλεπαν τὸν παπᾶ ἄγριον νὰ πηδᾶ, νὰ τρέχη, νὰ γλιστρᾶ, νὰ σκαρφαλώνη πολὺ γρήγορος.

Ὅταν πιὰ ὁ Παπαβασίλης ἔφτασε μέσα στὰ χορταριασμένα ἐρείπια, τὰ βυζαντινὰ βουβὰ κάστρα, μὲ τὶς πολεμίστρες, ἀγνάντεψε μακριά, βάζοντας τὰ χέρια στὰ φρύδια.

Κι' εἶδε τὴ λυπητερὴ συνοδεία νὰ στριφογυρίζη τὸ δρόμο, ποὺ κόβοντας τὸν κ α λ έ, ἔμπαινε στὸν κάμπο πρὸς τὰ σύνορα. Τὰ μάτια του ἄστραψαν, ἡ ματιά του ἀγρίεψε. Τὰ μαλλιά του σκόρπισαν μὲ τὴν ἀλαφρὴ πνοὴ τοῦ ἀπριλιάτικου ζέφυρου, ποὺ ἔφτανε ἀπὸ τὴ Μαύρη Θάλασσα.

Πλάγιασε τὸ κορμί του τώρα πάνω σὲ μιὰ παληὰ πολεμίστρα καὶ ἅπλωσε τὸ βαρὺ τουφέκι του. Μακρυὰ ἔβλεπε σὰ μυρμήγκια νὰ προχωρῆ ἡ πένθιμη συνοδεία. Δὲ μποροῦσε νὰ ξεχωρίση τοὺς προύχοντες τοῦ χωριοῦ.

— Ἂς τραβήξω, μονολόγησε. Καὶ σκοπεύοντας ἔσυρε τὴ σκαντάλη.

Ἕνας τρομερὸς ἀχὸς γέμισε τὸν καλέ, σὰν νὰ ρίχτηκαν κανόνια. Ἀντήχησε ἡ βοὴ τοῦ τουφεκιοῦ τρομερὴ στέλνοντας τὸ μήνυμα τοῦ θανάτου, κι' ἡ σφαῖρα σφύριξε δυνατά, σχίζοντας τὸν ἀγέρα ἀπὸ ψηλά.

Ἀδύναμος, ἀνίκανος ὁ Παπαβασίλης νὰ σταματήση τοὺς κλέφτες, νὰ λυτρώση — μέρα χρονικιά — τοὺς προυχόντους, ποὺ σέρνονταν στὸν ξενητεμὸ καὶ τὶς κακουχίες καὶ τὰ βάσανα καὶ τοὺς κινδύνους, ἔμεινε πολλὴ ὥρα βουβός. Μὲ τὰ μάτια δακρυσμένα, γιατὶ δὲ μποροῦσε νὰ σταματήση τὴν αἰχμαλωσία τῶν προυχόντων, ἀποτραβήχτηκε νὰ κατεβῆ τὰ σκαλοπάτια καὶ τὸ μονοπάτι τοῦ καλέ, γιὰ νὰ κατέβη στὸ χωριό, ποὺ πενθοῦσε καὶ ἕνα κλᾶμα γενικὸ χυνότανε, ὅπως μιὰ φορὰ μὲ τὸ χαμὸ τοῦ Ἕκτορα μέσα στὴν πολιτεία τοῦ καλοῦ Πριάμου.

Τί Πασχαλιὰ ξημέρωνε... Τί Λαμπρή, τί πένθος ὑψωνότανε μέσα στὴ χώρα, τὴ γλυκειὰ αὐτὴ ὥρα τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἕνα μοιρολόγι ἁπλώθηκε παντοῦ. Ὁ κάμπος ἀντηχοῦσε μὲ τὸ πέσιμο τοῦ ἥλιου λυπητερά.

* *

Κείνη τὴ βραδυὰ δὲν ἀνάστησε τὸ Χριστὸ ὁ Παπαβασίλης. Μόνο βουβοὶ ὅλοι, μὲ τὸ κλᾶμα στὰ μάτια, τὰ δάκρυα στὰ μάγουλα, καὶ στὸ στόμα τὴν πίκρα, ἔψαλαν ὅλοι παράκλησι στὴν Παναγιὰ γιὰ τὸ λυτρωμὸ τῶν χαμένων τους ἀνθρώπων. Καὶ μαζεύοντας τὰ λύτρα — ὅλοι μικροὶ καὶ μεγ[illegible] δίνοντα[illegible] ὅ,τι εἶχαν χρυσαφικὸ — ἔστειλαν τὸν Παπαβασίλη στὴν Πασχαλιὰ ἀνήμερα καβάλλα, νὰ βρῆ τὴν κλεφτουργιὰ στὰ λημέρια της, ποὺ θὰ πρόσμενε τὸν θησαυρό!

Ἔτσι ἡ Ἀνάστασι ἔμεινε πίσω καὶ διαβάστηκε τὴν τρίτη μέρα τ' Ἅη - Γεώργη, ποὺ γύρισε μὲ τοὺς προυχόντους τσακισμένους.

Κι' ὁ Παπαβασίλης, πασίχαρος πιὰ γιὰ τὸ γυρισμό τους ἔγραψε παίρνοντας τὸ προσευχητάρι του:

«Σήμερα 22 τοῦ Ἀπρίλη σωτηρίου ἔτους 1889, ἡμέρα Λαμπρῆς, μᾶς πῆραν οἱ κλέβδες τὸν κὺρ Ἀναστάση Φωτεινὸ καὶ τὸν κὺρ Λάμπρο Πάτε καὶ μεῖς ἀπὸ πίκρα καὶ κακὸ δὲν κάναμε Ἀνάστασι, μόν' μαζεύοντας τὰ χρυσαφικά μας πῆγα νὰ ἀνταμώσω τὶς κλέβδες μέσα στὰ βουνά, νὰ σώσω τοὺς ἀρχόντους μας. Τὴν Ἀνάστασι κάναμε ἀνήμερα τ' Ἁγιγιώργη, μὲ τὸ γυρισμό μας ἴσια στὴν ἐκκλησιά, καὶ τὸ σημειώνω ἐγὼ ὁ Παπαβασίλης τοῦ Σκούπελου».

Ἔτσι σώζονται ὡς τὰ σήμερα τὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα τοῦ Παπαβασίλη — ποὺ καλύτερα ἤξερε νὰ κρατᾶ τὸ τουφέκι παρὰ τὴν πέννα — γιὰ ν' ἀπαθανατίζουν τὸ γεγονὸς ἀπὸ τὰ τόσα ποὺ τράβηξαν οἱ Ἕλληνες τῆς Θράκης ἀπὸ τὶς ἀντάρτικες ἀταξίες κείνων τῶν καιρῶν.

Π. Παπαχριστοδούλου

Στὸ βάθος τοῦ δρόμου φάνηκαν οἱ κλέφτες ποὺ ἤρχοντο νὰ ληστεύσουν τὸ χωριό.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΣΧΑ

Τὸ θλιβερώτερο Πάσχα γιὰ ὁλόκληρο τὸν ὑπόδουλο Ἑλληνισμὸ ἦταν ἀσφαλῶς τὸ Πάσχα τοῦ 1821.

Ἀπὸ μέρες κυκλοφοροῦσαν τρομακτικὲς εἰδήσεις. Οἱ Φαναριῶτες κλείνονταν στὰ σπίτια τους ἐνωρὶς καὶ κατασκόπευαν πάνω ἀπὸ τὰ κλειστὰ παράθυρα τὴν κίνησι τοῦ δρόμου. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ὁ μανιασμένος ὄχλος μποροῦσε νὰ χυθῇ στὴ συνοικία αὐτὴ τῶν ραγιάδων νὰ σφάξῃ, νὰ κάψῃ, νὰ σβύσῃ τὴ δίψα τῆς ἐκδικήσεως ποὺ τὸν ἐβασάνιζε...

Πολλοὶ κατηγοροῦν τοὺς Φαναριῶτες πὼς ξεχώρισαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες γιατὶ συχνὰ ὑπηρέτησαν πιστὰ τὸν ἐχθρὸ καὶ μάλιστα τοῦ πρόσφεραν σημαντικὲς ὑπηρεσίες. Κι' ὅμως δὲν σκέπτονται τοῦτο ποὺ εἶναι ὡστόσο ἁπλούστατο. Ὁ κάτοικος ὁποιουδήποτε ἄλλου μέρους στὴν ὑποδουλωμένη Ἑλλάδα μποροῦσε σὲ μιὰ δύσκολη περίστασι νὰ ξεφύγῃ στὰ βουνά, ἢ νὰ βρῇ καταφύγιο στὰ νησιὰ μπαίνοντας στὸ πρῶτο ψαροκάικο.... μὰ ὁ Φαναριώτης βρισκόταν στὸ στόμα τοῦ θηρίου καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεση ἀπειλή του... Αὐτὸ βέβαια τὸν ἔκανε ἀτολμότερο, διστακτικό, γιὰ κάθε κίνησι ποὺ ἡ ἐπιτυχία της δὲν ἦταν ἀσφαλισμένη ἀπὸ πρίν... Τὸ γεγονὸς ὕστερα πὼς αὐτὸς κινδύνευε νὰ πληρώσῃ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνοιχτοὺς λογαριασμούς, ποὺ εἶχε ἡ Πόλη μὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, τὸν ἀνάγκαζε νὰ ὑποκρίνεται τάχα φιλία καὶ ἀφοσίωσι στὸν τύραννο, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ εἶχε καὶ ἐμπιστευτικὴ θέσι κοντά του, μόνο καὶ μόνο γιὰ ν' ἀποφύγῃ ἔτσι τὶς πολὺ δικαιολογημένες ὑποψίες του...

Ἡ θέσι τοῦ Πατριάρχη, ποὺ ἦταν ὄχι μόνον ὁ πνευματικός, μὰ καὶ ὁ πολιτικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ὑποδουλωμένου ἔθνους, ἦταν ἀκόμη δυσκολώτερη. Ὁ Σουλτᾶνος παρακολουθοῦσε καχύποπτα τὴν κάθε του κίνησι καὶ πρὸ πάντων ὅταν οἱ ραγιᾶδες βρίσκονταν σὲ ἐξέγερσι, πρᾶγμα ποὺ συνέβαινε ἄλλως τε συχνά...Ἡ ἀνάμιξί του, τοὐλάχιστον φανερά, δὲν ἐσύμφερε καθόλου' ἂν τὸ κίνημα ἀποτύχαινε μποροῦσε νὰ παρουσιαστῇ στὸ Σουλτᾶνο καὶ νὰ τὸ παραστήσῃ σὰν τοπικὴ ἐξέγερσι στρεφομένη ὄχι κατὰ τοῦ προσώπου του, μὰ ἐναντίον τῶν τοπικῶν ἀρχόντων καὶ νὰ ζητήσῃ ἐπιείκεια... Ἂν ὁ ἴδιος ὅμως, μὲ ἐνέργειες ποὺ ἦσαν γνωστές, εἶχε παρακινήσει τὴν ἐξέγερσι, φυσικὰ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἐνεργήσῃ ἔτσι...

Αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος ποὺ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἔδειξε κάποια διστακτικότητα σὰν οἱ Φιλικοὶ τοῦ ἀνεκοίνωσαν τὸ σχέδιό τους, ὡστόσο ἡ πατριωτική του ψυχὴ ἀναγάλλιασε βέβαια μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἴσως αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ προσπάθεια νὰ ἦταν ἀποτελεσματικώτερη... Γιατὶ στὸν κόσμο ὁλόκληρο, ὕστερα ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάστασι, ἔπνεε αὔρα φιλελευθερισμοῦ καὶ παρ' ὅλη τὴν Ἱερὴ Συμμαχία ἡ κοινὴ γνώμη θὰ εὐνοοῦσε τὸ γενναῖο μικρὸ λαὸ ποὺ τολμοῦσε νὰ σηκώσῃ κεφάλι καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθερία του...

Αἱ εἰδήσεις κατάφθαναν ἡ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη... Ὁ Ὑψηλάντης πέρασε τὸν Προῦθο στὶς 24 Φεβρουαρίου' ὁ ἀρχιεπίσκοπος μάλιστα Βενιαμὶν τὸν εὐλόγησε ὡς ἀρχηγό... Ὁ ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος Παπαφλέσσας σήκωσε σ' ἐπανάστασι τὴν Πελοπόννησο... κι' ὁ Παλαιῶν Πατρῶν ὕψωσε τὴ σημαία της στὶς 25 τοῦ Μάρτη...

Οἱ ραγιᾶδες τῆς Κωνσταντινούπολης προσπαθοῦσαν νὰ κρύψουν τὰ αἰσθήματά τους καὶ στὰ φανερὰ μάλιστα νὰ δείχνουν ἀγανάκτησι γιὰ τὴν ἀπόπειρα αὐτὴ τῶν ὁμοεθνῶν' μὰ μποροῦσε ἆρά γε ν' ἀπατηθῇ ὁ τύραννος; Τὰ σημεῖα ἦσαν φανερά. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Βαλκανικὴ ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρα ὡς τὴν ἄλλη βρισκόταν στὸ πόδι καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία εὐνοοῦσε φανερὰ τὸ κίνημα, τοὺς ἔπειθε πὼς ἦταν κάτι προσχεδιασμένο καὶ γενικό. Οἱ προκηρύξεις τοῦ Ὑψηλάντη δὲν ἄφιναν καμμιὰ ἀμφιβολία. Ἦταν δυνατὸ ὁ Πατριάρχης νὰ μὴν εἶχε λάβει μέρος ἢ τοὐλάχιστον νὰ μὴν εἶχε πληροφορίες γι' αὐτὸ ἀπὸ πολὺ καιρὸ πρίν;

Οἱ Φιλικοὶ ἐξ ἄλλου στὶς ἐνέργειές των, μ' ὅλο ποὺ ὁ Γρηγόριος τὸ εἶχεν ἀπαγορεύσει, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέραμε προηγουμένως, μεταχειρίζονταν τὸ ὄνομά του καθὼς καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ρωσσίας, γιὰ νὰ ἐμπνεύσουν στοὺς Χριστιανοὺς ἐμπιστοσύνη καὶ θάρρος. Πῶς νὰ κάμουν ἀλλοιώτικα, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι δὲν εἶχαν τὸ ἀπαιτούμενο κῦρος; Γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Ἔθνους χρειαζόταν μιὰ θυσία καὶ ἕνας ἐξιλαστήριος ἀμνός. Οἱ συνθῆκες σημάδευαν φανερὰ τὸ πρόσωπο ποὺ ἔπρεπε ὄχι μόνο νὰ δώσῃ τὴ ζωή του, μὰ καὶ νὰ ἐκτεθῇ σὲ παρεξηγήσεις ἀπέναντι ἐκείνων ποὺ προσπαθοῦσε νὰ σώσῃ.

Τὸ ἀκόλουθο περιστατικὸ δείχνει καθαρὰ τὴν οὐσία τῆς θυσίας αὐτῆς.

Ὁ συνοδικὸς Μητροπολίτης Δέρκων ἐπρότεινε στὸν Γρηγόριο νὰ φύγουν γιὰ τὴν Πελοπόννησο. Θὰ ἐπήγαιναν μὲ τὴν πρόφασι νὰ καταστείλουν τὴν ἐπανάστασι, μὰ στὴν πραγματικότητα θὰ ἀναλάβαιναν τὴν ἀρχηγία της.

Νὰ ἡ ἀπάντησι: «Καὶ ἐγὼ ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἔθνους καὶ Ὑμεῖς ἡ Σύνοδος ὀφείλομεν ν'ἀποθάνωμεν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν' ὁ θάνατος ἡμῶν θὰ δώσῃ τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Χριστιανωσύνην νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ Ἔθνος ἐναντίον τοῦ τυράννου... Ἂν ὅμως ὑπάγωμεν ἡμεῖς νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὴν ἐπανάστασιν, τότε θὰ δικαιώσωμεν τὸν Σουλτᾶνον ἀποφασίσαντα νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος».

Ὑπελόγιζε φυσικὰ πὼς ὁ θάνατός του θὰ σήκωνε τέτοιο κῦμα ἀγανακτήσεως σ' ὁλόκληρο τὸν Χριστιανικὸ κόσμο, ὥστε θὰ παρέσυρε καὶ τὸν Τσάρο σὲ ἄμεση ἐπέμβασι παρ' ὅλο ποὺ εἶχε δώσει ἀντίθετη βεβαίωσι στὸν Μέττερνιχ.

* * *

Σκοτεινὸ Πάσχα' ἡμέρες ἀγωνίας' νύχτες ἐφιαλτικές... Ἂν μποροῦσε κανεὶς νὰ τὶς ἀναπλάσῃ μὲ τὴν φαντασία του, ἀσφαλῶς θὰ καταλάβαινε βαθύτερα τί μεγάλο ἀνεκτίμητο ἀγαθὸ εἶναι ἡ ἐλευθερία καὶ ὅτι ὁποιαδήποτε θυσία εἶναι μικρὴ γιὰ τὴν ἀπόκτησί της. Ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μέρες τώρα μιὰ τρομερὴ εἴδησι κυκλοφοροῦσε.... Ὁ Σουλτᾶνος Μαχμοὺτ στὴ μανία του πρόσταξε τὸν Σεῖχ-οὐλ-Ἰσλὰμ Χατζῆ Χαλὴλ νὰ κηρύξῃ τὸν ἱερὸ πόλεμο καὶ νὰ ἐκδώσῃ φετφᾶ γενικῆς σφαγῆς τῶν ραγιάδων...

Ὁ Γρηγόριος κατώρθωσε ν' ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνο μὲ ἐνέργειες κατάλληλες στὸν δίκαιο καὶ φιλάνθρωπο Σεῖχ-οὐλ-Ἰσλάμ, ποὺ τόλμησε νὰ μὴν ὑπακούσῃ στὴν θέλησι τοῦ κυρίου του, μὲ τὴν πρόφασι πὼς δὲν εἶχε βάσιμες ἀποδείξεις.

Καὶ εἶναι ἀνάγκη ἐδῶ ν' ἀνοίξουμε μιὰ παρένθεσι. Ὁ Ἑλληνισμὸς χρωστᾷ στὸν Χατζῆ Χαλὴλ αἰώνια εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴ γενναία του αὐτὴ πρᾶξι καὶ μάλιστα ἀφοῦ τὴν πλήρωσε μὲ τὴ ζωή του' γιατὶ ὁ Μαχμοὺτ μόλις ἔμαθε τὴν ἀπείθειά του, ἔδωσε διαταγὴ νὰ καθαιρεθῇ καὶ νὰ θανατωθῇ.

Ὁ ζυγὸς τῆς τυραννίας δὲν ἐβάρυνε, καθὼς βλέπετε, μόνο τοὺς Χριστιανοὺς ποὺ ζητοῦσαν τὴν ἐλευθερία τους, μὰ καὶ τοὺς Τούρκους ποὺ εἶχαν εὐγενικὰ καὶ φιλάνθρωπα αἰσθήματα καὶ τολμοῦσαν νὰ καταφρονήσουν τὴν ὠμὴ θέλησι τοῦ τυράννου...

* * *

Οἱ ψάλτες μέσα στὴ μισοφωτισμένη ἐκκλησιὰ ἔψαλλαν μὲ κατάνυξι. Τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια τῶν πιστῶν ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ ξέρουν ἂν τὰ ἀναμμένα πρόσωπα ποὺ ἔβλεπαν ὁλόγυρά τους θὰ τὰ ξανάβλεπαν καὶ τὴν ἄλλη μέρα...

Ξαφνικὰ ὁ Πατριάρχης πρόβαλε μπροστὰ στὴν ὡραία πύλη μὲ τὴ με-

γάλη στολή του, πού θύμιζε ἡμέρες παλιᾶς δόξας, περικυκλωμένος ἀπό τούς συνοδικούς μητροπολῖτες... Μέ τρέμουσα φωνή ἀπό τή συγκίνησι καί μέ τό βλέμμα ψηλά κατά τόν σκοτεινό ἀκόμα θόλο, ἔψαλλε:

«Δεῦτε λάβετε φῶς
ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός...»

καί τά κεριά ἀπό χέρι σέ χέρι ἄναβαν τό ἕνα πίσω ἀπό τ' ἄλλο· ἡ ἐκκλησιά ὁλόκληρη ἔλαμψε καί οἱ χρυσές εἰκόνες φάνηκαν σά νά παίρνουν ζωή καί νά κινοῦνται στίς παλλόμενες γλυκειές φλόγες πού ἐπολλαπλασιάζονταν ὡς που ἀνέβηκαν ἐπάνω στούς γυναικωνῖτες, χύθηκαν ἔξω στόν πρόναο καί τήν αὐλή... Θέρμη γλυκειά χύθηκε καί μαζί οἱ καρδιές ἀναφτερούγισαν σά νά ἔβλεπαν στό θέαμα αὐτό ἕνα σύμβολο, ἕνα σημάδι γιά τή μέλλουσα ἀνάστασι τοῦ Ἔθνους...

Τό ἄλλο πρωΐ, ἀνήμερα τοῦ Πάσχα, εἰδοποίησαν τόν Πατριάρχη πού δέν εἶχε ἀκόμα σηκωθῆ πώς ὁ Μ. Διερμηνέας μέ τόν Γενικό Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τόν ζητοῦσαν. Πῆγε στή μεγάλη αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων, ὅπου στό μεταξύ εἶχαν μαζευτῆ καί οἱ συνοδικοί.

Τοῦ διάβασαν ἕνα φιρμάνι' ὁ Σουλτάνος τόν καθαιροῦσε ἀπό τό ἀξίωμά του «γιατί ἦταν ἀνάξιος γιά τόν Πατριαρχικό θρόνο καί ἀχάριστος πρός τήν Κυβέρνησι τοῦ τόπου καί ἄπιστος».

Στίς 3 μ. μ. οἱ δήμιοι τόν κρέμασαν στή μεσημβρινή πόρτα τοῦ Πατριαρχείου. Ὁ ὄχλος ἐλιθοβόλησε τό νεκρό σῶμα του πού ἔμεινε τρεῖς μέρες ὁλόκληρες κρεμασμένο, μέ τήν καταδικαστική ἀπόφασι καρφωμένη στό στῆθος του.

Τοῦ κάκου προσπάθησε ὁ Νέος Πατριάρχης Εὐγένιος νά πάρη τήν ἄδεια νά θάψη τό λείψανό του. Οἱ Ἑβραῖοι τό ἀγόρασαν γιά 800 γρόσια καί ἀφοῦ τό ὕβρισαν καί τό ἔσυραν ἀνάμεσα στά στενοσόκακα μέ οὐρλιάσματα, τό ἔρριξαν στόν Κεράτιο κόλπο.

Ἀπό τίς μισόκλειστες γρίλλιες οἱ Χριστιανοί παρακολουθοῦσαν τίς ἄγριες σκηνές μέ κλάματα καί ὀδυρμούς καί δεήσεις γιά τήν ψυχή τοῦ μάρτυρα. Τό πένθος καί ἡ ἀνησυχία τούς κρατοῦσαν νηστικούς καί ἄϋπνους ὁλόκληρη τήν ἑβδομάδα ἐκείνη πού ἄλλοτε τήν περνοῦσαν πανηγυρίζοντας μέ ἑορταστικά δεῖπνα καί ἐκδρομές στά ἀνθισμένα παράλια τοῦ Βοσπόρου...

* * *

Ὕστερα ἀπό πολλά χρόνια, ὅταν πιά εἶχαν δικαιωθῆ οἱ ἀγῶνες τῆς φυλῆς, μιά γρηά Φαναριώτισσα, πού ἦταν νέα κοπέλλα τό φοβερό ἐκεῖνο Πάσχα καί εἶδε μέ τά μάτια της ὅ,τι ἱστοροῦμε σήμερα καί τοῦ κάκου προσπαθοῦμε ν' ἀναπαραστήσουμε στή φαντασία μας, ἔλεγε στά ἐγγόνια της:

«Εἶναι φυσικό βέβαια ἄνθρωποι πού σκύβουν κάτω ἀπό τυραννικό ζυγό καί τά αἰσθήματά τους σωρεύονται, θαρρεῖς, μέσα στήν καρδιά τους καί δέν μποροῦν νά βροῦν διέξοδο... εἶναι φυσικό, παιδιά μου, στό κάθε τι νά βρίσκουν σημάδια πού τούς παρηγοροῦν καί τούς ὑπόσχονται κατά τήν ἐλπίδα πού ἔχουν... Ποτέ ἐσεῖς π. χ. δέ θά ψάλετε τό «Χριστός Ἀνέστη» μέ τόν τρόπο πού τό ψάλλαμε ἐμεῖς... Τά δάκρυα ἔτρεχαν ἀπό τά μάτια μας καί ἡ καρδιά μας πλημμυροῦσε ἀπό ἐλπίδα καί χαρά, γιατί στήν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ πού ἔγινε ὕστερα ἀπό τό μαρτυρικό Του θάνατο, ἐμεῖς βλέπαμε τήν Ἀνάστασι τοῦ Ἔθνους.

»Εἶδα τό μαρτύρια τοῦ Πατριάρχη ἀπό τό μισάνοιχτο παράθυρο τοῦ πατρικοῦ μου σπιτιοῦ, ἄκουσα τά οὐρλιάσματα τῶν δημίων του, πού τραβοῦσαν τό σεπτό του λείψανο ἀπάνω στό λιθόστρωτο τοῦ δρόμου καί χόρευαν ξεφρενιασμένοι ὁλόγυρά του — τό θυμᾶμαι σά νἆναι τώρα — καί στό νοῦ μου ἦρθε, τήν ἴδια ἐκείνη στιγμή, τό μαρτύριο τοῦ Θεανθρώπου....

»Ὅπως ἐσύ, Χριστέ μου, εἶπα, θυσιάστηκες γιά τήν ἀνθρωπότητα, ἔτσι καί ὁ ταπεινός σου τοῦτος λειτουργός, κατά τό παράδειγμά σου, θυσιάστηκε γιά τό Ἔθνος... Κι' ὅπως ἀπό τή θεϊκή Σου θυσία σώθηκαν οἱ ἄνθρωποι καί λυτρώθηκαν ἀπό τό προπατορικό κρῖμα πού τούς ἐβάρυνε, ὅμοια κάμε Χριστέ μου, ἀπό τή θυσία τοῦ Πατριάρχη νά ἐλευθερωθῆ τό δουλωμένο Ἔθνος μας...

Ἔτσι, παιδιά μου, ἡ ἐλπίδα πού ποτέ δέν πεθαίνει στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου βρῆκε λόγια παρηγοριᾶς νά μᾶς ψιθυρίση τίς κρίσιμες, τίς σκοτεινές ἐκεῖνες στιγμές... Καί δέ βγῆκε ψεύτρα... γιατί ὕστερα ἀπό λίγο γιορτάσαμε τό Ἐθνικό μας Πάσχα».

μ. αν.

Ὁ ἀπαγχονισμός τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ HECTOR MALOT

Χωρὶς οἰκογένεια

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

[Κάποια μέρα στὸ Παρίσι, στὴ λεωφόρο Μπερτέιλ, ὁ πετροκόπος Γερώνυμος Μπαρμπερῆς, ἀπὸ τὸ χωριὸ Σαβιανό, βρῆκε ἐκτεθειμένο ἐμπρὸς σὲ μιὰ ἐξώθυρα ἕνα βρέφος ἡλικίας πέντε μηνῶν, ποὺ ἀρχικῶς τὸ παρέδωσε στὴν ἀστυνομία. Ὁ ἀστυνόμος, ἀπὸ τὰ ἀκριβὰ ἐσώρουχα τοῦ μωροῦ, συνεπέρανε πὼς ἀνῆκε σὲ πλούσιους γονεῖς καὶ πὼς πιθανῶς κάποιος νὰ τὸ εἶχε κλέψει ἀπὸ ἐκδίκησι. Τότε ὁ Γερώνυμος Μπαρμπερῆς ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς δὲν εἶχε ἐνδιαφερθῆ διὰ τὴν περαιτέρω τύχην τοῦ μικροῦ, ἀναλογιζόμενος πὼς ἂν κάποτε οἱ γονεῖς του τὸ ζητοῦσαν θὰ κέρδιζε ἀρκετὰ χρήματα γιὰ τὴ διατροφή του, ἀπεφάσισε νὰ τὸ ἀναλάβη ὑπευθύνως. Ἔτσι ὁ μικρὸς Ρεμὴ — ὅπως τὸν βάφτισαν οἱ σωτῆρές του — πέρασε χαρούμενα χρόνια στὸ Σαβιανό, κοντὰ στὴν ψυχομάννα - Μπαρμπερίνα, καὶ δὲν ἔννοιωσε καθόλου τὴν ὀρφάνια του, χάρις στὴ μητρικὴ στοργὴ ποὺ τοὔδειξε. Ὅταν ἔγινε ὀκτὼ ἐτῶν, ὁ πατέρας του — ὁ Μπαρμπερῆς — ποὺ ὡς τότε ἐργαζόταν στὸ Παρίσι, ἐτραυματίσθη σοβαρὰ σὲ κάποια οἰκοδομὴ ποὺ ἐργαζότανε καὶ ἀναγκάσθηκε, ἀνίκανος ὅπως εἶχε γίνει γιὰ ἐργασία, νὰ γυρίση στὸ χωριό του. Τὸ πρῶτο βράδυ τοῦ γυρισμοῦ ὁ Ρεμή, ποὺ εἶχε πάει νὰ κοιμηθῆ, ἀλλὰ δὲν τὸν εἶχε πάρει ἀκόμη ὁ ὕπνος, μαθαίνει ἀπὸ μιὰ συζήτησι μεταξὺ Γερώνυμου καὶ τῆς μάννας - Μπαρμπερίνας, τὴν πραγματική του ἱστορία καὶ τὶς διαθέσεις τοῦ ψυχοπατέρα του, ποὺ δὲν θέλει μὲ κανένα τρόπο νὰ τὸν κρατήση κοντά τους, ἀλλὰ σκέπτεται νὰ τὸν παραδώση στὸ ὀρφανοτροφεῖο τῆς περιφερείας. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ θέλει καθόλου ὁ Ρεμὴ καὶ παρακαλεῖ τὴ μάννα Μπαρμπερίνα νὰ τὸν κρατήση κοντά της. Ἐκείνη τοῦ τὸ ὑπόσχεται, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ κατορθώση τίποτε, γιατὶ ὁ Γερώνυμος παραδίδει τὸν μικρὸν — παρὰ τὶς διαμαρτυρίες του — μιὰ μέρα ποὺ λείπει ἡ ψυχομάννα του, ἐπ' ἐνοικίῳ σαράντα φράγκων τὸν χρόνο, στὸν διευθυντὴ ἑνὸς ὑπαιθρίου θιάσου, ὀνόματι Βιτάλη. Ὁ θίασος αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Καρδούλη, μιὰ τετραπέρατη μαϊμοῦ, καὶ ἀπὸ τρία χαριτωμένα σκυλάκια, τὸν Κάπη, τὸν Ζερμπῖνο καὶ τὴ Δούλαση. Ὁ δυστυχὴς Ρεμὴ μὲ θλῖψι ἀκολουθεῖ τὸν νέο του προστάτη, ποὺ τοῦ δίνει καὶ τὰ πρῶτα μαθήματα γιὰ νὰ λάβη μέρος σὲ μιὰ κωμῳδία τοῦ θιάσου. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀρχίζει μιὰ ἀδιάκοπος περιπλάνησις ἀπὸ πόλι σὲ πόλι. Τὶς ὧρες ποὺ ὁ μικρὸς θίασος ἀναπαύεται, ὁ Βιτάλης, ποὺ στὸ μεταξὺ ἔχει κερδίσει τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Ρεμή, τοῦ μαθαίνει τὰ πρῶτα γράμματα καὶ ἀκόμη τοῦ κάνει καὶ μάθημα μουσικῆς. Ἔξυπνος ὁ Ρεμή, γρήγορα γίνεται ἕνας καλὸς μαθητής, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ διάβασμα μαθαίνει νὰ παίζη καὶ ἅρπα. Στὴν Τουλούζη ὅμως, ὕστερα ἀπὸ ἕνα ἐπεισόδιο μὲ κάποιον ἀστυφύλακα, ποὺ ἀπαγορεύει στὸ θίασο νὰ παριστάνη δημοσίως, ὁ Βιτάλης συλλαμβάνεται καὶ καταδικάζεται ἀπὸ τὸ δικαστήριο τῆς πόλεως σὲ δυὸ μηνῶν φυλάκισι. Ὁ Ρεμὴ μένει καὶ πάλι χωρὶς προστασία. Μόνος γυρίζει στὰ περίχωρα τῆς Τουλούζης, προσπαθώντας νὰ κερδίση τὸ ψωμί του, δίδοντας παραστάσεις. Παντοῦ ὅμως τὸν διώχνουν. Ἔτσι ἀπελπισμένος ὅπως εἶναι συναντᾷ στὴν ἀκροθαλασσιὰ ἕνα πλοιάριο ποὺ χρησιμεύει γιὰ κατοικία ἑνὸς πλουσίου, ἀλλὰ παραλυτικοῦ παιδιοῦ. Τὸ παιδὶ θέλει νὰ διασκεδάση καὶ ἡ μητέρα του παρακαλεῖ τὸν Ρεμὴ νὰ δώση μιὰ παράστασι μὲ τὸ θίασό του. Ἡ παράστασις δίδεται καὶ ὁ μικρὸς Ἀρθοῦρος — ἔτσι λέγεται τὸ παραλυτικὸ παιδάκι — ἐνθουσιάζεται. Προσκαλοῦν τὸν Ρεμὴ μὲ τοὺς ἠθοποιούς του στὸ πλοιάριο, τοὺς προσφέρουν ἕνα πλούσιο γεῦμα, καὶ ἡ κυρία, ἀφοῦ μαθαίνει ἀπὸ τὸν Ρεμὴ πὼς εἶναι δίχως προστάτη καὶ ἔρημος, τὸν παρακαλεῖ νὰ μείνη μαζί τους μέχρις ὅτου ἀποφυλακισθῆ ὁ Βιτάλης, καὶ στὸ μεταξύ, ἀντὶ νὰ γυρίζουν ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ δίδοντας παραστάσεις, νὰ παριστάνουν κάπου - κάπου γιὰ νὰ διασκεδάζουν τὸν Ἀρθοῦρο. Ὁ Ρεμὴ δέχεται. Μέσα στὸ πλοῖο μαθαίνει ὅτι ἡ μητέρα τοῦ Ἀρθούρου εἶχε καὶ ἄλλο γυιὸ μεγαλύτερο, ποὺ τῆς τὸν ἔκλεψαν κατὰ τρόπο μυστηριώδη ὅταν αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της ἦσαν ἄρρωστοι. Στὸ ταξίδι ὁ Ρεμὴ παίζει μιὰ φορὰ μὲ τὸ μικρό του θίασο. Τὸ βράδυ τοῦ ἔδωσαν μιὰ ὡραιοτάτη καμπίνα, ποὺ τοῦ ἔκανε καταπληκτικὴ ἐντύπωσι, καὶ τὴν ἄλλη παρέστη στὸ μάθημα ποὺ ἔκανε ἡ κ. Μίλλιγκαν στὸ γυιό της. Τὸν μάθαινε τὸ μῦθο «Ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνί», τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρθοῦρος δυσκολευότανε νὰ μάθη. Σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ἡ μητέρα του θυμωμένη τοῦ δηλώνει ὅτι ὁ Ρεμὴ δὲν θὰ παίξη ἂν δὲν μάθη πρῶτα τὸ μάθημά του καὶ τοῦ ἀφίνει τὸ βιβλίο του νὰ μελετήση μπαίνοντας στὴν κάμαρά της, ὁ Ρεμὴ τοῦ μαθαίνει τὸν μῦθο. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἡ θέσι του στὴν οἰκογένεια ἀλλάζει. Δὲν εἶναι πιὰ ὁ σαλτιμπάγκος. Ἡ κ. Μίλλιγκαν μὲ μεγάλη της χαρὰ ἀκούει νὰ τῆς λέη ὁ Ἀρθοῦρος τὸ μῦθο, ποὺ ἔμαθε μαζί του σὲ μισὴ ὥρα, ἐνῷ αὐτή, ὁλόκληρες μέρες, δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ τοῦ τὸν μάθη.]

(Ἡ συνέχεια)

Ὅταν συλλογίζωμαι τώρα τὶς ἡμέρες ποὺ πέρασα στὸν «Κύκνο» μὲ τὴν κυρία Μίλλιγκαν καὶ μὲ τὸν Ἀρθοῦρο, βρίσκω πὼς ἦταν οἱ καλύτερες τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας.

Ὁ Ἀρθοῦρος εἶχ' αἰσθανθῆ γιὰ μένα μιὰ θερμότατη φιλία κι' ἐγὼ πάλι τὸν συμπάθησα τόσο πολύ, ποὺ τὸν θεωροῦσα σὰν ἀδελφό μου. Ποτὲ δὲν μοὔδειξε 'κεῖνος τὴν παραμικρὴ περηφάνεια ἢ ἀκαταδεξιά, ἂν κι' ἡ θέσι του ἦταν τόσο ἀνώτερη ἀπὸ τὴ δική μου· κι' ἐγὼ ποτὲ δὲν αἰσθάνθηκα στενοχώρια κι' ἀμηχανία.

Αὐτὸ βέβαια χρεωστοῦνταν στὴν ἡλικία μου καὶ στὴν ἀπειρία μου· χρεωστοῦνταν ὅμως πολὺ καὶ στὴ μεγάλη λεπτότητα, στὴν ἄπειρη καλωσύνη τῆς κυρίας Μίλλιγκαν, ποὺ συχνὰ μοῦ μιλοῦσε σὰ νὰ ἤμουν παιδί της.

Ἔπειτα τὸ ταξίδι ἐκεῖνο ἦταν γιὰ μένα μαγεία. Οὔτε μιὰ ὥρα πληκτικὴ ἢ κουραστική. Ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ ὅλες μας οἱ ὧρες ἀπολαυστικές.

Ὅταν ὁ τόπος ποὺ περνούσαμε ἦταν ὄμορφος, δὲν ἐκάναμε παρὰ λίγες λεῦγες τὴν ἡμέρα· ὅταν ἦταν μονότονος, χωρὶς ἐνδιαφέρον, τρέχαμε γρηγορώτερα.

Ἔτσι ἀπὸ τὴ Βιλλαφράγκα κατεβήκαμε στὸ Μπεζιέρ. Ξεκινούσαμε καὶ στεκόμαστε ὅπου θέλαμε. Καμμιὰ φροντίδα, ἀπὸ τὶς συνηθισμένες τῶν ταξιδιῶν, δὲν μᾶς ἐνωχλοῦσε. Δὲν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τρέχουμε ὧρες γιὰ νὰ βροῦμε κατάλυμα καὶ φαγητό. Τὴν προσδιωρισμένη ὥρα, τὸ τραπέζι μας στρώνονταν στὴ βεράντα. Καὶ τρώγοντας ἥσυχα, παρακολουθούσαμε τὸ κινούμενο θέαμα τῶν δυὸ ὀχθῶν.

Ὅταν ἐνύκτωνε, σταματούσαμε στὸ μέρος ποὺ βρισκόμαστε καὶ περιμέναμε 'κεῖ ὡς που νὰ ξημερώση. Ἂν ἔκανε ψύχρα, κλεινόμαστε στὸ σαλόνι κι' ἀφοῦ ἀνάβαμε φωτιά, γιὰ νὰ φύγη ἡ ὑγρασία ποὺ ἔβλαπτε τὸν ἄρρωστο, φέρναμε τὶς λάμπες καὶ καθόμαστε γύρω στὸ τραπέζι. Ἡ κυρία Μίλλιγκαν μᾶς ἔδειχνε τότε εἰκονογραφημένα βιβλία ἢ λευκώματα μὲ φωτογραφίες. Ὅπως τὸ πλοῖό μας ἦταν καμωμένο γιὰ τὸ εἰδικὸ αὐτὸ ταξίδι, ἔτσι ἦταν διαλεγμένα καὶ τὰ βιβλία τοῦ ταξιδιοῦ. Ὅταν τὰ μάτια μας κουράζονταν, ἡ κυρία Μίλλιγκαν μᾶς διάβαζε ἢ μᾶς ἔδειχνεν ἀπ' αὐτὰ ὅ,τι μποροῦσε νὰ μᾶς ἐνδιαφέρη καὶ νὰ τὸ καταλαβαίνωμε. Ἔπειτα ἔκλεινε βιβλία καὶ λευκώματα καὶ μᾶς διηγοῦνταν παραμύθια ἢ ἱστορήματα σχετικὰ μὲ τὶς χῶρες ποὺ περνούσαμε. Μιλοῦσε μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὰ μάτια τοῦ Ἀρθούρου, κι' ἦταν συγκινητικὸ νὰ βλέπη κανεὶς τὸν κόπο ποὺ ἔκανε γιὰ νὰ ἐκφράζη μόνο ὅσες ἰδέες καὶ νὰ μεταχειρίζεται μόνο ὅσες λέξεις μποροῦσε νὰ ἐννοῆ ὁ μικρὸς ἄρρωστος.

Εὐτυχισμένη, γλυκειὰ ζωὴ γιὰ ἕνα παιδὶ σὰν καὶ μένα, ποὺ εἶχε ἀφήσει τὸ φτωχὸ χωριατόσπιτο τῆς μάννας - Μπαρμπερίνας, γιὰ ν' ἀκολουθήση στοὺς δρόμους τὸν Βιτάλη.

Ἆ, τί διαφορὰ ἀπὸ τὶς βραστὲς πατάτες τῆς παραμάννας μου ὡς τὶς γκελατῖνες, τὶς κρέμες καὶ τὰ παστίτσια, ποὺ ἔκανε ἡ μαγείρισσα τῆς κυρίας Μίλλιγκαν! Καὶ τί διαφορὰ ἀπὸ τὶς μακρινές, τὶς ἀτέλειωτες ἐκεῖνες πεζοπορεῖες στὴ λάσπη, μὲ τὴ βροχή, μὲ τὸν ἥλιο, πίσω ἀπ' τὸν ἀφεντικό μου, ὡς τὰ θελκτικὰ αὐτὰ ταξίδια μὲ τὸν «Κύκνο»!

Γιὰ νὰ εἶμαι ὅμως δίκαιος πρὸς τὸν ἑαυτό μου, πρέπει νὰ πῶ πὼς ἡ ψυχικὴ εὐτυχία τῆς νέας μου ζωῆς μ' εὕρισκε πιὸ εὐαίσθητο παρὰ οἱ ὑλικὲς τῆς ἀπολαύσεις. Γιατὶ ὅσο καλὰ κι' ἂν ἦσαν τὰ φαγιὰ καὶ τὰ γλυκίσματα τῆς κυρίας Μίλλιγκαν, ὅσο εὐχάριστο μοῦ ἦταν νὰ μὴν ὑποφέρω πιὰ ἀπὸ πεῖνα, ἀπὸ κρύο, ἀπὸ ζέστη, πολὺ καλύτερα καὶ πολὺ πιὸ εὐχάριστα γιὰ τὴν ψυχή μου ἦσαν τὰ αἰσθήματα ποὺ τὴν πλημμύριζαν!

Δυὸ φορὲς ὡς τότε εἶχα ἰδῆ νὰ σπάζουν ἢ νὰ λύνονται οἱ δεσμοὶ ποὺ μ' ἔδεναν μὲ πρόσωπα ἀγαπητά μου: τὴ μιά, ὅταν μὲ πῆραν ἀπὸ τὴ μάννα - Μπαρμπερίνα· τὴν ἄλλη, ὅταν χωρίσθηκα τὸν Βιτάλη. Κι' ἔτσι δυὸ φορὲς εἶχα βρεθῆ στὸν κόσμο μονάχος, χωρὶς προστασία, χωρὶς στήριγμα, χωρὶς ἄλλους φίλους ἀπὸ τὰ ζῷα μου.

Καὶ νὰ βρίσκω τώρα, στὴν ἐρημιά μου καὶ στὴν ἀπόγνωσι, δυὸ ἀνθρώπους ποὺ νὰ μοῦ δείχνουν τόση συμπάθεια, τόση στοργή: μιὰ γυναῖκα, μιὰ ὡραία κυρία,

γεμάτη γλύκα, καλωσύνη καὶ τρυφερότητα, κι' ἕνα παιδὶ στὴν ἡλικία μου τόσο καλό, ποὺ νὰ μὲ μεταχειρίζεται σὰν ἀδελφό του!

Τί χαρά, τί εὐτυχία, γιὰ μιὰ καρδιὰ σὰν τὴ δική μου, ποὺ εἶχε ἀνάγκη ν' ἀγαπᾷ!

Πόσες φορές, κυττάζοντας τὸν ἄρρωστο Ἀρθοῦρο, ξαπλωμένο στὸ σανίδι του, χλωμὸ κι' ἀδύνατο, τοῦ ζήλευα τὴν εὐτυχία, ἐγὼ ποὺ ἤμουν γεμᾶτος ὑγεία καὶ δύναμι!

Δὲν τοῦ ζήλευα ὅμως οὔτε τὰ πλούτη του, οὔτε τὰ βιβλία του, οὔτε τὰ παιχνίδια του, οὔτε τὸ πλοῖό του· τὴν ἀγάπη μόνο, ποὺ τοὔδειχνε ἡ μητέρα του.

Τί εὐτυχισμένος ποὺ θὰ ἦταν νὰ τὸν ἀγαποῦν ἔτσι, νὰ τὸν φιλοῦν δέκα, εἴκοσι φορὲς τὴν ἡμέρα, καὶ νὰ μπορῇ κι' αὐτὸς ν' ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ φιλῇ μὲ τὴν καρδιά του τὴν ὤμορφη ἐκείνη κυρία, τὴ μητέρα του, ποὺ ἐγὼ μόλις τολμοῦσα ν' ἀγγίζω τὸ χέρι της, ὅταν μοῦ τὸ ἔδινε!

Καὶ τότε συλλογιζόμουν μελαγχολικά, πὼς ἐγὼ ποτὲ δὲν θἄχα μητέρα ποὺ νὰ μὲ φιλῇ καὶ νὰ τὴ φιλῶ. Μπορεῖ καμμιὰ μέρα νὰ ξανάβλεπα τὴ μάννα - Μπαρμπερίνα, κι' αὐτὸ θὰ μοὔκανε μεγάλη χαρά· μὰ τώρα πιὰ δὲν θὰ μποροῦσα νὰ τὴ λέω ὅπως πρῶτα «μαμά», ἀφοῦ ἤξερα πὼς δὲν εἶναι...

Μονάχος θἄμουν πάντα, μονάχος!

Ἡ ἰδέα αὐτὴ μ' ἔκανε νὰ αἰσθάνωμαι ἀκόμη βαθύτερα τὴ σημερινή μου εὐτυχία κοντὰ στὴν κυρία Μίλλιγκαν καὶ στὸν Ἀρθοῦρο ποὺ μ' ἀγαποῦσαν.

Δὲν ἔπρεπε νὰ εἶμαι πολὺ ἀπαιτητικὸς ὅσο γιὰ τὸ μερτικὸ τῆς εὐτυχίας μου σ' αὐτὸ τὸν κόσμο· κι' ἀφοῦ δὲν θὰ εἶχα ποτὲ οὔτε μητέρα, οὔτε ἀδελφό, οὔτε οἰκογένεια, ἔπρεπε νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος, εὐτυχισμένος, νὰ ἔχω τοὐλάχιστον φίλους.

Καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, ἤμουν πολύ.

Μὰ ὅσο γλυκειὰ κι' ἂν ἦταν ἡ καινούργια μου ζωή, γρήγορα ἀναγκάσθηκα νὰ τὴν ἀφήσω, γιὰ νὰ γυρίσω στὴν παληά.

Κεφάλαιον ΙΓ'.

Ὁ Βιτάλης μὲ χρειάζεται.

Ὁ καιρὸς περνοῦσε γρήγορα μ' αὐτὸ τὸ ταξίδι κι' ἐπλησίαζε ἡ στιγμὴ ποὺ ὁ κύριός μου θἄβγαινε ἀπὸ τὴ φυλακή. Αὐτὸ γιὰ μένα ἦταν καὶ χαρὰ κι' ἀνησυχία. Κι' ὅσο ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴν Τουλούζα, τόσο περισσότερο τὸ συλλογιζόμουν.

Ὡραῖο βέβαια ἦταν νὰ ταξιδεύω μὲ τὸν «Κύκνο», χωρὶς κόπο καὶ χωρὶς φροντίδα· μὰ ὕστερα θὰ ἤμουν ὑποχρεωμένος, γιὰ νὰ γυρίσω, νὰ κάμω μὲ τὰ πόδια ὅσο δρόμο εἶχα κάμει μὲ τὸ πλοῖο. Κι' αὐτὸ δὲν θἄταν καθόλου ὡραῖο! οὔτε κρεββάτι πιά, οὔτε κρέμες, οὔτε παστίτσια, οὔτε βεγγέρες γύρω στὸ τραπέζι.

Μὰ κεῖνο ποὺ μὲ λυποῦσε περισσότερο, ἦταν ποὺ ἔπρεπε νὰ χωρισθῶ τὸν Ἀρθοῦρο καὶ τὴν κυρία Μίλλιγκαν. Θὰ τοὺς ἔχανα κι' αὐτοὺς ὅπως τὴ μάννα - Μπαρμπερίνα. Δὲν θ' ἀγαποῦσα λοιπὸν καὶ δὲν θ' ἀγαπιόμουν ποτέ, παρὰ γιὰ νὰ χωρίζωμαι σκληρὰ ἀπὸ κείνους, ποὺ ἤθελα νὰ περάσω μαζί τους ὅλη μου τὴ ζωή; Ὦ, ἂν ἦταν τρόπος νὰ ἤμαστε πάντα ἑνωμένοι!...

Μιὰ μέρα τέλος πάντων, ἀπεφάσισα νὰ φανερώσω τὴν ἀνησυχία μου στὴν κυρία Μίλλιγκαν καὶ νὰ ρωτήσω πόσος καιρὸς χρειάζουνταν νὰ γυρίσω στὴν Τουλούζα, γιατὶ ἤθελα νὰ βρεθῶ μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς φυλακῆς τὴ στιγμὴ ποὺ θἄβγαινε ὁ κύριός μου.

Ἅμα ἄκουσε νὰ μιλῶ γι' ἀναχώρησι, ὁ Ἀρθοῦρος ἔβγαλε τὶς φωνές:

— Δὲν θέλω νὰ φύγῃ ὁ Ρεμῆς!...

Τοῦ ἀποκρίθηκα πὼς δὲν ἐξουσίαζα τὸν ἑαυτό μου, πὼς οἱ δικοί μου μὲ εἶχαν παραχωρήσει στὸ σινιὸρ - Βιτάλη καὶ πὼς χρωστοῦσα νὰ ξαναμπῶ στὴν ὑπηρεσία του τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ μὲ χρειάζουνταν.

Μιλοῦσα γιὰ τοὺς δικούς μου, χωρὶς ὅμως νὰ λέω πὼς δὲν ἦταν καθαυτὸ ὁ πατέρας μου κι' ἡ μητέρα μου, γιατὶ τότε θἄπρεπε νὰ πῶ καὶ πὼς ἤμουν παιδὶ ποὺ τὸ βρῆκαν στὸ δρόμο. Καὶ δὲν ἤθελα.

— Μαμά, πρέπει νὰ κρατήσωμε τὸ Ρεμῆ! ἐξακολούθησε ὁ Ἀρθοῦρος, πού, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μάθημα, αὐτὸς ἦταν ὁ κύριος τῆς μητέρας του καὶ τὴν ἔκανε ὅπως ἤθελε.

— Κι' ἐγὼ θἄθελα πολὺ νὰ κρατήσωμε τὸν Ρεμῆ, ἀποκρίθηκε ἡ κυρία Μίλλιγκαν, ποὺ τὸν ἐσυμπάθησες ὅπως κι' ἐγώ. Μὰ γιὰ νὰ τὸν κρατήσωμε χρειάζονται δυὸ πράγματα: πρῶτο, νὰ θέλῃ ὁ Ρεμῆς...

— Ἄ, ὁ Ρεμῆς θέλει! τὴν διέκοψε ὁ Ἀρθοῦρος. Ἀλήθεια, Ρεμῆ; Δὲν θέλεις νὰ μείνῃς μαζί μας καὶ νὰ μὴ πᾷς στὴν Τουλούζα;

— Δεύτερο, ἐξακολούθησε ἡ κυρία Μίλλιγκαν, χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπάντησί μου, νὰ δεχθῇ ὁ κύριός του νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὰ δικαιώματά του...

— Ὁ Ρεμῆς νὰ πῇ πρῶτα, ὁ Ρεμῆς! ἐφώναξε πάλι ὁ Ἀρθοῦρος.

Ὁ Βιτάλης βέβαια στάθηκε πολὺ καλὸς γιὰ μένα καὶ τοῦ χρωστοῦσα εὐγνωμοσύνη τόσο γιὰ τὶς φροντίδες του ὅσο καὶ γιὰ τὰ μαθήματά του. Μὰ δὲν χωροῦσε καμμιὰ σύγκρισι ἀνάμεσα στὴ ζωὴ ποὺ ἔκανα κοντά του καὶ σ' αὐτὴ ποὺ μοῦ ἐπρόσφερε ἡ κυρία Μίλλιγκαν. Ἔπειτα — κι' αὐτὸ δὲν τὄλεγα χωρὶς τύψι — σύγκρισι δὲν χωροῦσε οὔτε ἀνάμεσα στὴν ἀγάπη ποὺ αἰσθανόμουν γιὰ τὸν Βιτάλη καὶ σ' αὐτὴ ποὺ ἔτρεφα γιὰ τὴν κυρία Μίλλιγκαν καὶ τὸν Ἀρθοῦρο. Ἴσως δὲν ἔκανα καλὰ νὰ προτιμῶ ἀπὸ τὸν κύριό μου αὐτοὺς τοὺς ξένους, ποὺ τοὺς ἐγνώριζα τόσο λίγο· μὰ ἔτσι ἦταν, ἀγαποῦσα ὑπερβολικὰ τὴν κυρία Μίλλιγκαν καὶ τὸν Ἀρθοῦρο!

— Πρὶν ἀπαντήσῃ, ἐξακολούθησε ἡ κυρία Μίλλιγκαν, ὁ Ρεμῆς, πρέπει νὰ σκεφθῇ πὼς δὲν τοῦ προτείνω μόνο μιὰ ζωὴ διασκεδάσεων καὶ ταξιδιῶν, ἀλλὰ καὶ μιὰ ζωὴ ἐργασίας. Θὰ χρειασθῇ νὰ μελετήσῃ, νὰ κοπιάσῃ, νὰ σκύψῃ πολὺ ἀπάνω σὲ βιβλία, ν' ἀκολουθήσῃ τὸν Ἀρθοῦρο στὰ μαθήματά του. Ἂς τὸ βάλῃ λοιπὸν κι' αὐτὸ στὴ ζυγαριά, μαζὶ μὲ τὴν ἐλευθερία ποὺ θἄχε, ἂν ἐγύριζε ὅπως πρῶτα στοὺς δρόμους.

— Δὲν ὑπάρχει ζυγαριά, εἶπα τότε ἐγώ. Σᾶς βεβαιώνω, κυρία, πὼς ἐννοῶ ὅλη τὴν ἀξία αὐτοῦ ποὺ μοῦ προτείνετε.

— Βλέπεις, λοιπόν, μαμά; ἐφώναξε μὲ χαρὰ ὁ Ἀρθοῦρος. Ὁ Ρεμῆς θέλει!

Ἦταν φανερὸ πὼς τὸν ἔβγαλ' ἀπὸ τὴν ἀνησυχία, γιατί, τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ μητέρα του μιλοῦσε γιὰ βιβλία, γιὰ μαθήματα καὶ γιὰ μελέτη, τὸν εἶδα ποὺ ἀνησύχησε πολύ. Ἂν ἔλεγα ὄχι;... Κι' αὐτὸς ὁ φόβος ἦταν φυσικώτατος γι' αὐτόν, ποὺ ἀποστρέφονταν τόσο τὰ βιβλία. Ἐγὼ ὅμως τὰ βιβλία τ' ἀγαποῦσα· δὲν μὲ τρόμαζαν, μὲ τραβοῦσαν· καὶ τὰ λίγα ἐκεῖνα ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὰ χέρια μου, μοῦ εἶχαν δώσει περισσότερη εὐχαρίστησι παρὰ κόπο. Γι' αὐτὸ ἡ πρότασι τῆς κυρίας Μίλλιγκαν μ' ἔκανε ἀληθινὰ εὐτυχισμένο κι' ἤμουν πολὺ εἰλικρινὴς ὅταν τὴν εὐχαριστοῦσα γι' αὐτή. Ἂν δέχονταν κι' ὁ Βιτάλης, θὰ μποροῦσα νὰ μείνω στὸν «Κύκνο». Δὲν θ' ἄφινα τὴν ὡραίαν αὐτὴ ζωή, δὲν θ' ἀποχωριζόμουν τὸν Ἀρθοῦρο καὶ τὴ μητέρα του.

— Ὥστε δὲν μᾶς λείπει τώρα, εἶπεν ἡ κυρία Μίλλιγκαν, παρὰ ἡ συγκατάθεσι τοῦ κυρίου σου. Θὰ τοῦ γράψω, ἂν θέλῃ νἄλθῃ νὰ μᾶς βρῇ στὴν Σέττη, γιατὶ δὲν μποροῦμε νὰ γυρίσουμε ἐμεῖς στὴν Τουλούζα. Θὰ τοῦ στείλω καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξιδιοῦ καὶ θὰ τοῦ ἐξηγήσω ποιοὶ λόγοι μᾶς ἐμποδίζουν νὰ πάρωμε τὸν σιδηρόδρομο.

(Ἀκολουθεῖ)

Τί εὐχάριστες ὧρες πέρασα μὲ τὴν καλὴ αὐτὴ οἰκογένεια.

ΕΛΛΗΝΙΚ

Τὸ τόπι

Παιχνίδι πασχαλινώτατο τὸ τόπι. Εἰς τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι συνδεδεμένη ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα μὲ τὸ τόπι.

Παίζουν μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὅλην τὴν πασχαλινὴ περίοδο. Τόπι καὶ χορός, αἱ πασχαλιναὶ διασκεδάσεις.

Τὴν πιὸ παληὰν ἐποχὴ τὰ τόπια κατεσκευάζοντο ἀπὸ τρίγωνα κομμάτια πανιῶν πολυχρώμων ἢ πετσιῶν. Κάθε τόπι εἶχε ὀκτὼ κομμάτια. Ἐλέγοντο φόλες αὐτὰ τὰ τρίγωνα κομμάτια. Ἐγεμίζοντο δὲ μὲ βαμβάκι ἢ μαλλὶ ἢ κουρέλια καὶ ἦσαν στερεώτατα καὶ ἐλαστικώτατα.

Καὶ τώρα ἀκόμη εἰς πολλὰ χωριὰ γίνονται τέτοια τόπια. Διαρκῶς ὅμως ἐκτοπίζονται ἀπὸ τὰ λαστιχένια τόπια, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια κατασκευάζονται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, γιατὶ ἡ βιομηχανία τοῦ ἐλαστικοῦ ἔχει κάνει προόδους εἰς τὴν χώραν μας.

Τόπι ἔπαιζαν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Τὸ ἔλεγαν σ φ α ῖ ρ α. Ἡ Ναυσικᾶ, ἡ Κερκυραία βασιλοπούλα, ἡ κόρη τοῦ Ἀλκινόου, ὅπως γράφει ὁ Ὅμηρος, ἔπαιζε τόπι εἰς τὴν παραλία, μὲ τὰς «δμωάς». Δμωαὶ δὲ ἦσαν αἱ ὑπηρέτριαι.

Τὰ χαλκούνια

Θορυβωδέστατα τὰ χ α λ κ ο ύ ν ι α. Ἄλλοτε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ νοηθῇ Πάσχα χωρὶς χαλκούνια. Ἐχαλοῦσεν ὁ κόσμος ἀπὸ τοὺς κρότους τῶν ἐκρηγνυομένων χαλκουνιῶν. Κατασκευάζονται ἀπὸ μπαροῦτι, τὸ ὁποῖον περιτυλίσσουν μὲ λουρίδες χαρτιοῦ καὶ σχηματίζουν ἕνα τρίγωνο. Γι' αὐτὸ εἰς πολλὰ μέρη λέγονται καὶ τ ρ ί γ ω ν α. Μετὰ τὴν κατασκευήν, ἀνοίγουν εἰς τὴν μέση μιᾶς πλευρᾶς τοῦ τριγώνου τρύπα καὶ βάζουν ἕνα φυτίλι. Τὸ φυτίλι λέγεται μίτσα. Ἀνάβουν τὸ φυτίλι καὶ πετοῦν μακριὰ τὸ τρίγωνο. Δαιμονιώδης κρότος ἔπειτα ἀπὸ λίγο.

Περίφημος ἦτο ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ Πατρῶν μέχρι Πύργου, διὰ τὰ πασχαλινὰ χαλκούνια. Ἐχαλοῦσεν ὁ κόσμος καὶ κατὰ τὴν περιφορὰν τῶν Ἐπιταφίων. Προσπάθειαι ἐγίνοντο ποιὸς ἐπιτάφιος θὰ φανῇ ἰσχυρότερος εἰς τὰ πυροτεχνήματα καὶ θὰ ἠνάγκαζε τὸν ἄλλον εἰς ὑποχώρησιν. Αὐτὴ ἡ νίκη ἐλέγετο κάψιμο. Τὰ πολεμοχαρῆ αὐτὰ πασχαλινὰ ἔθιμα ἔχουν τώρα πολὺ περιορισθῆ.

Κουλοῦρες

Γιὰ κάθε παιδὶ μιὰ κουλο
πασχαλινή. Ἔχουν σχῆμα
κρουλὸ ἢ στρογγυλό. Τὰ
κρουλὰ σχήματα μοιάζου
παιδιά. Στὴν κορυφὴ δὲ
κόκκινο αὐγό, σὰν με
μάτι. Μοιάζουν μὲ Κύκλω
οἱ πασχαλινὲς αὐτὲς κου
ρες.

Εἰς τὰς πόλεις, ποὺ δὲν
μώνουν τώρα αἱ γυναῖκες,
γιὰ πασχαλινὲς κουλοῦρες
νουν μικρὲς κουλοῦρες γι
παιδιά.

Εἰς τὰ χωριὰ ὅμως οἱ
σχαλινὲς κουλοῦρες εἶνα
παραίτητες.

Εἰς τὴν Μάνη κάνουν
λοῦρες καὶ γιὰ τοὺς μ
λους, ὄχι δὲ μόνον γιὰ
παρόντας, ἀλλὰ καὶ διὰ
ἀπόντας.

Ὅσα μέλη οἰκογενείας τ
καὶ αἱ κουλοῦρες, ποὺ γ
ται ἀπὸ φ τ ά ζ υ μ ο. Αἱ
κρουλές, ποὺ μοιάζουν
κοῦκλες, λέγονται καὶ λ
ζ α ρ ο ι καὶ λ α ζ α ρ ά
καὶ λ α ζ ό ν ι α (κατὰ
πους). Θεωροῦνται δὲ ὅτ
πενθυμίζουν τὴν ἀνάστασι
Λαζάρου.

Οἱ νουνοὶ στέλλουν εἰς τ
βαφτιστικούς των μιὰ πασ
λινὴ κουλοῦρα καὶ μιὰ λ
πάδα μὲ κορδέλλες.

ΧΡΙ
ΑΝΕ

ΚΟ ΠΑΣΧΑ

Παπούτσια

Ὑπάρχει ὅμως καὶ τὸ ἔθιμον τῆς ἀποστολῆς ἑνὸς ζεύγους παπουτσιῶν εἰς τοὺς μικροὺς βαφτιστικοὺς κατὰ τὸ Πάσχα. Ἂν δὲν στείλῃ ὁ νουνὸς παπούτσια ἢ μιὰ κουλοῦρα, τὰ παιδιὰ θὰ σκοντάβουν.

Εἰς τὰ μέρη ποὺ φοροῦν τσαρούχια, τὸ ἔθιμον τὸ πασχαλινὸ συνδέεται μὲ ἀποστολὴν μικρῶν τσαρουχιῶν μὲ πολύχρωμες φοῦντες.

Τὰ πασχαλινὰ τσαρούχια εἶναι συνήθως κόκκινα μὲ ἄσπρο γαζί. Λέγονται εἰς πολλὰ μέρη καὶ πίγκες.

Περίφημοι διὰ τὴν κατασκευὴν τσαρουχιῶν εἶναι ἡ Τρίπολις, ἡ Λαμία, τὸ Καρπενῆσι, τὰ Ἰωάννινα, τὸ Μέτσοβον. Εἰς τὰς Ἀθήνας κάνουν τσαρούχια γιὰ μικρὰ παιδιὰ εἰς τὴν ὁδὸν Πανδρόσου, παρὰ τὸ Μοναστηράκι. Λέγεται δὲ τὸ μέρος αὐτὸ Τσαρουχάδικα. Καὶ πολλὰ παιδάκια θὰ τὰ ἰδοῦμε καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ φοροῦν τὸ Πάσχα τσαρούχια.

Εἰς τὴν Κρήτην βάζουν στὰ μικρὰ παιδιὰ στιβάνια, συνήθως λευκά. Στιβάνια εἶναι, εἰς τὴν Κρητικὴ διάλεκτο, τὰ ὑποδήματα. Βλέπομε, λοιπόν, τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα νὰ φοροῦν καινούργια στιβάνια τὰ Κρητικόπουλα.

Οἱ λαμπρινοὶ

Εἶναι τὰ ἀρνάκια ποὺ θὰ προσφερθοῦν ὡς θυσία τοῦ Πάσχα. Τὰ λέγουν λαμπρινοὺς ἢ λαμπριάτικα. Δὲν τὰ ἀποκόβουν. Τὰ ἀφίνουν νὰ πιοῦν γάλα ὅλον τὸν καιρό. Γίνονται δέκα ἑπτὰ καὶ ὡς εἴκοσι ὀκάδες.

Ἕνας λαμπρινὸς πέντε μηνῶν, ποὺ ἔπινε γάλα ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ ἀπὸ τὴν μητέρα του, μπορεῖ νὰ περάσῃ καὶ τὶς εἴκοσι ὀκάδες. Τὸ κρέας του εἶναι νοστιμώτατο καὶ λευκότατο.

Φυλάσσουν ἐπίσης καὶ κατσικάκια.

Εἰς τὰς πόλεις ἀγνοοῦμεν τὴν γευστικότητα αὐτοῦ τοῦ πασχαλινοῦ κρέατος. Μόνον εἰς τὰ χωριά, ποὺ εἶναι εὔκολος ἡ κτηνοτροφία, διατηρεῖται τὸ ἔθιμον νὰ φυλάσσουν ἀρνιὰ καὶ κατσίκια γιὰ τὸ Πάσχα, καὶ τὰ καϋμένα τὰ ζωάκια νὰ μὴ τὰ ἀποκόβουν ἀπὸ τὴν μάννα τους.

Στὰ ἀρνάκια, ποὺ εἶναι γιὰ τὴν θυσία τοῦ Πάσχα, τοὺς βάζουν ἀπὸ τὴν Μεγάλην Πέμπτην μιὰ κόκκινη κορδέλλα στὸ λαιμὸ ἢ τὰ βάφουν μὲ τὴν κόκκινη βαφὴ τῶν αὐγῶν εἰς τὸ κούτελο. Εἰς τὴν Κρήτην τὰ λαμπριάτικα ἀρνιὰ ἢ γίδια λέγονται μπεσιλῆδες. Σημαίνει ἡ λέξις ζῶα τῆς πίστεως.

Φτάζυμο

Ἡ λέξις σημαίνει ἄζυμο. Ἀρχαιότατον ἔθιμον, τὸ ὁποῖον παρελάβαμε ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ ψωμὶ τοῦ Πάσχα πρέπει νὰ εἶναι ἄζυμον. Ἡ λέξις σημαίνει χωρὶς προζύμι. Εἰς τὴν λαϊκὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὸ ἄζυμον ἔγινε φτάζυμο ἢ ἐφτάζυμο, καὶ θεωρεῖται ὅτι σημαίνει ζύμωμα ἑπτὰ φοράς. Ἡ ἔννοια ὅμως εἶναι ὅτι τὸ ψωμὶ τοῦ Πάσχα δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ προζύμι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ προζύμι λέγεται καὶ ζύμη, ἡ λέξις ἄζυμο καὶ φτάζυμο σημαίνει τὸ πασχαλινὸ ψωμὶ ποὺ γίνεται χωρὶς προζύμι. Χωρὶς προζύμι γίνονται καὶ αἱ λαγάνες τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας. Τὸ πασχαλινὸ ὅμως φτάζυμο κατασκευάζεται ἀπὸ ἀλεῦρι, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχουν ρίξει ἀφρὸν ἀπὸ ρεβύθια.

Ποδιὲς

Στὰ πιὸ μικρὰ παιδιὰ φοροῦν αἱ μητέρες τὸ Πάσχα μιὰ καινούργια ποδιά, γενικὸν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἔθιμον.

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

Δεύτερη πατρίδα

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

[Ἡ οἰκογένεια Ζερμάττ, ἑλβετικῆς καταγωγῆς, ἀφοῦ πούλησε ὅ,τι κτήματα εἶχε, ἐπεβιβάσθη στὶς 7 Ὀκτωβρίου τοῦ 1803 ἐπὶ τοῦ πλοίου «Λάνδλορδ», μὲ σκοπὸ νὰ ἐγκατασταθῆ σὲ καμμιὰ ἀπὸ τὶς ὁλλανδικὲς ἐκεῖνες ὑπερωκεάνειες ἀποικίες, ποὺ βρισκόντανε τότε σὲ μεγάλη ἀκμή. Ἡ οἰκογένεια Ζερμάττ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν Ζὰν Ζερμάττ, τὴ γυναίκα του Μπέτση καὶ τὰ τέσσερα παιδιά τους, τὸν Φρίτς τὸν Ἐρνέστο, τὸν Τζὰκ καὶ τὸν Φραγκίσκο. Ὕστερα ἀπὸ πολύμηνο ταξίδι, τὸ πλοῖο ποὺ ἔφερε τὴν οἰκογένεια Ζερμάττ ναυάγησε σὲ μία ἄγνωστη μέχρι τότε νῆσο ἢ ἤπειρο τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀπὸ ὅλο τὸ πλήρωμα τοῦ «Λάνδλορδ», οἱ μόνοι ποὺ διεσώθησαν ἦσαν τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Ζερμάττ. Κατ' ἀρχάς, ἡ ἐγκατάστασίς των στὴν ἄγνωστη ἐκείνη χώρα ἦταν πολὺ δύσκολος καὶ χρειάστηκε νὰ ἐργασθοῦν σκληρὰ ἀρκετὸ καιρὸ μέχρις ὅτου τὴν ἐπιτύχουν. Ἀπὸ τὸ ναυαγήσαν πλοῖο ἐπρομηθεύθησαν ὅ,τι τοὺς ἐχρειάζετο. Εἶχε δὲ ἄφθονα χρήσιμα πράγματα τὸ σκάφος ἐκεῖνο τῶν πεντακοσίων τόννων. Τρόφιμα, κρασί, ἐργαλεῖα, σκαπάνες, πριόνια κλπ., ὅπλα, καθὼς καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ οἰκογένεια Ζερμάττ ἐπεδόθη μὲ ζῆλο στὴ δύσκολη ἐργασία τοῦ ἐποικισμοῦ μιᾶς παρθένου χώρας, ὅπως ἦταν ἡ «Νέα Ἑλβετία», ποὺ τὴν ὠνόμασαν ἔτσι πρὸς τιμὴν τῆς πατρίδος των, καὶ τὰ ἀποτελέσματα φάνηκαν πολὺ γρήγορα. Σ' αὐτὸ τοὺς ὑπεβοήθησε καὶ ἡ γόνιμη γῆ. Πρώτη τους μέριμνα ἦταν νὰ δημιουργήσουν μιὰ μόνιμη κατοικία, ποὺ θὰ τοὺς προφύλασσε ἀπὸ τὸν τροπικὸ χειμῶνα, ποὺ κρατᾶ ὡς 9 ἑβδομάδες, μὰ ποὺ εἶναι πολὺ κουραστικός, γιατὶ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα βρέχει συνεχῶς. Πρὸς τοῦτο τοὺς χρησίμευσε ἕνα φυσικὸ σπήλαιο, ποὺ τὸ διεσκεύασαν μὲ τὴν βοήθειαν τῆς πυρίτιδος σὲ μιὰ εὐρύχωρη κατοικία ἀπὸ πολλὰ δωμάτια. Τὸ σπίτι αὐτὸ τὸ ὠνόμασαν Φέλσενχάϊμ (δηλ. σπηλαιόσπιτο). Ἔπειτα ἔφτιαξαν καὶ ἄλλα πολλά. Τὸ Φάλκενρχοστ, μιὰ κρεμαστὴ κατοικία σὲ μιὰ μεγάλη Ριζοφόρα. Τὴ βίλλα Πρόσπεκτ-χίλλ καὶ τὶς ἐξοχικὲς ἀγροικίες Βάλντεγκ, Τσούκερτοπ καὶ Ἔμπερφουρτ. Ἔτσι κύλισαν 9 ὁλόκληρα χρόνια, κι' ἡ οἰκογένεια Ζερμάττ περνοῦσε εὐτυχισμένα. Στὰ ἐννέα χρόνια ἕνα καινούργιο πρόσωπο ἦρθε νὰ προστεθῆ στὴν οἰκογένεια, ἡ Τζέννυ Μόντροζ, κόρη τοῦ Ἄγγλου συνταγματάρχου Μόντροζ, ναυαγοῦ τοῦ πλοίου «Δορκάς», ποὺ εἶχεν ἐξοκείλει σ' ἕνα ἡφαιστειογενὲς νησάκι, ποὺ ἀπεῖχε 10 λεῦγες ἀπὸ τὴν Νέα Ἑλβετία καὶ ποὺ τὴν βρῆκε καὶ τὴν ἔσωσε ὁ μεγαλύτερος γυιός, ὁ Φρίτς Ζερμάττ. Πέρασαν ἀκόμη δυὸ εὐτυχισμένα χρόνια, καὶ μιὰ μέρα οἱ ἄτυχοι ἄποικοι, ποὺ ὡς τότε δὲν εἶχαν δῆ ἕνα πλοῖο, ἐπεκοινώνησαν μὲ τὸν ἔξω κόσμο. Στὶς 10 Ὀκτωβρίου 1816, ὁ Φρίτς μὲ τὸν μικρότερο ἀδελφό του Τζὰκ ἀνεκάλυπταν τὸν «Ξιφία», μιὰ ἀγγλικὴ κορβέττα, ποὺ εἶχεν ἀγκυροβολήσει σ' ἕνα ὅρμον, ποὺ προφυλασσόταν ἀπὸ ἀνέμους, γιὰ νὰ ἐπισκευάση τὶς βλάβες ποὺ εἶχεν ὑποστῆ συνεπείᾳ σφοδρᾶς τρικυμίας. Ὁ ὑποπλοίαρχος Λίττλστων δέχθηκε μὲ μεγάλ- χαρὰ τοὺς ἀποίκους κι' ἡ ἔκπληξί του ἦταν μεγάλη, ὅταν μεταξὺ τῆς οἰκογενείας Ζερμάττ ἔμαθε πὼς εὑρίσκετο καὶ ἡ ναυαγὸς τοῦ πλοίου «Δορκάς», ἡ Τζέννυ Μόντροζ, ποὺ ὁ πατέρας της ἀπὸ καιρὸ τὴν ἔκλαιγε γιὰ πεθαμένη. Μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν τοῦ «Ξιφίου» ἦτο καὶ ἡ οἰκογένεια Οὐόλστων, ποὺ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν κ. Οὐόλστων, μηχανικό, τὴν σύζυγό του Μαίρη καὶ τὶς δύο του κόρες, τὴν Ἄννα 17 ἐτῶν καὶ τὴν Ντόλλη 14. Ὁ κ. Οὐόλστων, ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τὴν «Νέαν Ἑλβετίαν», ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν — ἐὰν βεβαίως τὸ ἤθελε καὶ ὁ κ. Ζερμάττ — νὰ παραμείνη μαζὶ μὲ τοὺς ἀποίκους. Ὁ κ. Ζερμάττ δέχθηκε μ' εὐχαρίστησι τὴν οἰκογένεια Οὐόλστων. Σὲ τρεῖς μέρες ὁ «Ξιφίας» ἦταν ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν. Στὸ πλοῖο ἐπεβιβάσθησαν ὁ Φρίτς Ζερμάττ, ἡ Τζέννυ Μόντροζ, ὁ Φραγκῖσκος καὶ ἡ Ντόλυ Οὐόλστων. Οἱ πρῶτοι θὰ πήγαιναν στὴν Ἀγγλία πρὸς συνάντησιν τοῦ συνταγματάρχου Μόντροζ, κι' ὁ Φρίτς μαζὶ μὲ τὴν Τζένυ θὰ ζητοῦσαν τὴν συγκατάθεσί του γιὰ νὰ παντρευτοῦν καὶ κατόπιν μαζὶ νὰ γυρίσουν στὴ Νέα Ἑλβετία. Ἡ δὲ Ντόλυ θὰ πήγαινε στὴν Αὐστραλία γιὰ νὰ φέρη τὸν ἀδελφό της Τζέϊμς Οὐόλστων, ποὺ ἔμενε μὲ τὴ γυναίκα του καὶ τὸ παιδί του στὸ Καπτάουν. Ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο ποὺ θὰ γύριζαν, ἡ «Νέα Ἑλβετία» θὰ εἶχε πολλοὺς νέους ἀποίκους. Ἔπειτα ἀπὸ ἕνα συγκινητικὸ ἀποχαιρετισμό, ὁ «Ξιφίας» ἀναχωροῦσε στὶς 19 τοῦ Ὀκτώβρη καὶ μαζί του ἔπαιρνε τὰ ἀγαπημένα παιδιὰ τῆς οἰκογενείας Ζερμάττ. Μετὰ τὴν ἀναχώρησι τῶν παιδιῶν τους κι' οἱ δυὸ οἰκογένειες ρίχτηκαν στὴ δουλειά. Τὰ χέρια εἶχαν λιγοστέψει, ἀλλ' ἀντιθέτως οἱ δουλειὲς μεγάλωσαν, γιατὶ ἡ μικρὴ ἐκείνη γῆ ἐπρόκειτο νὰ φιλοξενήση μετὰ ἕνα χρόνο περισσότερους ἀποίκους. Πρώτη δουλειὰ τῶν ἀποίκων ἦταν νὰ τροφοδοτήσουν τὴν λίμνην τῶν Κύκνων μὲ τὰ νερὰ τοῦ ρεύματος τῶν Τσακαλιῶν, καὶ τὸ πέτυχαν ὕστερα ἀπὸ μελέτες τοῦ κ. Οὐόλστων καὶ τοῦ Ἐρνέστου. Τὸ μέτρο αὐτὸ τὸ ἔλαβαν γιὰ νὰ ἔχουν ἐπάρκειαν ὕδατος, ἂν κάποτε δὲν ἔβρεχε καὶ ἐπήρχετο ξηρασία, ὁπότε οἱ φυτεῖές τους, ποὺ ἀπὸ αὐτὲς ζοῦσαν, θὰ κατεστρέφοντο ἂν δὲν ὑπῆρχε νερὸ γιὰ νὰ ποτισθοῦν. Κατεσκεύασαν λοιπὸν ἕνα ὑδραυλικὸν τροχό, ποὺ τὸν κινοῦσε τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, ἔστησαν καὶ μιὰ ἀνυψωτικὴ μηχανή, καὶ σὲ λίγες μέρες, ποὺ ἔκαμαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἔργου, εἶδαν μὲ ἐνθουσιασμὸ τὴν πλήρη ἐπιτυχία τους. Ἡ τροφοδοσία τῆς λίμνης γινόταν κανονικὴ καὶ ὅπως τὴν εἶχαν προβλέψει. Ἡ Νέα Ἑλβετία δὲν εἶχε φόβο νὰ καταστραφῆ πιὰ ἀπὸ τὴν ξηρασία. Ἀλλὰ αἱ ἐργασίαι των δὲν ἐσταμάτησαν ἕως ἐδῶ. Ὁ κ. Οὐόλστων ἐπρότεινε στὸν κ. Ζερμάττ τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ νησιοῦ των, αὐτὸς τὴν ἐδέχθη, καὶ οἱ ἄποικοι ἄρχισαν νὰ ἑτοιμάζουν τὴν «Ἐλισάβετ», ἕνα πλοιάριο 15 τόννων, ποὺ θὰ τοὺς χρησίμευε στὴ νέα τους προσπάθεια. Ἀφοῦ περιέπλευσαν ἀρκετὸ μέρος τοῦ νησιοῦ, ἔφθασαν στὸν ὅρμο τοῦ «Ξιφία», ὅπου πρὸ καιροῦ εἶχε σταθμεύσει καὶ ἡ ἀγγλικὴ κορβέττα. Ὁ κ. Ζερμάττ θυμήθηκε τί ἀγωνία πέρασε αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του μέχρις ὅτου φθάσουν στὸν ὅρμο τοῦ «Ξιφία», ἀπὸ ὅπου εἶχαν ἀκουσθῆ οἱ τρεῖς κανονιές.

— Τί φόβος ποὺ μᾶς εἶχε πιάσει, ἔλεγε, μὴ μᾶς ἔφευγε τὸ πλοῖο πρὶν προφθάσουμε νὰ τὸ δοῦμε!

— Πραγματικῶς, φίλοι μου, παρετήρησεν ὁ κ. Οὐόλστων. Αὐτὸ θὰ ἦταν φρικτὴ γιὰ σᾶς ἀπογοήτευσι. Νὰ εἴσαστε βέβαιοι πὼς ἕνα πλοῖο ἦταν ἀγκυροβολημένο σ' αὐτὸν τὸν ὅρμο καὶ νὰ μὴ μπορέσετε νὰ ἐπικοινωνήσετε!]

(Ἡ συνέχεια)

Ὁπωσδήποτε, κατὰ τὴ γνώμη μου, οἱ πιθανότητες ποὺ εἴχατε ὡς τότε νὰ ξαναγυρίσετε μιὰ μέρα στὴν πατρίδα σας, ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ θὰ γινόνταν περισσότερες.

—Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἀποκρίθηκε ὁ Ἐρνέστος· γιατὶ τὸ νησί μας δὲν θἄταν πιὰ ἄγνωστο, μιὰ φορὰ ποὺ ἦλθε ἕνα πλοῖο καὶ πῆρε τὴν ἀκριβῆ του θέσι, μῆκος καὶ πλάτος, γιὰ νὰ σημειωθῆ ἀργότερα στοὺς χάρτες. Καὶ κάποιο πλοῖο θὰ ἐρχόταν ὕστερα νὰ λάβη κατοχή.

—Τέλος πάντων, εἶπε ὁ Τζάκ, γιὰ νὰ συγκεφαλαιώνουμε: ὁ «Ξιφίας» ἦλθε, ὁ «Ξιφίας» εἰδώθηκε, ὁ «Ξιφίας» ἐπεκοινώνησε, ὁ «Ξιφίας» ἔφυγε, ὁ «Ξιφίας» θὰ ἐπιστρέψη καί, τὸ μόνο ποὺ ἔχουμε νὰ κάμουμε, εἶναι, νομίζω. . . .

—Νὰ φᾶμε; ρώτησε γελῶντας ἡ Ἄννα Οὐόλστων.

—Αὐτὸ ἀκριβῶς! ἀποκρίθηκε ὁ Ἐρνέστος.

—Στὸ τραπέζι λοιπόν, φώναξε ὁ Τζάκ, γιατὶ ἔχω μιὰ πεῖνα ποὺ μπορῶ νὰ καταβροχθίσω καὶ τὸ πιάτο μου, μὰ καὶ στομάχι ἱκανὸ νὰ τὸ χωνέψη.

Ἐσυμφώνησαν νὰ καθήσουν στὸ βάθος τῆς ἀκρογιαλιᾶς, κοντὰ στὸ μονοπάτι, ὅπου ἦταν σκιά. Ἔφεραν ἀπὸ τὴν πινάσσα τρόφιμα,— κρέας παστό, ζαμπόνι καπνιστό, πουλιὰ κρύα, πήττα καὶ ψωμὶ μόλις χθεσινό. Ὅσο γιὰ ποτά, ἡ ἀποθήκη τῆς πινάσσας εἶχεν ἀρκετὰ βαρελάκια ὑδρόμελι, καθὼς καὶ μερικὲς μποτίλιες κρασὶ τοῦ Φάλκενχορστ, πoὺ θὰ τὶς ἄνοιγαν στὰ ἐπιδόρπια.

Ἀφοῦ κουβαλήθηκαν τὰ τρόφιμα καὶ τὰ σκεύη, ἡ κυρία Οὐόλστων, ἡ κυρία Ζερμάττ κι' ἡ Ἄννα ἔστρωσαν τὸ τραπεζομάντηλο σ' ἕνα μικρὸ ὕψωμα ἀπὸ ἄμμο καὶ φύκια ξερά. Κι' ὅλοι κάθησαν γύρω, ἔφαγαν μὲ ὄρεξι τὸ πλούσιο ἐκεῖνο πρόγευμα, χόρτασαν καλὰ καὶ θὰ μποροῦσαν ἔτσι νὰ περιμένουν ὡς τὶς ἔξη τὸ βράδυ ποὺ θὰ ἐγευμάτιζαν.

Νὰ μποῦν πάλι στὴν πινάσσα, νὰ ξαναβγοῦν, νὰ σταθμεύσουν σ' ἄλλο σημεῖο τῆς ἀκτῆς καὶ νὰ φύγουν γιὰ νὰ ξανακάμουν τὰ ἴδια,— αὐτὸ βέβαια δὲν θἄξιζε τὸν κόπο τοῦ ταξειδιοῦ. Ἄλλως τε ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας δὲν ἀποτελοῦσε παρὰ ἕνα μικρὸ μέρος τῆς ὅλης Νέας Ἑλβετίας. Γι' αὐτό, ἅμα τελείωσε τὸ πρόγευμα, ὁ κ. Οὐόλστων εἶπε:

— Σήμερα τ' ἀπόγεμα, προτείνω νὰ προχωρήσουμε λίγο στὸ ἐσωτερικό.

— Καὶ χωρὶς νὰ χάσουμε καιρό! ἐφώναξε ὁ Τζάκ. Τώρα ἔπρεπε νὰ εἴμαστε μιὰ ὁλόκληρη λεύγα μακριὰ ἀπὸ δῶ!

— Δὲν θὰ τὸ λέγατε αὐτὸ πρὶν φᾶμε, εἶπε ἡ Ἄννα γελῶντας, γιατὶ φάγατε γιὰ πέντε...

— Κι' εἶμαι ἕτοιμος νὰ κάμω δρόμο γιὰ πέντε, ἀποκρίθηκε ὁ Τζάκ· νὰ πάω μάλιστα ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου... τοῦ μικροῦ μας κόσμου ἐννοῶ.

— Μ' ἂν ἔχης σκοπὸ νὰ πᾶς τόσο μακριά, εἶπε ἡ κυρία Ζερμάττ, θὰ μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ σ' ἀκολουθήσουμε. Οὔτε ἡ κυρία Οὐόλστων, οὔτε ἡ Ἄννα, οὔτε ἡ μητέρα σου, παιδί μου, δὲν θὰ τολμοῦσαν νὰ σὲ συνοδεύσουν.

—Ὁ Τζάκ, βλέπω, εἶναι ἀκράτητος! εἶπε ὁ κ. Ζερμάττ, κτυπῶντας τὸν ὦμο τοῦ γυιοῦ του. Οὔτε ὁ Φρίτς δὲν ἔδειξε ποτὲ τόσο ζῆλο!

— Μὰ δὲν πρέπει ν' ἀντικαταστήσω σ' ὅλα τὸν Φρίτς; ἀποκρίθηκε ὁ Τζάκ. Καὶ νὰ ἰδῆτε ποὺ στὸ γυρισμὸ δὲν θἄναι πιὰ ὅπως ἔφυγε.

— Γιατί; ρώτησε ἡ Ἄννα.

— Γιατὶ θὰ εἶναι παντρεμένος, οἰκογενειάρχης, μπαμπᾶς, ἴσως μάλιστα καὶ παπποῦς... ἂν παραργήση νὰ ἐπιστρέψη.

— Παπποῦς, ὕστερ' ἀπὸ ἕνα χρόνο ἀπουσίας; φώναξε γελῶντας ἡ κυρία Οὐόλστων. Τί λές, Τζάκ!

— Παπποῦς ἢ μπαμπᾶς, ἀδιάφορο!

Φθάνει πού θά είναι παντρεμένος.

— Καί γιατί δέν θἄναι πιά ὁ ἴδιος; ξαναρώτησε ἡ Ἄννα.

— Ἄς τον νά λέη τόν Τζάκ, ἀγαπητή μου Ἄννα! ἀποκρίθηκε ὁ Ἐρνέστος. Θἄλθη κι' ἡ σειρά του νά γίνη ἕνας λαμπρός σύζυγος, ὅπως ὁ Φρίτς...

— Μοῦ φαίνεται πώς πρῶτα θἄλθη ἡ δική σου σειρά, εἶπε ὁ Τζάκ, κυττάζοντας τόν ἀδελφό του καί τήν Ἄννα. Ὅσο γιά μένα, νομίζω ὅτι ἡ φύσις μ' ἔπλασε γιά νά εἶμαι θεῖος... ὁ καλύτερος θεῖος τοῦ κόσμου... θεῖος τῆς Νέας Ἐλβετίας!... Μ' ἄς ἀφήσουμε αὐτά, ἀφοῦ σήμερα δέν πρόκειται νά φορέσουμε τό φράκο μας γιά νά πᾶμε σέ κανένα γάμο. Πρόκειται μόνο νά κάμουμε μιά ἀναγνώρισι πίσω ἀπ' αὐτό τόν τοῖχο.

— Νομίζω, εἶπε τότε ἡ κυρία Οὐόλστων, ὅτι ἡ κυρία Ζερμάττ, ἡ Ἄννα κι' ἐγώ θά κάμουμε καλύτερα νά μείνουμε ἐδῶ. Ἡ ἐκδρομή σας θά εἶναι πολύ κουραστική, ἄν παραταθῆ ὥς τό βράδυ. Ἡ ἀκρογιαλιά αὐτή εἶναι ὁλωσδιόλου ἔρημη καί δέν φοβούμαστε καμμιά κακή ἐπίσκεψι. Ἔπειτα, σέ κάθε στιγμή, θά μᾶς ἦταν εὔκολο νά ξαναμποῦμε στήν πινάσσα. Ἔτσι καί σεῖς, ἀφοῦ θά ξέρετε πώς σᾶς περιμένουμε δῶ, θά προσπαθήσετε νά γυρίσετε ὅσο τό δυνατό γρηγορώτερα.

— Ναί, ἀποκρίθηκε ὁ κ. Ζερμάττ, κι' ἐγώ νομίζω πώς στήν ἀκρογιαλιά αὐτή δέν ἔχετε κανένα φόβο. Ἀλλά τί νά σᾶς πῶ! Δέν θά ἤμουν πολύ ἥσυχος ἄν σᾶς ἄφινα μονάχες.

— Τότε μένω κι' ἐγώ! ἐπρότεινε ὁ Ἐρνέστος.

— Νά το! φώναξε φαιδρά ὁ Τζάκ. Ὁ σοφός μας προτιμᾶ νά μείνη ἐδῶ, γιά... νά ριχθῆ μέ τά μοῦτρα σέ κανένα βιβλίο. Στοιχηματίζω πώς θἄχωσε στίς τσέπες του ἕνα-δυό... Ἐκτός ἄν πῆρε μεγάλα βιβλία καί τἄκρυψε στό ἀμπάρι τῆς πινάσσας... Ἄς εἶναι, ἄς μείνη. Μέ τή συμφωνία ὅμως νά ἔλθη μαζί μας ἡ Ἄννα...

— Κι' ἡ κυρία Οὐόλστων, κι' ἡ μητέρα σου ἐπίσης, ἐπρόσθεσε ὁ κ. Ζερμάττ. Σκέφθηκα πώς αὐτό εἶναι τό καλύτερο. Κι' ὅπου κουρασθοῦν, ἄς σταματήσουν.

— Καί τότε ὁ Ἐρνέστος θά μπορέση νά τούς κάμη συντροφιά! φώναξε ὁ Τζάκ, γελῶντας φαιδρότατα.

— Ἄς μή χάνουμε καιρό, εἶπε ὁ κ. Οὐόλστων. Ἡ δυσκολία εἶναι ὥς ν' ἀνεβοῦμε σ' αὐτό τόν τοῖχο, πού τό ὕψος του, λογαριάζω, θά εἶναι ἑκατό ὥς ἑκατονπενῆντα πόδια. Εὐτυχῶς πού τό μονοπάτι αὐτό δέν εἶναι πολύ δύσκολο κι' ἅμα φθάσουμε στή ράχι, θά ἰδοῦμε τί θά κάμουμε.

— Ἐμπρός λοιπόν! δρόμο! εἶπε ὁ Τζάκ.

Πρίν φύγουν, ὁ κ. Ζερμάττ πῆγε νά ἐξετάση τό ἀγκυροβόλημα τῆς «Ἐλισάβετ». Καί βεβαιώθηκε ἐπί τόπου, ὅτι οὔτε στήν ἀμπώτιδα ἐκινδύνευε νά κ α θ ή σ η, οὔτε στήν παλίρροια νά σκουντρήση ἀπάνω στούς βράχους. Ἡ πινάσσα ἦταν πραγματικῶς ἀγκυροβολημένη στό καταλληλότερο μέρος.

Ἡ συντροφιά ξεκίνησε τότε γιά τό μονοπάτι. Ἦταν ἀκριβῶς στή μέση τοῦ τοίχου, ἕνα σχίσιμο τοῦ γρανίτη, ἕνα ἄνοιγμα ἀπό κάτω ὥς ἀπάνω. Κι' ἡ πλαγιά, νά ποῦμε, αὐτοῦ τοῦ ἀνοίγματος, ἀπό τό ἕνα μέρος μάλιστα, δέν ἦταν πολύ τραχειά, πολύ ἀπότομη, κι' ἀποτελοῦσε τό μονοπάτι πού ἔβγαζε στήν κορυφή.

Οἱ ἄντρες εἶχαν πάρει καθένας τό τουφέκι του, ἀπό ἕνα σακκουλάκι σκάγια, ἀπό ἕνα φλασκί μπαρούτι κι' ἀπό μερικά φυσέκια μέ σφαῖρες, πού εἶχε κάμει ὁ Τζάκ. Καί ὁ νεαρός κυνηγός λογάριαζε πώς θά εὕρισκαν ἄφθονο κυνῆγι, ἴσως μάλιστα νά σκότωναν καί κανένα θηρίο, γνωστό ἤ ἄγνωστο, στό μέρος ἐκεῖνο τῆς Νέας Ἐλβετίας.

Ὁ Μπράουν κι' ὁ Φλάμπ ἔψαχναν μπροστά. Τούς ἀκολουθοῦσαν ἀπό ἕνα μέρος τοῦ μονοπατιοῦ, πού ἦταν πολύ ὄρθιο, εἶχε ὅμως κι' ἀνωμαλίες πού τίς μεταχειριζόνταν γιά σκαλοπάτια. Φαίνεται πώς τήν ἐποχή τῶν βροχῶν, τό ἄνοιγμα ἐκεῖνο τοῦ γρανίτινου τοίχου δεχόταν τά νερά, πού ἐσχημάτιζαν χείμαρρο. Τώρα ὅμως, στή μέση τοῦ καλοκαιριοῦ, ἡ κοίτη ἦταν κατάξερη. Κι' ἐπειδή περνοῦσαν ἀνάμεσα σέ μεγάλες πέτρες, ἕτοιμες νά κατρακυλήσουν, ἔπρεπε νά παίρνουν κάποιες προφυλάξεις, — νά προσέχουν ἄξαφνα μή σπρώξουν πολύ καί μετατοπίσουν καμμιά πέτρα, πού τότε ὅλες θά ἔχαναν τήν ἰσορροπία.

Δέν χρειάσθηκε λιγώτερο ἀπό μισή ὥρα, γιά νά φθάσουν στήν κορυφή. Κι' ὁ πρῶτος πού ἀνέβηκε κεῖ πάνω, — δέν θ' ἀπορήση κανείς — ἦταν ὁ ἀνυπόμονος κι' ἀκράτητος Τζάκ.

Μπροστά του, πρός τά δυτικά, μιά ἀπέραντη πεδιάδα ἁπλωνόταν ὥσπου ἔφθαναν τά μάτια του.

Ὁ Τζάκ τήν κύτταζε κατάπληκτος. Γύριζε ἀπό δῶ, γύριζε ἀπό 'κεῖ... Κι' ὅταν ἔφθασε στήν κορυφή κι' ὁ Οὐόλστων, ὁ νέος δείχνοντας τήν πεδιάδα ἐκείνη, ἐφώναξε:

— Νά χώρα μιά φορά! Τί ἔκπληξι καί τί ἀπογοήτευσι!

Ἡ ἀπογοήτευσι αὐτή ἔγινε γενική, ὅταν ἀνέβηκαν στό ἴσιωμα τῆς ράχης ὁ κ. Ζερμάττ μέ τόν Ἐρνέστο καί μέ τίς γυναῖκες.

Ἡ κυρία Οὐόλστων, ἡ κυρία Ζερμάττ κι' ἡ Ἄννα ἐκάθησαν σέ μιά πέτρα κι' ἐκύτταζαν. Οὔτ' ἕνα δένδρο γιά νά προφυλαχθῆ κανείς ἀπό τόν φλογερό ἥλιο, οὔτ' ἕνα χαλάκι πρασινάδας γιά νά ξαπλωθῆ! Τό ἔδαφος, γεμᾶτο πέτρες, ἀκατάλληλο γιά κάθε βλάστησι, ἦταν ἐδῶ κι' ἐκεῖ σπαρμένο μόνο ἀπό βρύα, πού φυτρώνουν καί στήν πέτρα, γιατί δέν χρειάζουνται σχεδόν ἰκμάδα. Θἄλεγε κανείς, καθώς τό εἶπε κι' ὁ κ. Ζερμάττ, πώς μιά ἔρημο τῆς Πετραραβίας, ξερή κι' ἄγονη, συνώρευε μέ τή γόνιμη, τήν καταπράσινη Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας!

Ἀποβιβάζονταν στήν ξηρά ἀπό τήν «Ἐλισάβετ»

Ναί, καταπληκτική ἀντίθεσι ἀνάμεσα στίς δυό χῶρες, σ' ἐκείνη πού ἁπλωνόταν ἀπό τό ρέμα τῶν Τσακαλιῶν ὥς τό ἀκρωτήρι τῆς Ψεύτικης Ἐλπίδας, καί σ' αὐτή πού εἶχαν τώρα μπροστά τους! Πόσο δύσκολη, ἀλήθεια, θά ἦταν ἡ θέσι τῶν ναυαγῶν, ἄν τό πλοιάριο ἐκεῖνο μέ τά βαρέλια τούς ἔβγαζε τότε στήν ἀνατολική ἀκτή τοῦ νησιοῦ!

Ἀπό τό ὕψωμα λοιπόν, ὅπου εἶχαν ἀνεβῆ οἱ ταξειδιῶτες, ὥς τόν ὅρμο τῆς Σωτηρίας, πού φαινόταν σέ ἀπόστασι δυό λευγῶν πρός τά δυτικά, τό βλέμμα ἀγκάλιαζε μιά ἔρημη χώρα, χωρίς πρασινάδα, χωρίς δένδρα, χωρίς νερά. Κανένα τετράποδο δέν φαινότανε στήν ἐπιφάνειά της. Θἄλεγες πώς τήν εἶχαν ἐγκαταλείψει κι' αὐτά τά θαλασσοπούλια.

— Ὥστε ἡ ἐκδρομή μας ἐτελείωσε, εἶπε ὁ κ. Ζερμάττ, τοὐλάχιστο σ' αὐτό τό μέρος τοῦ νησιοῦ μας...

— Βεβαιότατα, ἀποκρίθηκε ὁ κ. Οὐόλστων· καί μοῦ φαίνεται ὁλωσδιόλου περιττό ν' ἀψηφήσουμε αὐτό τόν ἥλιο, γιά νά ἐξερευνήσουμε μιά πετρώδη χώρα, ὅπου βέβαια δέν θά βροῦμε τίποτα.

— Τί ἰδιότροπη πού εἶναι ἡ φύσις! παρατήρησε ὁ Ἐρνέστος. Πόσο τῆς ἀρέσουν οἱ ἀντιθέσεις! Ἐκεῖ πέρα, ὅλες οἱ παραγωγικές της δυνάμεις σ' ἐνέργεια· ἐδῶ ἡ φοβερώτερη στείρωσι, ἡ νέκρα!

— Τό καλύτερο πού ἔχουμε νά κάμουμε, εἶπε τότε ἡ κυρία Ζερμάττ, εἶναι νά κατεβοῦμε στήν ἀκρογιαλιά καί νά μποῦμε στήν πινάσσα.

— Αὐτή εἶναι κι' ἡ δική μου γνώμη, ἐπρόσθεσε ὁ κ. Οὐόλστων.

— Ἔστω, εἶπε ὁ Τζάκ. Ἄς σκαρφαλώσουμε ὅπως πρῶτα καί στήν ψηλότερη κορφή.

Κι' ἔδειχνε ἕνα ὕψωμα ἀριστερά.

Σέ πέντε λεπτά τῆς ὥρας ἀνέβηκε. Κι' ἀφοῦ κύτταξε ἀπό κεῖ πάνω ὁλόγυρα, φώναξε στόν πατέρα του, τόν κ. Οὐόλστων καί τόν Ἐρνέστο ν' ἀνεβοῦν κι' αὐτοί.

Τί συνέβαινε; Εἶχε κάμει καμμιά σπουδαία ἀνακάλυψι πρός τό ἀνατολικομεσημβρινό ἐκεῖνο μέρος πού ἔδειχνε τό χέρι του;

Ὁ κ. Οὐόλστων κι' ὁ κ. Ζερμάττ, ὄχι χωρίς κάποιο κόπο, σκαρφάλωσαν στό ὕψωμα.

Ἀλήθεια, πρός ἐκεῖνο τό μέρος ἡ ἀκτή παρουσίαζε ὄψι διαφορετική.

Δυό λεῦγες ἀπό τόν ὅρμο τοῦ Ξιφία, ὁ γρανίτινος τοῖχος χαμήλωνε ἀπότομα, τελειώνοντας σέ μιά μεγάλη κοιλάδα πού θά τήν πότιζε, καθώς φαίνεται, κάποιο ἀπό τά κυριώτερα ποτάμια τοῦ νησιοῦ. Πιό πίσω ἀκόμη ἔβλεπες δάση πυκνά.

(Ἀκολουθεῖ)

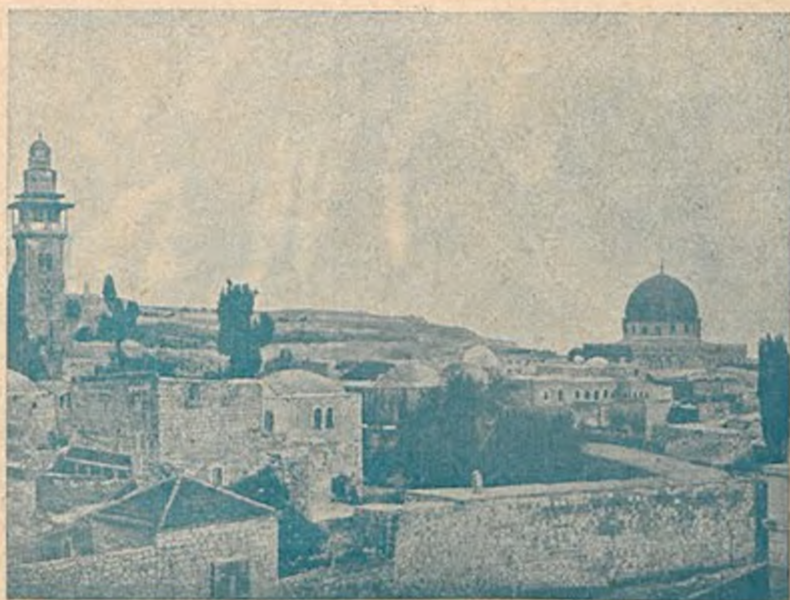
ΠΑΣΧΑ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

Περιγραφή τῶν τελετῶν αἱ ὁποῖαι διεξάγονται εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ἢ εἰς τὴν Βηθλεὲμ τὰ Χριστούγεννα, ἢ εἰς τὸν Ἰορδάνην τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων καὶ ἐν γένει στοὺς θεοβαδίστους τόπους εἶναι ἔργον ἄχαρι διὰ τὸν γράφοντα καὶ κουραστικὸν διὰ τὸν ἀναγνώστην. Ἄχαρι, διότι προσαπαιτεῖ ὄχι μόνον τὴν περιγραφὴν τῶν μνημείων εἰς τὰ ὁποῖα διεξάγονται ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν, κουραστικὸν δὲ διὰ τὸν ἀναγνώστην διότι οὐδεμία περιγραφὴ ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν συγκίνησιν ποὺ προκαλοῦν εἰς τὸν προσκυνητήν.

Ὅστις εἶδεν, ὅπως ὁ γράφων, τὰς τελετὰς τῆς Μ. Ἑβδομάδος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ τὰς βλέπει σήμερον θλίβεται... Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ λαμπρότης τῶν προπολεμικῶν χρόνων ἐξέλιπον. Τότε τὸ Μοναστήριόν μας εἶχε τὰ ἄφθονα εἰσοδήματα τῶν κτημάτων του εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, τὴν Ρωσσίαν, τὴν Αὐστρίαν, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ὁ Κούζας εἰς τὴν Ρουμανίαν, ὁ Ἰγνάτιεφ καὶ ὁ Ποπεδονότσεφ εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἀπερισκεψίαι ἰδικαί μας ἀπεγύμνωσαν τὸ Μοναστήριον τῶν πόρων του καὶ σήμερον κυριολεκτικῶς πένεται... Παραμένει ὅμως ἀμείωτος ἡ ἄφθαρτος ἀφοσίωσις τῶν Ἁγιοταφιτῶν, ἡ εὐσέβεια τῶν Χριστιανῶν, ἡ ἱστορικὴ αἴγλη τῶν μνημείων.

Εἰς ὅλας τὰς τελετὰς τῆς Μ. Ἑβδομάδος προΐσταται ὁ Πατριάρχης. Ἡ παρουσία του προσδίδει ἐξαιρετικὴν αἴγλην εἰς αὐτάς.Περιστοιχίζεται πάντοτε ἀπὸ τοὺς προξένους τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου, ἀρχιμανδρίτας, ἱερεῖς καὶ διακόνους. Πάντας περιβεβλημένους μελανὰς βαρυτίμους στολὰς μετ' ἀργυρῶν κοσμήσεων, εἰς ἔνδειξιν πένθους. Ἀλλὰ τὸ Πάσχα ἐκρήγνυται ἡ λαμπρότης τῆς χαρᾶς εἰς στολὰς καταχρύσους καὶ τὸ θέαμα καθίσταται ἐκθαμβωτικόν. Αἱ ὡραιότεραι τελεταὶ αἱ ἰδιάζουσαι εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἡ τοῦ Νιπτῆρος τὴν Μ. Πέμπτην, ἡ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς τὸ Μ. Σάββατον καὶ ἡ τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Πάσχα τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς.

Ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀπομείνασαν πρόσοψιν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τοῦ ὁποίου μία μόνον διπλῆ πύλη ἀπέμεινεν ἀνοικτή, ἐκτείνεται ἡ ἁγία αὐλή. Ὕπαιθρον εὐρυχωρότατον τετράγωνον καὶ λιθόστρωτον. Εἰς αὐτὴν στήνεται πρόχειρος ἐξέδρα ἐπιμήκης μὲ τριῶν ἢ τεσσάρων βαθμίδων κλίμακα κατὰ τὸ ἓν τῆς ἄκρον. Κατὰ τὸ ἄλλο μικρὸς θρόνος καὶ τὰ καθίσματα ἀνὰ ἓξ ἑκατέρωθεν. Τὸ πρωῒ τῆς Μ. Πέμπτης μετὰ τὴν λειτουργίαν ἡ αὐλὴ γεμίζει ἀσφυκτικῶς ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων, ὄχι μόνον δὲ αὐτὴ ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ πέριξ προεξοχαὶ τῶν οἰκοδομῶν. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἐξέδρας τίθεται λεκάνη, προχόη καὶ ὀθόνια. Κάτω τῆς ἐξέδρας ἕνας διάκονος κρατεῖ σταμνίον πλῆρες ὕδατος. Κατέναντι τοῦ θρόνου ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἁγίας αὐλῆς, ὅστις ἀνήκει εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἀβραάμ, διαμονὴν τοῦ Σκευοφύλακος, στήνεται ἄμβων ξύλινος μετὰ τῶν εἰκόνων ἑκατέρωθεν τοῦ Γαβριὴλ καὶ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου. Τὸν ἄμβωνα σκεπάζει κλάδος ἐλαίας ἢ βαΐων. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς τελετῆς καλλίφωνος διάκονος ἀναγινώσκει τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ τρόπον θεατρικόν. Ἐνῷ δηλαδὴ ὁ Πατριάρχης εἰκονίζων τὸν Ἰησοῦν ἔρχεται ἐκ τῆς λειτουργίας μετὰ τῶν 12 ἀποστόλων, ἤτοι 12 ἀρχιερέων καὶ ἀρχιμανδριτῶν, ὁ διάκονος ἀναγινώσκει: «Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ προσκαλέσας ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς κλπ.....». Ὁ διάκονος ὑποδύεται τὸν εὐαγγελιστήν. Ἐνῷ οὗτος ἀναγινώσκει ὅσα λέγει αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστής, ὁ Πατριάρχης λέγει ὅσα φέρεται εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἕκαστος τῶν 12 ὅσα εἰς ἕκαστον ἀναφέρονται. Ὅταν ὁ διάκονος ἐκφωνήσῃ τὸ χωρίον: «ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπέστειλε τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην ἵνα ἑτοιμάσωσι τὸ Πάσχα» ὁ Πατριάρχης στέλλει δύο ἐκ τῶν ἀρχιμανδριτῶν οἵτινες πλησιάζουσι τὸν κρατοῦντα τὴν ὑδρίαν, οὗτος δὲ δεικνύει τὴν ἐξέδραν. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπιστρέφουν καὶ λέγουν εἰς τὸν Πατριάρχην «τὰ πάντα ἕτοιμα». Τότε ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ 12 ἀναβαίνουν εἰς τὴν ἐξέδραν καὶ καταλαμβάνουν τὰς θέσεις των. Μετά τινα ἐπίκαιρα ᾄσματα καὶ προσευχὴν τοῦ Πατριάρχου ὁ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος διάκονος ἐκφωνεῖ: «Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας.... ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ δείπνου καὶ τίθεται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν' εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος». Ἐνῷ λέγονται ταῦτα καλλιφωνότατα ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὁ Πατριάρχης ἐγείρεται καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν διάκονόν του ἀπεκδύεται τῶν ἀμφίων του, περιζώνεται τὸ λέντιον, ἤτοι μέγα προσόψιον, καὶ διὰ τῆς χρυσῆς προχόης χύνει εἰς τὴν λεκάνην προτεινομένην ὑπὸ τοῦ διακόνου του τὸ ὕδωρ (συνήθως ἀπόσταγμα ἀνθέων χρυσομηλέας) καὶ κλίνων τὸ γόνυ ἐνώπιον ἑνὸς ἑκάστου τῶν 12 περικαθημένων πλύνει τὸν δεξιόν του πόδα, τὸν ἀπομάσσει καὶ τὸν ἀσπάζεται, οὗτος δὲ φιλεῖ τὴν χεῖρα τοῦ Πατριάρχου. Ὅταν ὁ Πατριάρχης πλησιάζῃ τὸν ὑποδυόμενον τὸν Πέτρον, οὗτος κατ' ἀρχὰς ἀνθίσταται λέγων: «Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα». Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς τοῦ ἀπαντᾷ: «Ἐὰν μὴ νίπτω σέ, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ». Συντρίβεται ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου ὅστις ἀπαντᾷ: «Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν». Ἐνῷ ὁ Πατριάρχης ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τῆς ταπεινώσεως ὁ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος διάκονος ἐξακολουθεῖ ἀναγινώσκων. Ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον: «Ὅτε οὖν ἔνιψεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς πόδας καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια

Ἄποψις τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ ὁ κῆπος τῆς Γεσθημανῆ.

αὐτοῦ», ὁ Πατριάρχης ἀναλαμβάνει τὰ ἄμφιά του, κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου του καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ διαλογικὴ ὁμιλία Ἰησοῦ καὶ μαθητῶν, καθ᾽ ἣν προλέγονται ὅσα ἐπίκειται νὰ πάθη ὁ Ἰησοῦς. Ὅταν ὁ διάκονος τοῦ ἄμβωνος ἐκφωνῇ ὅτι ὁ Ἰησοῦς παρέλαβε τοὺς μαθητάς του καὶ μετέβη εἰς τὴν Γεθσημανὴν «καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ζαβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, τότε λέγει αὐτοῖς: Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνετε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ᾽ ἐμοῦ», τότε ὁ Πατριάρχης παραλαμβάνει τοὺς τρεῖς πρώτους ἐκ τῶν 12 καὶ κατέρχεται ἀπὸ τῆς ἐξέδρας, ἀφήνει αὐτοὺς πλησίον τῶν βαθμίδων ταύτης καὶ ἀποσυρόμενος μόνος ὀλίγον παρέκει προσεύχεται. Ἐπιστρέφει καὶ εὑρίσκων αὐτοὺς καθεύδοντας τοὺς ἀφυπνίζει λέγων: «Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με».

Κατέρχεται τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὁ διάκονος καὶ τὸν διαδέχεται ἱεροκήρυξ, ἐνῷ ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν 12 καὶ τοῦ λοιποῦ κλήρου, τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν προυχόντων ἐπιστρέφουν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μ. Πέμπτης προκαθημένου τοῦ Πατριάρχου ἀναγινώσκονται τὰ εὐαγγέλια εἰς πολλὰς γλώσσας: ἑλληνιστί, ρωσσιστί, ἀραβιστί, σλαβονιστί, ἀγγλιστί, γαλλιστί, ρουμανιστὶ κλπ. Δὲν γίνεται ὅμως ἡ συνήθης εἰς ἄλλας ἐκκλησίας ἐκφορὰ τοῦ Ἐσταυρωμένου, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ Τάφος ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. Τὴν Μ. Παρασκευὴν αἱ Ὧραι ψάλλονται ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου θρήνου ψάλλεται τὴν 10ην μ. μ. εἰς τὸ λεγόμενον Καθολικόν, ἤτοι τὴν ἐκκλησίαν τῆς ὁποίας ἡ εἴσοδος ἀντικρύζει εἰς ὀλίγων μέτρων ἀπόστασιν τὸ Κουβούκλιον. Εὐρυχωροτάτη καὶ πλουσιωτάτη — ἐκθαμβωτικῆς πλοκῆς — φωρᾶται πάντοτε στενὴ κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς. Τὸ πένθος ἐκδηλοῦται παντοῦ σφίγγον τὴν ψυχὴν τοῦ προσκυνητοῦ. Οὔτε κωδωνοκρουσίαι, οὔτε φωτισμὸς ἄπλετος, ἀλλὰ στολαὶ μαῦραι βελούδιναι καὶ ἀργυροποίκιλτοι. Προΐσταται ὁ Πατριάρχης καὶ πολυάριθμος κλῆρος.

* * *

Ἡ τελετὴ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς — πολὺ θεαματικὴ καὶ αὐτὴ — καταλαμβάνει τὸ περισσότερον μέρος τοῦ Μ. Σαββάτου. Πρέπει ὅμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ τονίσωμεν ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία μας ὑπεστήριξεν ὅτι πρόκειται περὶ θαύματος. Δυστυχῶς ὅμως συγγραφεῖς κληρικοὶ (Φιλόθεος Ζερβάκος 1935, Κωνστ. Καρανικίδης 1903 καὶ ἄλλοι) διέδωκαν μὲ τὰ βιβλία των ὅτι αὐτόπται μάρτυρες γενόμενοι εἶδον τὸ ἅγιον φῶς κατερχόμενον ἐξ οὐρανοῦ! Καὶ ἐγὼ εἶδον ἐγγύτατα τὴν ἑορτὴν ἑπτάκις. Δὲν ἐσκέφθησαν οἱ εὐλαβεῖς αὐτοὶ ψεῦσται ὅτι τὸ Μ. Σάββατον εἶναι κινητὴ ἑορτὴ καὶ δὲν εἶναι πιθανὸν ὅπως τὸ θαῦμα παρακολουθῇ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Οὔτε ὑποπτεύθησαν ὅτι ἐκθέτουν τὴν Ἐκκλησίαν μας εἰς τὰ σκώμματα τῶν ἀλλοδόξων, οἵτινες ὅμως ἔχουν εἰς βάρος των πολὺ χειρότερα. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κόμπ γενομένην ἀπογραφὴν τῶν κειμηλίων τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων κατεγράφη καὶ πυξὶς ἐπίχρυσος ἐνέχουσα τὴν τελευταίαν πνοὴν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι δὲ εἰς τὴν Λούρδην ἐγκατεστάθη τὸ ἥμισυ τῆς οἰκίας τῆς Παναγίας, τὸ ὁποῖον ἐπέταξεν ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, προσεγειώθη εἰς τὴν Δαλματίαν καὶ ἐκεῖθεν μετά τινα ἔτη ἐπέταξε πάλιν καὶ προσεγειώθη εἰς τὴν Λούρδην! Ἄλλως τε καὶ ὡς ἀπέδειξεν ὁ Κοραῆς τὸ ἅγιον φῶς εἶναι ἑορτὴ φραγκικὴ ἐλθοῦσα ἐκ Γαλλίας διὰ τῶν Σταυροφόρων εἰς Παλαιστίνην, τὴν ὁποίαν υἱοθετήσαμεν, ὅπως υἱοθετήσαμεν καὶ τὸ παράσημον τοῦ Ἁγίου Τάφου ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Βαλδουΐνου.

Ὁπωσδήποτε ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς εἶναι ἀξιοθέατος.

Ἀπὸ τῆς παραμονῆς, ἀμέσως μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ Ἐπιταφίου θρήνου τῆς Μ. Παρασκευῆς, σβύνονται τὰ φῶτα ναῶν καὶ οἰκιῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν περιχώρων. Ἀπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ Σαββάτου ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἡ ἁγία αὐλὴ ὑπερπληροῦνται ἀπὸ πλήθη χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων τόσον ἀσφυκτικῶς, ὥστε εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ ζητήσῃ κανεὶς νὰ εἰσχωρήσῃ. Πρὸ τοῦ μεγάλου δὲ πολέμου προσετίθεντο οἱ Ρῶσσοι προσκυνηταὶ κατὰ χιλιάδας. Ἰσχυρὰ στρατιωτικὴ δύναμις τηρεῖ τὴν τάξιν. Ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἐπισήμων πολιτικῶν, διπλωματικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν βαθμούχων κατέρχονται πρῶτοι εἰς τὸ Καθολικόν. Μετ᾽ αὐτῶν προσέρχονται εἰς ἐπίσκοπος Ἀρμένιος, Κόπται καὶ Σύροι, οἵτινες ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιὰν τοῦ Πατριάρχου λαμβάνουν μέρος κατόπιν εἰς τὴν τελετήν.

Τότε ὁ διοικητὴς τῆς πόλεως προβαίνων σφραγίζει τὸν Τάφον. Ἀπὸ τῆς σφραγῖδος κρέμανται δύο ταινίαι, ἐνῷ τὴν μίαν κρατεῖ Ἕλλην κληρικὸς τὴν δὲ ἄλλην Ἀρμένιος. Ὁ Πατριάρχης καὶ ὅλος ὁ κλῆρος του κατάχρυσα ἐνδεδυμένοι προσέρχονται ψάλλοντες ἀναστάσιμα τροπάρια καὶ φθάνοντες εἰς τὸ Ἅγιον Κουβούκλιον περιέρχονται τοῦτο τρὶς ἐν λιτανείᾳ. Μετὰ ταῦτα ὁ Πατριάρχης ἱστάμενος πρὸ τῆς μικρᾶς εἰσόδου τοῦ Κουβουκλίου ἐκδύεται τὰ ἄμφια καὶ περιβάλλεται λευκὴν ἐσθῆτα συμβολίζων ἄγγελον. Ρηγνύει τὴν σφραγῖδα καὶ εἰσέρχεται μόνος εἰς τὸ Κουβούκλιον. Εἶναι ἀνακριβὲς τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ διοικητὴς ψάχνει τὸν Πατριάρχην μήπως ἔχει ἐπάνω του σπίρτα ἢ ἄλλο τι παρόμοιον. Τοῦτο θὰ ἦτο ὕβρις τὴν ὁποίαν οὐδεὶς Πατριάρχης θὰ ἠνείχετο. Εἰσερχόμενος μόνος εἰς τὸ Κουβούκλιον προσεύχεται βραχὺ πρῶτον ἐνώπιον μικρᾶς στήλης ἐφ᾽ ἧς κεῖται θραῦσμα τοῦ ἀποκυλισθέντος λίθου τοῦ Τάφου καὶ εἶτα εἰσχωρεῖ εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον ὅπου κάμνει νέαν τινὰ προσευχήν.

Ἔξω τὰ πλήθη τῶν ἰθαγενῶν, τῶν Ἀρμενίων, Κοπτῶν καὶ τινων Ἀβησσυνῶν κραυγάζουν εἰς τὰς γλώσσας των ἐγκώμια διὰ τὴν θρησκείαν των. Αἴφνης ἀπὸ τῶν ὀπῶν τοῦ ἀερισμοῦ τοῦ Κουβουκλίου ἀναλάμπει λευκότατον φῶς. Καὶ ἀμέσως ἀπὸ τὴν δεξιὰν ὀπὴν ὁ Πατριάρχης μεταδίδει τοῦτο εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους ἰθαγενοῦς χριστιανικῆς οἰκογενείας ἐχούσης τὸ προνόμιον τοῦτο ἀπὸ αἰώνων, ἀμέσως δὲ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ὀπῆς εἰς τὸν Ἀρμένιον ἐπίσκοπον. Ἐν ἀκαρεῖ θάλασσα φλογῶν πλημμυρεῖ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν. Κάθε προσκυνητὴς κρατεῖ δέσμην ἐκ 33 κηρίων, τινὲς δύο καὶ τρεῖς δέσμας. Ἄς φαντασθῇ λοιπὸν κανεὶς τί γίνεται! «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός».

* * *

Αἱ τελεταὶ τῆς πρωΐας τῆς Κυριακῆς καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ εἶναι μεγαλοπρεπέστατοι χωρὶς ὅμως οὐδὲν τὸ ἰδιαίτερον νὰ παρουσιάζουν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, πλὴν τοῦ πλήθους τῶν χρυσοενδεδυμένων κληρικῶν καὶ τῆς τάξεως ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ ἀληθῶς μεγαλειώδης καὶ ἐπιβλητική.

Γ. Ἀρβανιτάκης

Στὴ Σκῦρο, οἱ προετοιμασίες γιὰ τὴν Κυριακὴ τῶν Βαγιῶν, — παραμονὴ καὶ προάγγελο τῆς Μεγαλοβδομάδας· τελευταία μέρα θρησκευτικῆς χαρᾶς πρὶν ἀπ' τὸ "Αγιο Πάθος — ἀρχίζουν ἀπ' τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου. Πρὶν ἀκόμα φέξη — τὴν ὥρα ποὺ ἡ Πούλια ζυγιάζει πάνω ἀπ' τὸ Κάστρο — θὰ σηκωθοῦν ὅλοι, γιατὶ πολλὴ εἶναι ἡ δουλειὰ γιὰ ὅλους, τὴν ἡμέρα αὐτή.

Οἱ νοικοκυράδες ἔχουν νὰ ζυμώσουν τ' ἀφράτα λαζόνια, νὰ τὰ στολίσουν μὲ καρύδια καὶ μύγδαλα, φουντούκια καὶ στραγάλια· ἔχουν ν' ἀνοίξουν τὰ φύλλα, καὶ νὰ ἑτοιμάσουν τὴ γέμισι μὲ τὰ μυρωδᾶτα ἄγρια χόρτα, καυκαλίθρες, πουρπλάδες, σέσκουλα καὶ λάπαθα γιὰ τὴν νόστιμη λαχανόπηττα· νὰ φτιάξουν τὴν ἀρτυμὴ γιὰ τὰ νηστήσιμα μακαρόνια τους.

Τὰ παιδιὰ θὰ πᾶνε νὰ κόψουν τὰ βάτσα — ὅπως λέγονται τὰ βάγια μὲ τὴν Σκυριανὴ προφορὰ — νὰ τὰ πᾶνε ἀγκαλιὲς στὴν ἐκκλησιά, γιὰ νὰ λειτουργηθοῦνε τὴν ἄλλη μέρα, καὶ νὰ μοιραστοῦνε ἀπ' τὸν παπᾶ σ' ὅλους τοὺς πιστούς. "Υστερα θὰ κόψουν τ' ἀσπροπούλια — κλέβοντας ἀπὸ καμμιὰ γλάστρα μὲ κανένα ἄλικο γαρύφαλλο γιὰ τὰ χείλια — καὶ θὰ μαζευτοῦν νὰ φτιάξουν τὸ πρόσωπο, καὶ νὰ ντύσουν τὸ Λάζαρο, γιὰ νὰ γυρίσουν νὰ τὸν ποῦνε στὰ συγγενικὰ καὶ φιλικὰ σπίτια:

* * *

Μὲ τὴν πρώτη καμπάνα τὴν ἄλλη μέρα, Κυριακὴ τῶν Βαγιῶν, μικροὶ καὶ μεγάλοι θὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησιὰ φέρνοντας μαζί — ὅσοι θέλουν — ἀπὸ ἕνα σταυρὸ βάγινο, πλεγμένο μὲ μυρτόκλαδα καὶ βιόλες, γιὰ νὰ τὸν λειτουργήσουν.

Μὲ τὴν ἀπόλυσι θὰ τὸν πάρουν — μαζὶ καὶ τὰ βάγια ποὺ εὐλόγησε ὁ παπᾶς — νὰ πᾶνε νὰ τὸν κρεμάσουν, ἄλλοι στὸ σπίτι, κι' ἄλλοι στὸ περιβόλι· ἄλλος στὸ μύλο, κι' ἄλλος στὴ βάρκα του. Οἱ γεωργοὶ θὰ πᾶνε νὰ βατσάσουν μ' αὐτὸν τὰ βώδια στὸ σταῦλο· κι' οἱ τσοπάνισσες, παίρνοντας σ' ἕνα καλάθι τὰ φιλέματα ποὺ ἑτοίμασαν γιὰ τοὺς βοσκοὺς — λαζόνια, λαχανόπηττα καὶ σπιτικὰ μακαρόνια — μαζὶ καὶ τὸ σταυρὸ τὸ βάγινο, θὰ βιαστοῦνε νὰ φτάσουν στὴ μάντρα πρὶν βγάλουν οἱ παραγυιοὶ τὰ πρόβατα γιὰ τὴ βοσκή.

Ὁ πρῶτος τσοπάνης, ἢ ὁ ἴδιος ὁ νοικοκύρης, σταματημένος πλάϊ στὸ μισοανοιγμένο σήκανο, — τὴν πλεχτὴ ἀπὸ κλαδιὰ πόρτα τῆς μάντρας, — θὰ βαγιάση τότε τὰ πρόβατα καὶ τὰ σφαχτὰ χτυπῶντάς τα στὴν πλάτη μὲ τὸν βάγινο σταυρὸ κι' ἕνα κλαδὶ μυρσινιᾶς: Καὶ τοῦ χρόνου! Καλὴ Λαμπρή! τοὺς εὔχεται, καθὼς περνοῦν μπροστά του ἕνα-ἕνα.

Μεγάλη Δευτέρα, Μεγάλη Τρίτη καὶ Μεγάλη Τετάρτη θὰ συγυρίσουν καὶ θὰ καθαρίσουν τὰ σπίτια, θὰ πλύνουν τὰ ροῦχα, θ' ἀσβεστώσουν τοὺς τοίχους μέσα κι' ὄξω· τὰ πεζούλια, ὡς καὶ τὶς πλάκες ἀπ' τὰ καλντιρίμια γύρω γύρω· μπρὸς ἀπ' τὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ, γιὰ νἆναι ὅλα καθαρὰ καὶ τακτοποιημένα.

Τὴν Μεγάλη Πέμπτη θὰ μεταλάβουν ὅλα τὰ παιδιά, δίνοντας τὸ καθένα ἕν' αὐγὸ στὸν παπᾶ γι' ἀνταμοιβή του.

Οἱ μανάδες θὰ ζυμώσουν τὶς Πασχαλιάτικες μυρωδᾶτες κουλοῦρες μὲ τ' αὐγὰ τὰ κόκκινα καὶ θὰ βάψουν τ' αὐγά.

Τὸ αὐγὸ τῆς Μεγάλης Πέμπτης θὰ τὸ βάψουν χωριστά, καὶ θὰ τὸ βάλουν στὰ εἰκονίσματα. "Εχουν νὰ ποῦνε πὼς ἂν δὲ σπάση ὥς τοῦ χρόνου, θὰ γίνη ὁ κρόκος του κεχριμπάρι καθαρό.

Τὴ Μεγάλη Παρασκευή, μέρα πένθους καὶ συντριβῆς, δὲν μαγειρεύουν καὶ δὲν τρῶνε ἄλλο ἀπὸ ξερὸ ψωμί, οἱ περισσότεροι.

Τὰ λουλούδια ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο τὰ φυλᾶνε γιὰ καλό· καθὼς καὶ τὰ κεριὰ ποὺ τὰ μοιράζονται, ἰδίως οἱ ναυτικοί, καὶ τ' ἀνάβουν τὴν ὥρα τῆς φουρτούνας, γιὰ νὰ μπουνατσάρη ἡ θάλασσα καὶ νὰ διώξουν τ' ἀστροπελέκια.

Τὸ βράδυ, σὰ θὰ γυρίσουν ἀπ' τὴ λιτανεία τοῦ Ἐπιταφίου, δύο γερὰ παλληκάρια θὰ σταθοῦν ἀπ' τὴ μιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ πιάνοντας τὸ κουβούκλιο τοῦ Ἐπιταφίου θὰ τὸ σηκώσουν ψηλά, γιὰ νὰ περάσουν ὅλοι οἱ ἐνορῖτες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἀπὸ κάτω, γιὰ τὴν ὑγεία τους καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χρόνου.

Παραλείποντας ἄλλα Σκυριανὰ ἔθιμα — κοινὰ τὰ περισσότερα καὶ στὴν ἄλλη Ἑλλάδα, — θὰ περιορισθοῦμε νὰ ποῦμε δύο λόγια μονάχα σήμερα γιὰ τὴν ὡραιότατη συνήθεια, νὰ μοιρολογοῦν οἱ γυναῖκες τὸ νεκρὸ Θεό· κλαίγοντας γύρω ἀπὸ τὸν ἀνθοστολισμένο Ἐπιτάφιο τὶς ἀπογευματινὲς ὧρες τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς μαζὶ μὲ τὴν Παναγία-μητέρα, γιὰ τὸν ἄδικο θάνατό Του. Συνήθεια ποὺ θυμίζει τοὺς θρήνους τῶν γυναικῶν γιὰ τὸ Λίνο καὶ τὸν "Αδωνι στὴν ἀρχαιότητα.

Τὸ μοιρολόγι τῆς Παναγίας, τὸ Κύριε Ἐλέησον — ὅπως τὸ λένε στὴ Σκῦρο — εἶναι συνήθεια κοινὴ στὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Ἀρχικὴ πηγὴ τῶν στίχων του φαίνεται πὼς εἶναι τὸ Βυζαντινὸν δρᾶμα, Χριστὸς Πάσχων, διάφορα θέματα τοῦ ὁποίου ξαναβρίσκουμε σχεδὸν αὐτούσια στὶς παραλλαγὲς τοῦ μοιρολογιοῦ.

Ἡ λατρεία τῆς Παναγίας, μεγαλύτερη κι' ἀπ' τὴ λατρεία τοῦ Χριστοῦ, παράξενο ἀνακάτωμα θρησκευτικῆς λατρείας κι' ἀνθρώπινης συμπόνιας, παίρνει γενικὰ στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ — καὶ ἰδιαίτερα στὴν γυναικεία ψυχὴ — μορφὴ εἰδωλολατρική.

Κάθε γυναῖκα-μητέρα νοιώθει σὰ δικό της τὸν πόνο τῆς Παναγίας, γιὰ τὸ μονογενῆ Της! Τὸν φαντάζεται νὰ ἐκδηλώνεται ὅμοια — ὅπως κάποτε ξεχείλισε κι' ἀπ' τὴ δική της ψυχὴ — γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ τῶν σπλάχνων της.

Γι' αὐτὸ καὶ στὸ μοιρολόϊ τῆς Παναγίας οἱ γυναῖκες δὲ θρηνοῦν γιὰ τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ γιὰ τῆς μητέρας Του τὸν πόνο, κι' αὐτὸν ἐξιστοροῦν, στὸν ἀνεπίσημο αὐτὸ Ἐπιτάφιο θρῆνο τόσο σημανικὸ στὴν ἀπέριττη διατύπωσί του.

Ἡ μορφὴ τῆς Παναγίας κι' ὄχι τοῦ Χριστοῦ κυριαρχεῖ σ' αὐτὸν ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὥς τὸ τέλος.

Δὲν ἔχει τὸν τύπο τῆς προσευχῆς. Ἡ θεία ὑπόστασι τῶν προσώπων λησμονιέται ὁλότελα, καὶ μόλις διαφαίνεται σὲ δύο ἢ τρία μέρη μέσα ἀπὸ τὴν παθητικὴ διήγησι.

* * *

Τὰ παληὰ χρόνια — τότε ποὺ ἔψαλλαν τὸν Ἐπιτάφιο τὶς πρωϊνὲς ὧρες τοῦ Μεγάλου Σαββάτου — πήγαιναν ὕστερα ἀπὸ τὸ Κύριε Ἐλέησον νὰ πλαγιάσουν γιὰ λίγο, ἀφήνοντας στὸν τουμπακάρη τὴ φροντίδα νὰ τοὺς ξυπνήση, γυρίζοντας στὶς γειτονιὲς μὲ τὸ τουμπάκι του καὶ λέγοντας: «Ὥρα γιὰ τὴν ἐκκλησιά! Σ'κωθῆτε Χριστιανοί».

Τὸ Μεγάλο Σάββατο κάθε σπίτι ἔδινε γι' ἀνταμοιβὴ στὸν τουμπακάρη μία κουλούρα μὲ κόκκινο αὐγό.

Τὸ Μεγάλο Σάββατο τὸ πρωΐ οἱ τσοπάνηδες φέρνουν καὶ μοιράζουν στοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς τὰ σφαχτὰ τῆς Λαμπρῆς, μαζὶ καὶ τυρὶ φρέσκο καὶ μυζῆθρες.

Ὁ νοικοκύρης πάλι θὰ στείλη γιὰ τὸ γέρο τσοπάνη — ποὺ θὰ μείνη στὴ μάντρα μὲ τὰ πρόβατα, ν' ἀναστήση μακριὰ ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ τοὺς δικούς του — ἕνα διπλάρι κερί, κουλοῦρες καὶ αὐγὰ κόκκινα.

Μόνος, κοντὰ στὸν οὐρανό, κάτω ἀπ' τὰ λαμπερὰ ἀστέρια περιμένει ὁ τσοπάνης, σὰν ἄλλος βασιληᾶς μάγους, ἄγρυπνος καὶ σιωπηλός, νὰ νοιώση ἀπὸ τὴν θέσι τῶν ἄστρων στὸν οὐρανό, πότε θἆναι ἡ ὥρα γιὰ τὴν ἀνάστασι! Θ' ἀνάψη τότε τὸ κερί του κι' ἡ φωνή του, ἁγνὴ καὶ λαγαρή, θ' ἀνέβη ὁλόϊσα στὸ Θεό, ψάλλοντας μὲ κατάνυξι τὸ Χριστὸς Ἀνέστη, ν' ἀντηχήσουν οἱ λαγγαδιὲς καὶ οἱ κορφὲς ν' ἀνατριχιάσουν στὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα!

Κάτω στὸ χωριὸ ὅλοι γιορτάζουν. Μέρες χαρᾶς καὶ ξεκούρασης, μέρες θείας εὐφροσύνης, εἶναι οἱ μέρες τῆς Πασχαλιᾶς!

Οἱ καμπάνες κι' οἱ γιορτάσιμες ψαλμῳδίες, οἱ τουφεκιὲς κι' οἱ χαρμόσυνες εὐχὲς γύρω ἀπ' τὸ Πασχαλινὸ τραπέζι, οἱ χοροὶ στ' ἀλώνια, ἡ λιτανεία τῆς τρίτης μέρας τῆς Λαμπρῆς μὲ τὰ κονίσματα τοῦ "Αϊ-Γιώργη ἐπὶ κεφαλῆς, δὲν ἀφήνουν κανένα ἥσυχο κι' ἀναπαμένο.

Νίκη Λ. Πέρδικα

Χίλια δυὸ σὲ μιὰ σελίδα

Πῶς ἑορτάζεται τὸ Πάσχα στὰ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος

Στὴν Κέρκυρα

Στὴν Κέρκυρα πρὸ τριακονταετίας, οἱ ἀλῆτες ἀπὸ τὴν Μ. Παρασκευὴ ὥς τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα θεωροῦσαν καθῆκόν τους νὰ σπάζουν τὰ κεφάλια τῶν Ἑβραίων μὲ πέτρες ἢ νὰ τοὺς δέρνουν ὅπως κι' οἱ πρόγονοί τους «ἐρράπισαν τὸν Ἰησοῦν».

Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον οἱ Ἑβραῖοι δὲν τολμοῦσαν νὰ ξεμυτίσουν ἀπὸ τὰ σπίτια τους.

Ἡ πρώτη Ἀνάστασις, ποὺ ψάλλεται τὸ πρωῒ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἦταν ἐξαιρετικὴ ἡμέρα γιὰ τοὺς Κερκυραίους. Μάζευαν ὅλοι τὰ ραγισμένα πήλινα δοχεῖα τῆς χρονιᾶς στὰ παράθυρά των καὶ στὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν των καὶ περίμεναν νὰ κτυπήσῃ ἡ καμπάνα γιὰ νὰ τὰ σπάσουν.

Τὸ «μαστέλλο»

Οἱ διάφοροι χαμάληδες τοῦ λιμανιοῦ ἐστόλιζαν ἕνα «μαστέλλο» μὲ μύρτα καὶ πασχαλιὲς κι' ἀφοῦ τὸ γέμιζαν μὲ θάλασσα τὸ τοποθετοῦσαν στὴ μέση τῆς πλατείας τῆς ἀγορᾶς. Οἱ Κερκυραῖοι λοιπὸν ποὺ περνοῦσαν ἀπ' ἐκεῖ τὸ θεωροῦσαν μεγάλο καλὸ να ρίξουν μερικὲς πενταροδεκάρες στὸ «μαστέλλο» ποὺ τὶς μοιράζονταν κατόπιν οἱ χαμάληδες.

Ἔξω ἀπὸ κάθε σπίτι, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐνοίκους, μὲ τὸ μαχαῖρι στὸ χέρι, περίμενε τὸ σύνθημα γιὰ νὰ σφάξῃ τὸ λαμπριάτικο ἀρνὶ καὶ νὰ κάμῃ στὴν πόρτα μὲ αἷμα ἕνα σταυρό.

Στὶς 9 τὸ πρωῒ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου γινόταν ὁ Ἐπιτάφιος καὶ στὶς 10 τὸ βράδυ ἐψάλλετο ἀπὸ τὸν Δεσπότη τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

Ἀμέσως τότε ἀντηχοῦσαν καμπάνες, πυροβολισμοί, κι' ὁ κόσμος ἔψαλλε τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ὄχι μόνο μέσα στὶς ἐκκλησίες, ἀλλὰ καὶ στοὺς δρόμους ὥς που ἔφθανε στὰ σπίτια του.

Ἡ σφαγὴ τῶν ἀμνῶν

Καὶ καθὼς γράφει ὁ Γρηγορόβιος, «Μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», ἐν ἀκαρεῖ ἡ ἤρεμος τεσσαρακοστὴ μετεβάλλετο εἰς ἀγριώτατον τάραχον. Ἀπὸ πάσης οἰκίας ἀντήχει ὁ θόρυβος τῶν σκευῶν. Ἀπὸ τῶν παραθύρων ἔπιπτον συντριβόμενα ἀγγεῖα, εἰς ἐμπαιγμὸν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου καὶ ὡς σύμβολον τοῦ λιθοβολισμοῦ τῶν Ἑβραίων. Ἀσφάζοντο πρὸ τῶν πυλώνων, ἐν μανιώδει ἁμίλλῃ τὰ ἀρνιὰ καὶ σταυρὸς ἐγράφετο ἐπ' αὐτῶν μὲ τὸ αἷμά των. Ἡ νῆσος μετεβάλλετο εἰς σφαγεῖον. Πᾶς Κερκυραῖος ἐφαίνετο ὅτι ἠπίστατο τὴν τέχνην τοῦ σφαγέως ὡς ἀρχαϊκός τις ἀνήρ».

Τὴν ἴδια ἐκείνη ὥρα στὰ δημόσια σφαγεῖα γινόταν διαγωνισμὸς ταχύτητος στὸ σφάξιμο τῶν ἀρνιῶν. Ὅλοι οἱ χασάπηδες μὲ τὰ μαχαίρια τους περίμεναν τὸ σύνθημα γιὰ νὰ τὰ σφάξουν. Ἐπακολουθοῦσε ταχύτατο γδάρσιμο, φόρτωμα στὰ κάρρα καὶ κουβάλημα στὴν ἀγορά. Τὸν ταχύτερο χασάπη τὸν ἐξητωκραύγαζεν ὁ κόσμος καὶ ὁ Δήμαρχος τοῦ ἔδινε βραβεῖο πενήντα δραχμῶν. Κι' ἐνῷ γινόταν αὐτὸς ὁ διαγωνισμὸς στὰ σφαγεῖα, στὰ σπίτια οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ ἐδάγκωναν ἕνα μεγάλο κλειδὶ ἢ ἄλλο σιδερένιο ἀντικείμενο κι' οἱ ἀχθοφόροι τῆς ἀγορᾶς ἔπλυναν τὰ χέρια καὶ τὸ πρόσωπό τους ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ «μαστέλλου» ὅπως ὁ Πιλᾶτος.

Τὸ βράδυ τοῦ Μ. Σαββάτου σὲ ἐλάχιστες ἐκκλησίες ἐψάλλετο ἡ Ἀνάστασις. Αὐτὸ γινόταν τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς, ὁπότε δινόταν στοὺς πιστοὺς τὸ «καταόλι», ἕνα κομμάτι κρέας δηλαδή, αὐγὸ καὶ ψωμί, ποὺ τὸ μοιράζονταν κατόπιν ὅλοι ἀπὸ λίγο στὰ σπίτια τους.

Τὸ τραπέζι δὲν σηκωνόταν ὅλη τὴν ἑβδομάδα ἕως τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ, ὁπότε πλέον ἐκόβετο καὶ ἡ κατάξερη χριστοκουλούρα.

Στὴ Ζάκυνθο

Στὴ Ζάκυνθο, ἡ περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου τὴ Μ. Παρασκευὴ διαρκοῦσε ὥς τὰ ξημερώματα, ὁπότε ἡ πομπὴ γύριζε στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ ψαλῇ ἡ πρώτη Ἀνάστασις. Ὅταν ἐψάλλετο τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεὸς» ἐρρίπτετο τὸ «κομμάτι», ἕνας κανονιοβολισμὸς δηλαδή, καὶ οἱ καμπάνες ποὺ «ἐχήρευαν» ἀπὸ τὴ Μ. Πέμπτη ἄρχιζαν νὰ κτυποῦν χαρμόσυνα.

Ὅπως οἱ Κερκυραῖοι ἔτσι καὶ οἱ Ζακυνθινοὶ σπάζουν πήλινα ἀντικείμενα τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ δαγκώνουν κλειδιὰ ἢ ἄλλα σιδερένια πράγματα.

Ἐπειδή, μάλιστα, μποροῦσαν νἆναι στὸ κρεββάτι ἐκείνη τὴν ὥρα τὰ παιδάκια, οἱ μητέρες τους ἔβαζαν ἀπὸ βραδὺς κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι των ἕνα κλειδὶ γιὰ νὰ τὸ βροῦν καὶ νὰ τὸ δαγκάσουν τὸ πρωῒ μὲ τὸ «κομμάτι».

Ἡ Ἀνάστασις ἐψάλλετο καὶ στὴ Ζάκυνθο τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας, μετὰ δὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» παπάδες καὶ λαὸς ἔμπαιναν μέσα. Ἡ πόρτα τῆς ἐκκλησίας ἦταν κλεισμένη καὶ πίσω ἀπ' αὐτὴν ὁ νεωκόρος ἢ ἄλλος πιστὸς ποὺ θὰ ὑπεκρίνετο τὸν Σατανᾶν.

—Ἄρατε πύλας! φώναζε ἀπ' ἔξω ὁ παπᾶς.

— Ποιὸς εἶσαι; ρωτοῦσε ἀπὸ μέσα ὁ νεωκόρος.

—Ἄρχων ἰσχυρός, ἔλεγε ὁ παπᾶς κι' ἔδινε μιὰ κλωτσιὰ σὴν πόρτα, τὴν ἄνοιγε καὶ ἔμπαινε μέσα.

Ὁ κόσμος, μὲ τρόμο, ἀκολουθοῦσε τὸν παπᾶ. Τὸ θεωροῦσαν κακὸ νὰ μὴ προφθάσῃ ὁ ὑποκρινόμενος τὸν Σατανᾶ νὰ κρυφτῇ, γιατὶ ἔπρεπε τότε νὰ τὸν στιγματίσῃ ὁ παπᾶς μὲ τὴν ἀναμμένη λαμπάδα καὶ νἆναι γιὰ πάντα ἀφωρεσμένος.

Στὰ Καλάβρυτα

Στὸ Σκουπὶ τῶν Καλαβρύτων τὴ Μ. Πέμπτη, ὅλα τὰ σπίτια ἁπλώνουν στοὺς φράχτες τους, γιὰ ἐπίδειξι, τὰ προικιὰ τῶν κοριτσιῶν τους. Κατὰ τὴν περιφορὰ τῶν Ἐπιταφίων, τὰ παιδιὰ λιθοβολοῦν τὶς πόρτες τῶν σταύλων καὶ τῶν ὑπογείων γιὰ νὰ φύγουν τὰ δαιμόνια καὶ στὶς ἐκκλησίες τὸ βράδυ τοῦ Μ. Σαββάτου, ὅταν ψάλλεται τὸ «Κύματι θαλάσσης», σβύνουν ὅλα τὰ φῶτα ὥς τὴν ὥρα ποὺ ὁ παπᾶς θὰ ψάλῃ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς».

Τότε ἀνάβουν ὅλοι τὶς λαμπάδες τους καὶ μὲ τὴ φλόγα των προσπαθοῦν νὰ κάψουν τὰ μαλλιὰ τῶν φίλων των!

Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸ οἱ χωρικοὶ ἢ δὲν βγάζουν τὸ καπέλλο τους ἢ βάζουν στὰ μαλλιὰ των ξύδι ἢ ἀκόμη τὰ βρέχουν μὲ μπόλικο νερὸ γιὰ νὰ μὴν ἀνάβουν.

Στὰ Γιάννενα

Στὰ Γιάννενα ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἐπειδὴ τὴ νύχτα ἀπηγορεύετο νὰ κτυποῦν οἱ καμπάνες, ὅταν πλησίαζε ἡ ὥρα τῆς Ἀναστάσεως, τὴ νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου ὁ νεωκόρος τῆς ἐκκλησίας ἢ «κράχτης», ὅπως λέγεται ἀκόμη καὶ τώρα, μ' ἕνα ξύλινο σφυρὶ κτυποῦσε ρυθμικὰ τρεῖς φορὲς σὲ ὅλες τὶς πόρτες τῶν χριστιανικῶν σπιτιῶν τῆς ἐνορίας του.

Τὸ Μεγαλοβδόμαδο τὰ παιδάκια προσπαθοῦσαν νὰ ἰδοῦν χελιδόνια ἢ λελέκια, γιατὶ ἐπίστευαν πὼς ἂν δὲν τἄβλεπαν δὲν θ'ἀξιωνόνταν ποτὲ νὰ φορέσουν καινούργια ροῦχα.

Ἀνήμερα τὴ Λαμπρή, τὰ φτωχὰ παιδάκια, γύριζαν, κρατῶντας στὰ χέρια τους μεγάλα μαντήλια, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ μάζευαν «πασχαλιές», δηλαδὴ κόκκινα αὐγά, κουλούρια καὶ γλυκίσματα.

Οἱ Γιαννιῶτες περίμεναν μὲ ἀγωνία τὸ Πάσχα. Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς, ποὺ τὸν ἐπίστευε καὶ ὁ Ἀλῆ πασᾶς, τοὺς εἶχε πῆ ὅτι σάν ἔλθουν σ' ἕνα χρόνο δυὸ Πασχαλιὲς θὰ ἐλευθερωθοῦν. Καὶ πραγματικῶς ἐλευθερώθηκαν τὰ Γιάννενα στὰ 1912, ποὺ συνέπεσαν δυὸ Πασχαλιὲς τὴν ἴδια μέρα. Δηλαδὴ Πάσχα καὶ Εὐαγγελισμοῦ.

Στὴν Κάλυμνο

Στὸ νησὶ αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ παράδοσις ποὺ τὴν λέγουν στὰ παιδάκια. Ἡ κάθε γιαγιὰ ἢ μητέρα διηγεῖται στὰ μικρά της ὅτι ἡ Λαμπρὴ ταξιδεύει. Πάει πρῶτα στὸ Βουδρούμι, ἔπειτα στὴν Κῶ καὶ τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου στὸ Βαθύ.

ΤΟ ΑΡΝΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Από τους Έβραίους πήραμε τή συνήθεια νά σφάζουμε τό Πάσχα άρνί· αύτό τό θεωροϋμε σάν ένα άπαραίτητο συμπλήρωμα τής γιορτής.

Τήν ίεροτελεστία πού όρίζει ό νόμος τών Έβραίων γιά τή θυσία, έμεΐς τήν άντικαταστήσαμε μέ μιά άπλή εύχή πού λέει ό παπάς καί παρακαλεΐ τό Χριστό ν' άγιάση τό άρνί: «Ώς ήγίασε τόν άμνόν δν προσήγαγεν αύτώ ό πιστός Άβραάμ καί τόν άμνόν δνπερ Άβελ προσήνεγκεν αύτώ είς όλοκαύτωσιν».

Γι' αύτό τό λόγο ίσως νομίζει ό λαός πώς τό άρνί τοΰ Πάσχα έχει έξαιρετικές ίδιότητες καί πώς άπό τήν ώμοπλάτη του μποροΰμε νά μαντεύσωμε τό μέλλον.

Ή ώμοπλάτη, σύμφωνα μέ τό άρματολικό έθιμο, δινόταν δικαιωματικά στόν άρχηγό, πού διάβαζε πάνω της τήν τύχη τή δική του καί τών συντρόφων του.

Τόσο βαθειά ριζωμένη είναι στή συνείδησι τοΰ λαοΰ ή ίδέα αύτή, ώστε έπαιξε σπουδαΐο ρόλο στήν έξέλιξι ίστορικών γεγονότων. Πολλές φορές, δηλαδή, τό καλό ή κακό άποτέλεσμα μιάς μάχης κρεμόταν άπό τό είδος τής μαντείας ποΰκανε ό άρχηγός.

Ή ώμοπλατοσκοπία, δίχως άλλο, είναι λείψανο τής ίεροσκοπίας τών άρχαίων. Ό Μιχαήλ Ψελλός, συγγραφέας πού έζησε τόν ένδέκατον μ. Χ. αίώνα, έγραψεν ίδιαίτερη πραγματεία «Περί ώμοπλατοσκοπίας», δπου ολοφάνερα φαίνεται πόσο ή πρόληψι αύτή είναι έντελώς δμοια άπό τήν άρχαιότητα ώς τά σήμερα.

Τό περίεργο είναι πώς καί άλλοι λαοί έκτός τών Έλλήνων μεταχειρίζονταν αύτόν τόν τρόπο γιά νά μάθουν τί τούς κρύβει τό μέλλον· π. χ. οί Ούννοι, οί Καλμοΰκοι καί οί άρχαΐοι Γερμανοί καί Σκώτοι.

Έτσι ή ΰπαρξις τής προλήψεως αύτής σέ λαούς έντελώς διαφορετικούς στήν καταγωγή, στίς παραδόσεις καί γενικά στόν τρόπο τής ζωής, είναι φαινόμενο πολύ παράξενο, άν δέν παραδεχθοΰμε πώς είναι άπλή σύμπτωσι.

Ἑλληνικὸ διήγημα

ΑΝΑΣΤΑΣΙ

Η μέρα ἤτανε βαρειά. Ἡ ἀνοιξιάτικη μούχλα ἔζωνε τὰ γύρω. Ἀπὸ τὴν αὐγὴ περπάταγαν πάνω στὸν γρανιτένιο δρόμο. Γύρω οὔτε ψυχή, οὔτε χωριὸ ἀντάμωναν. Τὰ δένδρα, κάμποσες ἄγριες συκιές, στέκονταν σὰν λυπητερὴ ἐλεγεία στὶς παρυφὲς τοῦ δρόμου. Περπατοῦσαν ὁλοένα. Δὲν μιλοῦσαν. Τὰ λόγια πάγωναν στὴν ἀνοιξιάτικη ψύχρα πρὶν φθάσουν στὸ μυαλὸ καὶ στὴ ψυχή. Πήγαιναν ρυθμικὰ ὅλοι τους σὰν ἕνα σῶμα,πασπαλισμένοι ἀπὸ τὴ χιονόσκονη. Μερικοὶ βάδιζαν μὲ μάτια κλεισμένα. Ἴσως ὁ καθένας μοναχός του θάπεφτε. Τώρα στήριζε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Μέρες εἶναι τώρα, ποὺ ξεκίνησαν ἀπὸ τὰ μέσα τῆς χώρας, ποὺ πολὺν καιρὸ ἔμεναν αἰχμάλωτοι. Ἡ κουβέντα, τὸ τραγούδι ξεψυχοῦσε στὰ χείλια τους.

Μόνο κάποτε, σὰν ἄρχιζε ὁ Ἀηδόνης τὸν ὄμορφο παθητικό του σκοπό, ποὺ τοὺς θύμιζε πατρίδα καὶ γαλανὴ θάλασσα, μόνον τότε ζωντάνευαν τὰ μάτια τους ἀπὸ λαχτάρα. Δὲν ἤτανε αὐτοὶ δειλοί, εἴχανε ὅλη τους τὴ ζωὴ περάσει πάνω στὰ μανιασμένα κύματα. Μὰ τοὺς χτύπησε κατακέφαλα τὸ χέρι ἑνὸς ἄγριου πολέμου. Τὴν καρδιά τους ἔτρωγε τώρα ἡ μεγάλη ἀμφιβολία: Θὰ ξαναδοῦνε ἄρά γε τὴν πατρίδα τους ἢ θ' ἀφήσουν τὰ κόκκαλά τους μέσα στὴν ἀπέραντη στέππα;

Μὰ ὁ Ἀηδόνης δὲν ἤθελε ν' ἀκούση τίποτε ἀπὸ τὶς ἀμφιβολίες αὐτές. Γιατὶ εἶχε διπλοκλειδώσει τὴν πύλη τῆς ψυχῆς του μὲ τὸ χρυσὸ κλειδὶ τῆς πίστεως.

Ὁ Ἀηδόνης! Δὲν ἤτανε ἔτσι γραμμένος στὸ στρατιωτικό του βιβλιάριο. Τραγουδοῦσε μόνο σὰν τ' ἀηδόνι καὶ γι' αὐτὸ οἱ σύντροφοί του τὸν βάφτισαν ἔτσι. Πολὺ νεαρὸς ἀκόμα ἄφησε στὸ σπίτι τὸ ἀτελιέ του, τὴν παλέτα καὶ τὰ πινέλα του καὶ τράβηξε γιὰ τὸν πόλεμο. Ἀκόμα ἄφησε κάτι πιὸ πολύτιμο. Τὴν ὄμορφη νεαρή του γυναῖκα.

Ὅταν ὁ Ἀηδόνης ἔμαθε πὼς ἀπόχτησε ἕνα ἀγόρι πῆγε νὰ τρελλαθῆ ἀπὸ χαρά. Ἀπὸ τότε ἔγινε τὸ τραγούδι του πιὸ γλυκὸ καὶ πιὸ χαρούμενο, τὸ θάρρος καὶ ἡ πίστι του πιὸ τρανὰ καὶ πιὸ μεγάλα.

Πολλὲς φορὲς φρουρὸς τὶς σκοτεινὲς νύχτες στὰ χαρακώματα ξεκρέμαγε τὸ ὅπλο ἀπὸ τὸν ὦμο του καὶ τὸ βαστοῦσε στὴν ἀγκαλιά του νανουρίζοντάς το σὰν μωρό.

Συχνὰ τὸν ἔβλεπαν οἱ σύντροφοί του μ' ἕνα ξυλάκι στὸ χέρι νὰ σχεδιάζη πάνω στὸ χῶμα ἢ νὰ κόβη μὲ τὸ σουγιά του πάνω στὸν κορμὸ ἑνὸς δένδρου ἕνα κεφαλάκι παιδιοῦ.

Στὶς ἐλεύθερες ὧρες του μῆνες ὁλόκληρους ζωγράφιζε τὸ γυιό του. Ἕνα ξανθὸ παιδὶ μὲ γαλανὰ μάτια — ἔτσι ἤτανε ἡ γυναίκα του — ἕνα σωστὸ ἀγγελοῦδι μὲ φουσκωμένα μάγουλα, σὰν αὐτὰ ποὺ ζωγράφισε κάποτε γύρω ἀπὸ τὸ Χριστὸ στὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως πρὶν ἀπὸ χρόνια στὸ χωριό του.

Κάποτε ἔστησε τὸ καβαλέτο του στὸν ἥλιο. Κι' ὅταν ὁ λοχαγὸς τὸν διέταξε νὰ τὸ σηκώση — ὁ ἐχθρὸς μποροῦσε νὰ τὸ πάρη γιὰ κυάλι ἢ φωτογραφικὴ μηχανὴ — ὁ Ἀηδόνης ἀπάντησε χαμογελῶντας:

«Κύριε λοχαγέ, χρειάζομαι μόνο λίγο ἥλιο γιὰ τὰ ὁλόξανθα μαλλιὰ τοῦ παιδιοῦ μου!».

Ἔτσι σιγὰ σιγὰ μέσα στὸ χαράκωμα τέλειωσε μὲ πολλὴ φροντίδα κι' ἀγάπη τὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ του. Ἀπὸ τότε δὲν χωρίστηκε ἀπὸ τὴν εἰκόνα αὐτή. Στὶς πορεῖες τὴν ἔφερε στὸ γυλιό του καὶ στὶς μάχες στὸ στῆθος κάτω ἀπὸ τ' ἀμπέχωνο. Εἶχε τὴν ἰδέα πὼς μόνο ὁ γυιός του τὸν ἔσωζε ἀπὸ κάθε κακό. Ἀπὸ τὰ γελοῦμενα μάτια τὰ γαλανὰ ξεπηδοῦσε πάντα γιὰ τὸ κάθε τι ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ πίστι τοῦ Ἀηδόνη.

Ὅταν τέλειωνε τὴν ὑπηρεσία του ἔβγαζε τὴ μικρὴ ζωγραφιὰ κι' ἔστηνε μεγάλες κουβέντες μὲ τὸ ξανθὸ κεφαλάκι. Ὅλοι οἱ σύντροφοί του γνώριζαν τὸ ξανθὸ παιδὶ τοῦ Ἀηδόνη.

* * *

Μέρες ὁλόκληρες τοὺς δέρνει τὸ χιονόνερο κι' ἡ παγωνιά. Μιὰν ἄνοιξι, ποὺ ἔμοιαζε χειμῶνας σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη. Κουρελιασμένη καὶ ξεσχισμένη ἡ στολή τους, κουρελιασμένη καὶ ξεσχισμένη ἡ ψυχή τους, βάδιζαν μ' ἕνα πόθο μόνο νὰ φθάσουν στὰ παράλια. Δὲν θέλανε μὲ κανένα τρόπο νὰ σταματήσουν μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀπέραντη καὶ ἀνήλιαστη χώρα.

Τοὺς τρυπάει τὰ κόκκαλα τὸ χιονόνερο, μὰ πιότερο τοὺς τρυπάει τὴν καρδιὰ ἡ πίκρα. Ἕνα ὄνειρο καὶ μιὰ ἐλπίδα τοὺς κινεῖ ἀκόμα. Νὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα τους!

Κάθησαν σὲ κάποιο ἀπάγγειο νὰ ξεκουραστοῦν. Ἀπὸ τὸ ψωμὶ ποὺ τοὺς ἔδωσαν ἀπὸ κάποιο ὑποστατικὸ κόψανε νὰ φᾶνε. Μὰ εἶναι τόσο πικρὸ τὸ ψωμὶ τῆς ξενητειᾶς. Ἡ μπουκιὰ σταματᾶ στὸ λαρύγγι. Μερικοὶ σφουγγίζουν τὰ μάτια μὲ τὴ χοντρή τους καὶ βρώμικη παλάμη. Ἕνας σωρὸς θλιμμένος κι' ἔρημος.

Κανεὶς δὲν ξέρει ποῦ βρίσκονται ἀκριβῶς. Τὸ μόνο ποὺ ξέρουν εἶναι πὼς περπατοῦν μέσα σὲ μιὰ χώρα ἀπέραντη κι' ἄξενη. Ξέφυγαν ἀπὸ τὴ ρωσσικὴ αἰχμαλωσία καὶ βάδιζαν πρὸς τὴ Μαύρη Θάλασσα. Πότε θὰ φθάσουν;

Ὅλοι ἤτανε λυπημένοι καὶ γιὰ κάποιον ἄλλον λόγο. Ἡ Λαμπρὴ κόντευε, ἡ ἄνοιξι στὰ χωριά τους ἐκεῖ κάτω ἔφθασε κι' αὐτοὶ παράδερναν μακριὰ ἀπὸ τὶς χαρμόσυνες καμπάνες τους μὲ τὰ χίλια χαρούμενα παιχνιδίσματα κι' ἀπὸ τὸν ἥλιο τ' οὐρανοῦ τους τὸν ζεστό.

Ἕνας μονάχα δὲν δάκρυζε καὶ δὲν ἀπελπίζονταν. Ὁ Ἀηδόνης! Ἤξεραν ὅλοι πὼς ἡ χαρὰ τοῦ Ἀηδόνη εἶχε τὴν πηγή της στὴ μικρὴ ζωγραφιά.

Κι' ὅταν πρὶν ἀπὸ μερικοὺς μῆνες ὁ Ἀηδόνης ἀνάμεσα σὲ ζωὴ καὶ θάνατο χαροπάλευε, σώθηκε πάλι μόνο μὲ τὴ σκέψι τοῦ παιδιοῦ του.

«Θέλω νὰ ζήσω... Θέλω νὰ δῶ τὸ παιδί μου...», παραμιλοῦσε ὁλοένα.

Καὶ τώρα ποὺ ἔφευγαν οἱ δέκα αὐτοὶ αἰχμάλωτοι μέσα στὴν ἐρημιά, ἔβλεπαν πὼς ὁ Ἀηδόνης τραγουδοῦσε πάντα τὸ χαρούμενο τραγούδι, πὼς κάθε φορὰ ποὺ ἔβγαζε τὴν ξανθὴ ζωγραφιὰ ἀπὸ τὸ γυλιὸ τὰ μάτια του ἔλαμπαν, ἡ πίστι του δυνάμωνε καὶ ἡ θέλησί του γινότανε ἀτσάλι. Ἔτσι μποροῦσε καὶ μετάδινε ἀπὸ τὴ δική του πίστι καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ στοὺς ἐννηὰ συντρόφους του. Τοὺς μιλοῦσε ὁ Ἀηδόνης γιὰ τοὺς δικούς των, ποὺ σίγουρα θὰ τοὺς περιμένουν μὲ τὰ κόκκινα αὐγὰ καὶ τὶς κουλοῦρες, τοὺς θύμιζε τὸ χωριό τους, τὰ παιδιά τους. Κι' ὅλο τὸ μάτι του χάϊδευε τὸ ξανθὸ κεφαλάκι.

* * *

Κάτι ἀκόμα ἔσερνε ὁ Ἀηδόνης μὲ μεγάλη φροντίδα μέσα στὸ γυλιό του. Σήμερα, ποὺ κάθονταν ὅλοι σιωπηλοὶ στ' ἀπάνεμο καὶ τρώγανε τὸ ξερὸ ψωμί τους ἔβγαλε ἀπὸ τὸ γυλιὸ του αὐτὸ τὸ κάτι. Ἤτανε ἕνα ξύλινο ἀλογάκι μὲ κόκκινα χαλινάρια καὶ χρυσᾶ κουδούνια. Ποιὸς ξέρει ποῦ τὸ πέτυχε, μὲ τί ἀντάλλαγμα τὸ ἀπόχτησε. Τὸ στησε ἐκεῖ στὴ μέση τοῦ γύρου τῶν κουρασμένων κι' ἀπελπισμένων δίπλα στὸ ξανθὸ κεφαλάκι. Μερικοὶ τὸ περιεργάζονταν σὰν παιδιά, ἄλλοι κουδούνιζαν τὰ κουδουνάκια, ποὺ ξέχυναν χαρούμενο ἀχὸ μέσα στὴ μούχλα τῆς μέρας.

Σὲ λίγο ἡ φωνὴ τοῦ Ἀηδόνη διάφανη, δυνατή, χαρούμενη ἁπλώθηκε σὰν ζεστὸ κῦμα στὰ γύρω:

«Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ
(θάνατον πατήσας
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρι-
(σάμενος...»

Κάποιοι λυγμοὶ ἀκούστηκαν. Μὰ σὰν προχώρησε ἔπεσαν μερικὲς φωνὲς χοντρὲς καὶ ἀπελέκητες μέσα στὸν ἴδιο σκοπό. Οἱ κουρασμένοι ἐκεῖνοι ξενητεμένοι τραγουδοῦσαν τὸ «Χριστὸς ἀνέστη...» ἔτσι ὅπως τὸ τραγουδοῦσαν σὰν ἤτανε παιδιὰ στὴν ἥσυχη γειτονιά τους κρατῶντας ἀπὸ τὸ ἕνα χέρι τὴν κουλοῦρα κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ κόκκινο αὐγό. Καὶ τ' ἀστέρια μέσα στὴν παγωμένη ξένη νύχτα ἄναβαν σιγὰ σιγὰ τὸ ἕνα στερνὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο σὰν λαμπριάτικα κεράκια.

Τὰ ἄρβυλα ἔφυγαν ἀπὸ τὰ πόδια, τὰ ροῦχα ἔπεσαν ἀπὸ τὰ κορμιά, τὰ μάγουλα βάθυναν ἀπὸ τὴν πεῖνα κι' ἀπὸ τὴν πορεία. Ὅμως αὐτοὶ οἱ δέκα ἔφτασαν στὴν ἀκτὴ καὶ πέρασαν στὸ νησί τους. Τὸ τραγούδι τοῦ Ἀηδόνη τοὺς ἔσωσε, ἡ πίστι του τοὺς διατη-

Ὁ ἀμνὸς τοῦ Πάσχα

Μεγάλη θυσία ἀμνῶν τὸ Πάσχα.

Ποῦ βρίσκονται;

Πόθεν ἔρχονται;

Ἀπὸ τοὺς κάμπους καὶ ἀπὸ τὰ βουνά· ἀπὸ τὶς στεριὲς καὶ ἀπὸ τὰ νησιά μας.

Μιλοῦσεν, ἐν τούτοις, γηραιὸς τσέλιγκας μὲ τὰ πιὸ ἐξευτελιστικὰ λόγια γιὰ τὸν ὑψηλὸ Ὄλυμπο.

— Φτωχὸ βουνό, δὲν ἀξίζει τίποτα.

Ἔκρινε τὴν ἀξία τοῦ Ὀλύμπου ἀπὸ τὴν ἱκανότητά του στὶς βοσκές. Ἄλλα χαμηλότερα βουνά, ποὺ δὲν τὰ πιάνει πολὺ χιόνι, ἔχουν ἄφθονο χορτάρι. Περισσότερα κοπάδια βόσκουν, ἀπὸ ὅσα στὸν ὑπερήφανο Ὄλυμπο μὲ τὰ 2.918 μέτρα του.

Νοστιμώτατοι ὅμως οἱ ἀμνοὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τὰ γίδια του. Εἰς τὴν Λάρισαν, εἰς τὴν Αἰκατερίνην, εἰς τὴν Ἐλασσῶνα καὶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην προτιμοῦν διαρκῶς μέν, ἰδίως ὅμως τὸ Πάσχα ἀρνιὰ καὶ κατσικάκια τοῦ Ὀλύμπου. Βόσκουν δὲ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν στὶς χαμηλὲς πλευρὲς καὶ λαγκαδιὲς τοῦ βουνοῦ. Ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐκεῖ ἀρχίζουν τὰ κοπάδια νὰ παίρνουν τὸν ἀνήφορο. Τότε τὰ πρόβατα φθάνουν στὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ βουνοῦ, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ φθάσουν οὔτε τὰ γίδια. Σκαλίζουν μὲ τὰ μπροστινὰ πόδια τὸ χιόνι καὶ τρῶνε τὸ χόρτο ποὺ βρίσκεται ἀπὸ κάτω. Αὐτὸ τὸ χόρτο μοιάζει σὰν μοῦσκλι. Τὰ γίδια δὲν ἀνεβαίνουν τόσο ψηλά, γιατὶ δὲν βρίσκεται κλαδὶ καὶ γιατὶ δὲν ἔχουν τὸ πυκνότατο καὶ μακρὺ μαλλὶ τῶν προβάτων νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὸ πολὺ κρύο. Δὲν ξέρουν δὲ οὔτε νὰ σκαλίσουν στὸ χιόνι.

Τώρα τὸ Πάσχα ὁ περισσότερος κόσμος τρώγει ἀρνί. Ἀρνάκια τοῦ γάλακτος. Ὑπάρχουν ὅμως πολλοὶ ποὺ προτιμοῦν ὅλον τὸν ἄλλο χρόνο τὰ γίδια. Ὄχι τὰ μικρὰ γιδάκια τοῦ γάλακτος ποὺ εἶναι συνήθως ἀδύνατα, ἀλλὰ τὴν στέρφα γίδα. Αὐτὴ εἶναι νοστιμώτατη καὶ παχύτατη.

Τὸ Πάσχα ὅμως γενικῶς ἐπικρατεῖ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὁ ἀμνός. Ἰδίως ὁ ὀβελίας.

Τὰ φέρνουν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ σχεδὸν ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα· ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, ἀπὸ τὴν Εὔβοια, ἀπὸ τὴν Θεσσαλία.

Ἡ Ἤπειρος, ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη ἔχουν πιὸ ὄψιμα. Αὐτὰ ἔρχονται ἀργότερα.

Τὰ πρωϊμώτερα τὰ ἔχει ἡ Ἀττική. Ἔπειτα ἔρχονται ἡ περιφέρεια τοῦ Πύργου, ἡ Μανωλάδα καὶ ἡ Γαστούνη. Ἡ Μανωλάδα βγάζει καὶ ὡραιότατο παχύτατο γιαοῦρτι σὲ σακκοῦλες. Πολὺ δὲ γιαοῦρτι ξοδεύεται τὸ Πάσχα. Ξοδεύεται ὅμως καὶ πολὺ μυζῆθρα. Γιαοῦρτι ἄριστο βγάζει καὶ ἡ εὐβοϊκὴ Ἐρέτρια. Ἐκλεκταὶ μυζῆθραι ἔρχονται καὶ ἀπὸ τὴ Νάξο, ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἀπὸ τὴν Σκῦρο.

Ὑπάρχει καὶ ἡ μυζῆθρα ἀπὸ τὸ Μπλάτσι τῆς Κοζάνης. Αὐτὴ τρώγεται ἀργότερα· ὄχι τὸ Πάσχα. Καὶ εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ στεγνή. Λέγεται συνήθως μανοῦρι. Νοστιμώτατο εἶδος ἀλλ' ἀκριβό. Ἀξίζει ὅμως.

Ἀλλὰ οἱ Μπλατσιῶται θεωροῦνται οἱ μεγαλείτεροι κτηνοτρόφοι τῆς Ἑλλάδος. Ἔχουν πολλὰ πρόβατα καὶ λίγα γίδια. Ἀπὸ τὴν περιφέρεια τῆς Κοζάνης τὸν χειμῶνα ἔρχονται στὴν Θεσσαλία. Τὸ καλοκαῖρι ἀνεβάζουν τὰ κοπάδια των στὸ Μπλάτσι. Αὐτὸ τὸ βουνὸ ἔχει ἐπίσημον ὄνομα Βόϊον.

Μεγάλοι κτηνοτρόφοι εἶναι καὶ οἱ Σαμαρινιῶται εἰς τὰ σύνορα Ἠπείρου—Θεσσαλίας. Ἀνεβάζουν τὰ πρόβατά των στὸ Σμόλικα, ποὺ εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῆς Πίνδου καὶ τὸ δεύτερο εἰς ὕψος μετὰ τὸν Ὄλυμπο βουνό. Ὑψόμετρον μέτρα 2.682.

Μεγάλοι κτηνοτρόφοι καὶ οἱ Συρακιῶται, οἱ γειτονικοὶ των Καλαρρυτιῶται καὶ οἱ Μετσοβῖται, ποὺ δὲν ἀπέχουν καὶ πάρα πολύ. Αὐτὰ τὰ τρία χωριὰ εἶναι τὰ πιὸ δοξασμένα ὄχι μόνο τῆς Ἠπείρου, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Ὅσοι ἔχουν ταξειδεύσει στὴν Ἤπειρο καὶ ἔχουν περάσει τὸν κάμπο τῆς Πρεβέζης, θὰ εἶδαν κάτι μαῦρες σκηνὲς ἀπὸ τρίχα γιδιῶν, στὸν κάμπο τῆς Φιλιππιάδος καὶ τῆς Νικοπόλεως ἐπάνω στὰ ἀρχαῖα ἐρείπια.

Εἶναι σκηνὲς τῶν ἡμινομάδων κτηνοτρόφων τοῦ Συράκου. Συρακιώτης δὲ ἦτο καὶ ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς Κώστας Κρυστάλλης, ποὺ ἔζησε τὴ ζωὴ τῶν μαντριῶν καὶ γι' αὐτὸ περιέγραψε τόσο ὡραῖα στὰ ποιήματά του τὰς σκηνὰς τῶν βουνῶν καὶ τῶν κοπαδιῶν.

Μεγάλος καὶ γλυκύτατος ποιητὴς ὁ Κρυστάλλης. Ἡ προτομή του εἶναι στημένη στὴν Ἄρτα.

Ἔκαναν ἔρανο στὰς Ἀθήνας οἱ φίλοι του καὶ οἱ θαυμασταί του καὶ τοῦ ἔστησαν τὴν προτομή.

Καὶ οἱ Καλαρρῦται, ποὺ ἔχουν τόσα κοπάδια, ἔχουν βγάλει σπουδαίους

ροῦσε τὴν ἐλπίδα, τὸ ξανθὸ ζωγραφισμένο κεφαλάκι τοὺς ἔδωσε τὸ κουράγιο.

* * *

Μὲ τὸ γυλιὸ στὸν ὦμο ὁ Ἀηδόνης δρασκελᾶ τὰ σκαλιά, ποὺ ἀνεβάζουν στὸ μικρό του σπιτάκι, στὸ ὕψωμα. Τὸ ξύλινο ἀλογάκι ἀνεβοκατεβαίνει στὴν πλάτη του καθὼς πηδᾶ τὰ χαντάκια. Κάποια παράθυρα εἶναι φωτισμένα. Ἀπὸ τὸ ἐκκλησάκι τοῦ χωριοῦ ἄρχισαν νὰ στέλνουν οἱ καμπάνες τὸν χαρούμενό τους ἀχό. Ὁλόκληρος ὁ δρόμος μυρίζει φρέσκο ψωμὶ καὶ μπαχαρικά. Κάποιοι διαβάτες τὸν ἀντάμωσαν, μὰ κανεὶς δὲν τὸν γνωρίζει. Λείπει τόσα χρόνια. Μπορεῖ νὰ λένε πὼς πέθανε στὴ Ρωσσία.

Προχωρεῖ καὶ ἡ καρδιά του χορεύει μέσα στὰ στήθεια του ἀπὸ χαρά. Ἀλήθεια πεθαμένος ἤτανε τόσα χρόνια...

Τὸ σπίτι του εἶναι ἥσυχο καὶ σιωπηλό. Μπαίνει στὴν ἔξω αὐλή. Τὰ πεζούλια ἀσπρισμένα, χιονάτα. Πόση εἰρήνη!... Πόση γαλήνη!...

«Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί....» σιγοτραγουδᾶ μ' ἕνα μακάριο καὶ γλυκὸ συναίσθημα.

Πατᾶ τὸ μάνταλο καὶ μπαίνει. Τὸ τραπέζι καθαροστρωμένο, μὰ ἄδειο. Φτωχὸ παιδί, φτωχὴ γυναῖκα!... σκέπτεται μὲ πίκρα ὁ Ἀηδόνης.

Πέντε ὁλόκληρα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε, ποὺ ξεπόρτισε ἀπὸ τὸ εἰρηνικὸ αὐτὸ σπιτάκι γιὰ τὸν πόλεμο. Μὰ ἐκεῖ μέσα τίποτε δὲν ἄλλαξε. Ἔτσι ὅπως τὸ σπιτάκι του μένει ἴδιο, ἔτσι μένει καὶ ἡ καρδιὰ τῆς ἀγαπημένης του γυναίκας.

Κι' ἀρχίζει νὰ βγάζη ἀπὸ τὸ γυλιὸ τὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ ξύλινο ἀλογάκι γιὰ τὸ παιδί του. Τὸ φῶς ποὺ μπαίνει ἀπὸ τὸ φανάρι τοῦ δρόμου φωτίζει θαμπὰ ἕνα συγκινητικὸ οἰκογενειακὸ εἰδύλλιο σὰν κάδρο τοῦ Ρέμπραντ.

Στὴ μέση τῆς κάμαρας στέκει ἡ γυναῖκα καὶ πάνω στὴν καρέκλα τὸ ξανθὸ παιδὶ κουδουνίζοντας τὰ χρυσᾶ κουδουνάκια τοῦ ξύλινου ἀλόγου.

Πόση χαρά! Πόση εὐτυχία!

Ἡ γυναῖκα μὲ δάκρυα χαρᾶς στὰ μάτια δὲν μπορεῖ νὰ πιστέψη σ' αὐτὴ τὴ νεκρανάστασι στερνὰ ἀπὸ τόσα χρόνια. Ἕνα ἀκόμα δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβη, πῶς μπόρεσε ὁ ἄνδρας της νὰ ζωγραφίση τὸ παιδὶ ἀπαράλλακτο χωρὶς ποτές του νὰ τὸ δῆ.

«Ἡ ψυχὴ μὲ τὴ διαίσθησί της δὲν γνωρίζει ἀποστάσεις καὶ διαστήματα χρόνου. Πῶς θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς σώση τὸ ξανθὸ ἀγαπημένο κεφαλάκι, ἂν δὲν ἤτανε γνήσιο;».

Κι' ἀγκάλιασε μὲ τρελλὴ χαρὰ τὸ γυιό του.

Τώρα τραγουδοῦσε ὄχι πιὰ μονάχος ὁ Ἀηδόνης. Μιὰ μικρὴ γλυκειὰ φωνούλα τὸν συνόδευε:

«Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος».

Κι' ἀληθινὰ μέσα στὸ μικρὸ ὁλοκάθαρο σπιτάκι εἶχε γίνει μιὰ νεκρανάστασι. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούγονταν οἱ καμπάνες τοῦ χωριοῦ μὲ τὰ χίλια τους παιχνιδίσματα ἀγγέλλοντας τὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ.

Σ. Καρ.

ἀνθρώπους. Ἐκτὸς ἀπὸ μεγάλους τεχνίτας τῆς ἀργυρουργικῆς, ἔβγαλαν καὶ τὸν μεγάλο μας ἱστορικὸ συγγραφέα Σπυρίδωνα Λάμπρον. Ὁ Σπυρίδων Λάμπρος ἔγραψε τὴν «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος», ποὺ εἶναι μαζὶ μὲ τὴν «Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» τοῦ Παπαρρηγοπούλου αἱ δύο πληρέστεραι γενικαὶ ἑλληνικαὶ ἱστορίαι. Οἱ πρόγονοι τοῦ Λάμπρου ἦσαν ἀργυροτεχνῖται, ὅπως ἦσαν οἱ περισσότεροι Καλαρρυτιῶτες. Ὁ πάππος τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου εἶχεν ἀκμάσει στὰ Ἰωάννινα τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ.

Οἱ ἄλλοι Καλαρρυτιῶτες εἶναι τσοπάνηδες μὲ χιλιάδες πρόβατα.

Καὶ οἱ Μετσοβῖται εἶναι μεγάλοι κτηνοτρόφοι καὶ πλούσιοι· ταξειδευμένοι ἔμποροι καὶ τεχνῖται. Τρεῖς ἐθνικοί μας εὐεργέται, ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους, εἶναι Μετσοβῖται.

Ὁ Ἀβέρωφ, ποὺ ἔκανε τὸ Στάδιον, τὴ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τὰς φυλακὰς Ἀβέρωφ, τὸ θωρηκτό μας «Ἀβέρωφ» καὶ τόσα ἄλλα.

Ὁ Στουρνάρας καὶ ὁ Τοσίτσας ποὺ ἔκαναν τὸ Πολυτεχνεῖον. Πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἔγιναν αἱ ἑορταὶ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τὸ Κράτος ἐκάλεσε Μετσοβίτας καὶ Μετσοβίτισσες μὲ ἐγχωρίους ἐνδυμασίας καὶ ἔλαβαν μέρος στὴν ἑορτή. Τὸ Κράτος ἐτίμησε τὴν Πατρίδα τῶν εὐεργετῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἔρχονται πολλοὶ κτηνοτρόφοι ἀπὸ τὸ Λιδωρίκι τῆς Δωρίδος. Γι' αὐτὸ λέγονται καὶ Δωριεῖς. Βόσκουν τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια των εἰς τὴν Πεντέλην, εἰς τὸν Πάρνηθα, εἰς τὸν Κορυδαλλό. Οἱ περισσότεροι καὶ γνωστότεροι γαλακτοπῶλαι τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἀπὸ τὸ Λιδωρίκι. Ἀπόγονοι τῶν πρώτων μικροποιμένων ποὺ ἤρχοντο ἐδῶ καὶ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸ Λιδωρίκι εἰς τὰς Ἀθήνας. Τώρα εἶναι πλουσιώτατοι. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πτωχοί.

Βλέπουμε καὶ κάτι γυναῖκες ποὺ γυρίζουν μὲ κοντὲς τρίχινες κάπες καὶ πωλοῦν κλαδιὰ ἀπὸ σχοῖνα, κουμαριὲς καὶ ρύκια. Ὅταν εἶναι ἑορταὶ φωνάζουν:

— Πρασινάδα, φιληνάδες!

Εἶναι ὀρειναὶ ποιμενίδες ἀπὸ τὴν Ἄμπλιανη τῆς Εὐρυτανίας. Τὸν χειμῶνα κατεβαίνουν στὰς Ἀθήνας λιγοστοί. Οἱ περισσότεροι ἔρχονται στὴ Λαμία καὶ στὸ Μεσολόγγι. Οἱ ἄνδρες βόσκουν γίδια καὶ πρόβατα. Οἱ γυναῖκες μὲ τὶς κοντὲς κάπες των, ποὺ ἔχουν στὶς ἄκρες φοῦντες, καὶ μὲ τὰ τσαρούχια των, πωλοῦν χόρτα, κλαδιὰ γιὰ πρασινάδα, σαλιάγκους, μανιτάρια, ξύλα στὴ ράχη. Ὅ,τι βγάζει ὁ λόγγος. Τὰς ἔχει τραγουδήσει ὁ ποιητής μας Κωστῆς Παλαμᾶς. Φωνάζουν δέ:

— Χόρτα, φιληνάδες!
— Ξύλα καὶ ζαλιά, φιληνάδες!
— Σαλίγκια, φιληνάδες!

«Φιληνάδα» εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς Ἀμπλιανίτισσας σημαίνει τὴν κυρία.
Ὅπως θὰ ἔλεγαν ἄλλοι μικροπωληταί:
— Πάρτε, κυράδες!

Πόσο εὐγενεστέρα ὅμως ἡ γλῶσσα τῶν ποιμενίδων τῆς Ἄμπλιανης!

Μεγάλο ποιμενικὸ μέρος εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶναι τὸ Βαλτέτσι. Οἱ Βαλτετσιῶται ποιμένες, πανύψηλοι καὶ ὡραῖοι ἄνδρες, γυρίζουν τὴν μισὴ Πελοπόννησο. Κοπάδια δὲ μεγάλα ἔχουν ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Πολοποννήσου ὁ Χελμός, ἡ Κυλλήνη, ὁ Πάρνων, τὸ Μαίναλον. Ὁ Ταΰγετος δὲ τῆς Μάνης ἔχει καὶ πολλὰ γίδια.

Ἀλλὰ ὅλα τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι κτηνοτροφικὰ καὶ ἂς παραπονῆται ὁ γέρο τσέλιγκας γιὰ τὴ φτώχεια τοῦ Ὀλύμπου. Τὸ καλοκαῖρι τὰ ἑκατομμύρια τῶν αἰγοπροβάτων τὰ ἀνεβάζουν στὰ βουνά. Τὰ ἀφίνουν μέχρι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Τὸ ποιμενικὸν ἔτος διαιρεῖται εἰς καλοκαιρινὸ ἢ ὀρεινὸ καὶ εἰς καμπίσιο ἢ χειμωνιάτικο. Τὸ καλοκαιρινὸ ἀρχίζει στὰς 23 Ἀπριλίου καὶ τελειώνει στὰς 26 Ὀκτωβρίου. Τὸ χειμωνιάτικο ἢ καμπίσιο ἀπὸ τὰς 26 Ὀκτωβρίου ἕως τὰς 23 Ἀπριλίου.

Ὅταν ἀνεβάζουν τὰ κοπάδια εἰς τὰ βουνὰ λέγουν «ξεκαλοκαιριάζουν». Ὅταν τὰ κατεβάζουν στοὺς κάμπους λέγουν «ξεχειμωνιάζουν». Οἱ ποιμένες ὅμως δὲν τὸν θέλουν τὸν κάμπο. Τὸν βρίζουν σχεδὸν καὶ τὸν λέγουν στὰ τραγούδια των:

«Κάμπον ἀρρωστιάρικο καὶ κάμπο μαραζιάρη».

Τὰ ἀρνιὰ ὅμως, ποὺ τρῶμε τώρα τὸ Πάσχα, εἶναι καμπίσια. Δὲν ἔχουν ἀκόμη ἀνεβῆ τὰ κοπάδια στὰ βουνά.

Ἀλλὰ καὶ τὰ γιδοπρόβατα — ἰδίως τὰ πρόβατα — προτιμοῦν τὸ βουνό. Ἔχει δὲ παρατηρηθῆ ὅτι ἀφίνουν τὸν κάμπο, βελάζοντα μὲ πολλὴ χαρά. Οἱ δὲ ποιμένες βάζουν μεγάλα κουδούνια καὶ κυπριὰ στὰ κριάρια καὶ στοὺς τράγους, ποὺ εἶναι οἱ ὁδηγοὶ τοῦ κοπαδιοῦ. Λέγονται δὲ γκεσέμια ἢ μπροστάρηδες τὰ ἐξυπνότατα αὐτὰ ζῷα.

Μεγάλην κτηνοτροφίαν ἔχει καὶ ἡ Κρήτη, ἡ ὁποία κάνει καὶ ἄριστα τυριά, μυζῆθρες καὶ γραβιέρες. Οἱ Κρῆτες ὅπως καὶ οἱ περισσότεροι νησιῶται τοῦ Αἰγαίου προτιμοῦν τὸ κρέας τῆς γίδας.

Παλαιότερα, ποὺ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἤκμαζεν ἡ ζωοκλοπή, ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ αὐτὴ ἡ παροιμιακὴ ἔκφρασις:

«Τὸ κλεμμένο γίδι εἶναι τὸ νόστιμο».

Τώρα ἡ ζωοκλοπὴ εἶναι πολὺ περιωρισμένη. Τὸ κλεμμένο κρέας ἔχασε τὴ νοστιμάδα του.

* * *

Ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου κτηνοτροφία σημαντικὴ ὑπάρχει εἰς τὴν Σκῦρο, τὴν Κύθνο, τὴν Νάξο, τὴν Μύκονο, τὴν Λῆμνο. Ἡ Χίος ἔχει μεγάλα ὡραῖα πρόβατα ἰδιαιτέρου τύπου. Ἡ Σκῦρος αἶγας ποὺ ἔχει ἐξυμνηθῆ τὸ κρέας των ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς. Καὶ ὑπάρχει ἡ ἔκφρασις: «Αἲξ Σκυρία». Ὑπέροχο ὅμως εἶναι τὸ εἶδος τῶν προβάτων ποὺ ζοῦν εἰς τὴν Γλῶσσα τῆς Σκοπέλου. Γεννᾶ κάθε προβατίνα τρία καὶ τέσσερα καὶ πέντε ἀρνάκια καὶ κάνει πολὺ γάλα. Ἀλλοῦ γεννοῦν ἕνα, δύο, τρία σπανίως. Ἐκλεκτὰ μεγάλα πρόβατα ἔχει καὶ ἡ νῆσος Ἅγιος Εὐστράτιος, λίγο μικρότερα ἀπὸ τῆς Σκοπέλου. Εἶναι καὶ τὸ ἐρημονῆσι κοντὰ εἰς τὴν Σκόπελο, τὰ Γιοῦρα. Βόσκουν ἀγριόγιδα αὐτοῦ. Τὸ κυνῆγι των ὅμως ἀπαγορεύεται διὰ νὰ μὴ χαθῆ τὸ σπάνιον αὐτὸ εἶδος.

Κτηνοτροφικώταται εἶναι ἡ Θεσσαλία, ἡ Ἤπειρος, ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη. Μᾶς τροφοδοτοῦν μὲ ὄψιμα πρόβατα, μὲ αἶγας καὶ μὲ τυριά. Ἡ Ἤπειρος βγάζει κεφαλοτύρια ποὺ χρησιμοποιοῦνται κυρίως γιὰ μακαρόνια. Ἡ Θεσσαλία τὰ περίφημά της κασσέρια καὶ ἡ Μακεδονία. Ἡ Θράκη λευκὰ τυριὰ ἢ φέττες ποὺ λέγονται συνήθως «τελεμέδες». Τὸ Πάσχα μέγισται ποσότητες ἀπὸ λευκὰ τυριὰ τῆς Θράκης εἰς τενεκέδες κατακλύζουν τὰς ἀγορὰς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς. Ἂς μὴ λησμονοῦμεν ὅμως καὶ τὴν πιπερίζουσα κοπανιστὴ τῆς Μυκόνου, ποὺ εἶναι γευστικωτάτη.

Ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, μὲ τὴν πλουσίαν κτηνοτροφίαν της, εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ Τυμφρηστοῦ, τῶν Τζουμέρκων, τῆς Οἴτης κλπ. ἄπειρα αἰγοπρόβατα στέλλονται εἰς τὰς ἀγορὰς τῶν πόλεων. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ φέττα τοῦ Παρνασσοῦ, ἡ ὁποία πρὸ τῆς δημιουργίας τῶν ψυγείων ἐφυλάσσετο εἰς σπήλαια.

Εἰς τὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου ἡ προβατοαιγοτροφία εἶναι μᾶλλον περιωρισμένη, λόγῳ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐλαιώνων καὶ τῶν ἀμπέλων. Εἰς τὴν Κέρκυραν ὅμως ἔχει ἀναπτυχθῆ πολὺ ἡ ἀγελαδοτροφία. Μεγάλαι ποσότητες φρέσκου βουτύρου εἰς χάρτινα πακετάκια στέλλονται παντοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Κεφαλληνία ἔχει τοὺς περισσοτέρους τεχνίτας εἰς τὰ κασσέρια καὶ πολλοὺς τυρεμπόρους ποὺ ἐργάζονται εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὰς Ἀθήνας. Περίφημο δὲ εἶναι τὸ τουλουμίσιο τυρὶ τῆς Κεφαλλωνιᾶς.

Νοστιμώτερα θεωροῦνται τὰ ἀρνιὰ καὶ τὰ γίδια ποὺ εἶναι εἰς τὰ ξερονήσια. Δὲν ἔχουν νερὸ καὶ πίνουν ἀπὸ τὴν ἄκρα τῆς παραλίας ποὺ ὑπάρχει γλυφὸ νερό. Αὐτὸ κάνει τὸ κρέας νοστιμώτατο.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἄπειρα ἐρημονήσια. Κατοικοῦνται μόνον ἀπὸ ποιμένας καὶ κοπάδια ἢ μόνον ἀπὸ κοπάδια. Κάποτε δὲ τὰ ἐπισκέπτονται οἱ τσοπάνηδες.

Τώρα τὸ Πάσχα, ποὺ ὡς θυσία προσφέρονται τόσαι χιλιάδες ἀρνιὰ καὶ κατσικάκια, αἱ πληροφορίαι αὗται εἶναι ἐπίκαιροι.

Κ. Φαλτάϊτς

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ

Κεντρική Διοίκησις

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ

ΚΥΒΕΡΝ. ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ 19ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1939

Πρός

Ἅπαντας τούς Σχηματισμούς τῆς Ε. Ο. Ν.

Μετά τόν μικρόν μας ἐκεῖνο Σκαπανέα Ρουχωτᾶν Χαράλαμπον, ὅστις κατόπιν ἀσθενείας ἐξέπνευσε ψιθυρίζων τόν Ὕμνον τῆς Νεολαίας, ἔχομε ἕνα νέο ὑπέροχο δεῖγμα Πίστεως μιᾶς συναγωνιστρίας μας πρός τήν Ὀργάνωσιν καί τάς Ἀρχάς τῆς 4ης Αὐγούστου, τῶν ὁποίων αὕτη εἶναι φορεύς.

Οὕτω εἰς τό ὑπ' ἀριθμόν 190 τῆς 12-3-39 Δ' ἔγγραφον τῆς ΧΙ Περιφερειακῆς Διοικήσεως Θηλέων Λακωνίας ἀναφέρονται τά κάτωθι:

«Λαμβάνω τήν τιμήν ν' ἀναφέρω ὑμῖν, ὅτι τήν 3ην ἀρξαμένου μετέστη εἰς Κύριον μετά ὀλιγοήμερον ἀσθένειαν ἡ συναγωνίστρια Φαλαγγίτισσα τοῦ Ι Λόχου Μαντᾶ Μαρία, μία νέα ἐξαιρετική, ἥτις εἶχεν ἐγγραφῆ ἐκ τῶν πρώτων εἰς τήν Ὀργάνωσίν μας.

»Ἡ συναγωνίστρια αὐτή καθ' ὅλον τό διάστημα τῆς ἀσθενείας της δέν ἔπαυσεν ἀσχολουμένη μέ τήν Ὀργάνωσιν, ἄλλοτε ζητοῦσα τό Περιοδικόν μας καί ἄλλοτε καλοῦσα τάς συναγωνιστρίας της.

»Τέλος ὅταν ἠσθάνθη ἐγγίζον τό μοιραῖον, παρεκάλεσε καί τῆς ἔφεραν τήν Στολήν τήν ὁποίαν κατεφίλει κλαίουσα.

»Ἀναφέρω ὑμῖν τό ἀνωτέρω γεγονός, λίαν ἐνδεικτικόν τοῦ ὅτι ἡ Ὀργάνωσις δέν ἀποκτᾶ ἁπλῶς μέλη, ἀλλά Πιστούς διακρινομένους διά τήν φανατικήν Πίστιν των εἰς τήν Ε. Ο. Ν. ἐξικνουμένην μέχρι τοῦ σημείου νά ἀποθνήσκουν προφέροντες τό ὄνομά της.

»Ἡ Διοίκησις κατέθεσε στέφανον εἰς τήν σορόν τῆς μεταστάσης συναγωνιστρίας, ἀπέδωσε δέ τιμάς δι' ἑνός Τάγματος Φαλαγγιτισσῶν καί ἑνός Λόχου Φαλαγγιτῶν».

Ἡ Περιφ. Διοικήτρια ΧΙ Περιφ. Διοικήσεως Θηλέων

(Ὑπογραφή:) Διαμαντοπούλου

Νομίζομεν ὅτι εἰς τά ἀνωτέρω οὐδέν δύναται νά προστεθῇ.

Ἡ ἐκλιποῦσα συναγωνίστρια παρέχει μίαν ὑπερτάτην μαρτυρίαν τῆς Πίστεως, τήν ὁποίαν ἐνεφύσησεν ὁ Ἀρχηγός εἰς ὅλους τούς ἀνά τήν Ἑλλάδα συναγωνιστάς καί συναγωνιστρίας μας, Πίστεως εἰς τήν Ἑλλάδα καί τά Ἰδανικά της, εἰς τόν Βασιλέα καί τόν Ἀρχηγόν. Μέ μιά λέξι:

«Εἰς τήν Ἰδεολογίαν τῆς 4ης Αὐγούστου, Πίστεως μέχρι θανάτου».

Ἡ συναγωνίστρια δέν ἀπέθανε, διότι ἐκτός τοῦ ὅτι κατέκτησε τήν μέλλουσαν ζωήν, ζῇ εἰς τάς καρδίας ὅλων τῶν συναγωνιστῶν καί συναγωνιστριῶν μας καί ἔτσι, ἐνῷ ὁ ἀγών συνεχίζεται, ἡ μνήμη της μένει αἰωνία.

Ὁ Κυβερνητικός Ἐπίτροπος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΦΙΞΙΣ ΦΑΛΑΓΓΙΤΩΝ

Τήν ἑσπέραν τῆς Πέμπτης τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἀφίχθησαν εἰς τήν πόλιν μας Φαλαγγῖται καί Φαλαγγίτισσαι τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης μετά τῶν βαθμοφόρων των, προκειμένου νά συμμετάσχουν εἰς τόν ἑορτασμόν τῆς ἐπετείου τῆς ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου. Τούτους ὑπεδέχθησαν εἰς τόν σιδηροδρομικόν σταθμόν Φαλαγγῖται τῆς Ὑποδιοικήσεως ἐν στολῇ.

Οἱ Θεσσαλονικεῖς Φαλαγγῖται ἐπεσκέφθησαν τήν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς τόν κ. Ὑπουργόν τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας, κατά τάς 10 π. μ. δέ ὁ Ἀρχηγός τῆς Κυβερνήσεως ἐπεθεώρησεν εἰς τήν πλατεῖαν τῆς Μητροπόλεως τήν φάλαγγά των, ἐκφράσας τήν ἱκανοποίησίν του διά τήν ἀρίστην ἐμφάνισιν. Κατά τάς 11 ὁ κ. Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κατέθεσε στέφανον εἰς τό Μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου παρισταμένου καί τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ε. Ο. Ν. κ. Ἀλεξ. Ν. Κανελλοπούλου. Μετά τήν κατάθεσιν οἱ Φαλαγγῖται ἐπεσκέφθησαν τό Πανεπιστήμιον καί τόν Πρύτανιν. Τούτους προσεφώνησε δι' ὀλίγων ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Φωτεινός. Εἰς τούς λόγους τοῦ κ. Πρυτάνεως ἀπήντησεν ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐκφράσας τήν χαράν του διά τήν ὑποδοχήν τῆς ὁποίας ἔτυχον οἱ Φαλαγγῖται σπουδασταί.

Τήν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Κυβερνητικός Ἐπίτροπος τῆς Ε. Ο. Ν. κ. Ἀλέξ. Ν. Κανελλόπουλος παρέθεσε γεῦμα πρός τιμήν τῶν ἀφιχθέντων Φαλαγγιτῶν - σπουδαστῶν καί Φαλαγγιτισσῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης εἰς τάς αἰθούσας τοῦ «Ἀκροπόλ». Εἰς τό γεῦμα παρεκάθησαν ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου μετά τῆς κυρίας του, ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κυριακόπουλος μετά τῆς κυρίας του, ὁ Γενικός Γραμματεύς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Πανεπιστημιακῆς Λέσχης Ἀθηνῶν κ. Γαλανός καί ἄλλοι. Ἐπίσης παρεκάθησαν ὁ Ἐπιτελάρχης καί οἱ Διευθυνταί τῶν Γραφείων τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως τῆς Ε. Ο. Ν., οἱ Διοικηταί τῶν Ὑποδιοικήσεων Ἀνωτάτων Σχολῶν μετά τῶν Ἐπιτελείων των, ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν Φαλαγγιτῶν τῆς Περιφερειακῆς Διοικήσεως Κοζάνης κλπ. Περί τό τέλος τοῦ γεύματος ὁ Κυβερνητικός Ἐπίτροπος τῆς Ε. Ο. Ν. ἤγειρε πρόποσιν, εἰπών ὅτι μέ πραγματικήν χαράν ὑποδέχονται τούς συναγωνιστάς καί συναγωνιστρίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόσον ἡ Κεντρική Διοίκησις ὅσον καί ἡ Διοίκησις Ἀνωτάτων Σχολῶν καί αἱ Περιφερειακαί Διοικήσεις Πρωτευούσης τῆς Ε. Ο. Ν. Ἀνέπτυξεν ἐν συνεχείᾳ τόν σπουδαῖον ρόλον καί τά μεγάλα καθήκοντα, ἅτινα ἔχουν ἰδίως οἱ σπουδασταί - Φαλαγγῖται, οἵτινες ἀποτελοῦν πυρῆνας διαπλαστικούς καί διαφωτιστικούς καί οἱ ὁποῖοι θά ἀσκήσουν μεγίστην ἐπίδρασιν τόσον εἰς τούς λοιπούς συναγωνιστάς καί τήν Νεολαίαν ἐν γένει ὅσον καί εἰς τήν Κοινωνίαν, ὅπως τήν διεμόρφωσεν ὁ Ἀρχηγός μετά τήν ἱστορικήν ἡμέραν τῆς 4ης Αὐγούστου.

Ἐξέφρασεν ἀκολούθως τάς εὐχαριστίας τῆς Ὀργανώσεως πρός τούς ἀνωτάτους ἐκπαιδευτικούς, οἵτινες ἐνισχύουν τό Ἐθνικόν ἔργον τῆς Ε. Ο. Ν., ὡς ἐπίσης τήν χαράν, τόν θαυμασμόν καί τήν ὑπερηφάνειαν διά τήν ὑπέροχον ἐμφάνισιν τῶν μελῶν τῆς Ε. Ο. Ν. κατά τήν παρέλασιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς, τόσον εἰς τήν Πρωτεύουσαν ὅσον καί εἰς τήν Θεσσαλονίκην καί τάς λοιπάς Ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἐμφάνισιν ἥτις ἀπέδειξεν ὅτι ἡ σημερινή γενεά ἔχει πλήρη συνείδησιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς καί μετ' αὐταπαρνήσεως ἐκτελεῖ ταῦτα καί τοῦτο διότι ἡ Ἐθνική Ὀργάνωσις Νεολαίας ἐμπνέεται καί καθοδηγεῖται ἀπό τήν πνοήν τοῦ Ἀρχηγοῦ καί ἀρύεται πίστιν καί δύναμιν ἀπό τήν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διά τοῦ Ἀρχηγοῦ. Ἐν τέλει ὁ Κυβερνητικός Ἐπίτροπος παρεκάλεσε τούς συναγωνιστάς καί τάς συναγωνιστρίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅπως μεταβαίνοντες εἰς τό Μεσολόγγιον φέρουν τόν χαιρετισμόν τῆς Ὀργανώσεως καί πρό τοῦ Ἡρώου τῶν ἐνδόξων τοῦ 1821 ἀγωνιστῶν, τῶν δημιουργῶν τοῦ Ὁλοκαυτώματος τοῦ Μεσολογγίου καί τῆς Ἡρωϊκῆς Ἐξόδου, τῶν δημιουργῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας, ἐπαναλαμβάνων τόν ἱερόν ὅρκον των ὅτι θά φανοῦν ἀντάξιοι τῶν ἐνδόξων προγόνων, τῶν ὁποίων ὁ ἡρωϊσμός κατέπληξε σύμπαντα τόν κόσμον καί παραμένει αἰώνιον μεγαλούργημα εἰς τήν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Τούς λόγους τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου ἐκάλυψαν οὐρανομήκεις ζητωκραυγαί καί φρενιτιώδεις ἐκδηλώσεις ὑπέρ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἰωάννου Μεταξᾶ, τῆς 4ης Αὐγούστου καί τῆς Ε. Ο. Ν., ἐνῷ ἡ ὀρχήστρα ἀνέκρουε τούς Ὕμνους τῆς Νεολαίας καί τῆς 4ης Αὐγούστου, τούς ὁποίους ἔψαλλον ταυτοχρόνως οἱ Φαλαγγῖται καί αἱ Φαλαγγίτισσαι.

Μετά τό πέρας τοῦ γεύματος οἱ Φαλαγγῖται καί Φαλαγγίτισσαι τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης παρηκολούθησαν τήν παράστασιν εἰς τό θέατρον Κοτοπούλη, χθές

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ

Κεντρική Διοίκησις

τὴν πρωΐαν δὲ ἀνεχώρησαν μεταβαίνοντες εἰς τὴν Ἱερὰν Πόλιν τοῦ Μεσολογγίου, ὅπως παραστοῦν εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς ἱστορικῆς ἐπετείου.

ΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε.Ο.Ν. κ. Ἀλέξ. Ν. Κανελλόπουλος, συνεχίζων τὰς ἐπιθεωρήσεις τῶν Ὑποτομέων τῆς Περιφερειακῆς Διοικήσεως τῆς Ε.Ο.Ν., μετέβη τὴν ἑσπέραν τῆς Πέμπτης τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος εἰς Νέαν Κοκκινιάν, προκειμένου νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς Φαλαγγίτας καὶ Σκαπανεῖς τῶν Ὑποτομέων 3ου καὶ 5ου Νέας Κοκκινιᾶς τῆς Ὑποδιοικήσεως Πειραιῶς. Ἅπασα ἡ δύναμις τῶν ἀνωτέρω Ὑποτομέων εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁσίας Ξένης. Εἰς τὴν πλατεῖαν Ἁγίου Νικολάου Νέας Κοκκινιᾶς εἶχε στηθῆ ἐξέδρα, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε.Ο.Ν. παρηκολούθησε τὴν γενομένην εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξίν του παρέλασιν τῶν Τμημάτων τῶν Ὑποτομέων. Τὰ κατακλύσαντα τὴν πλατεῖαν Ἁγίου Νικολάου πλήθη, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες τῶν Φαλαγγιτῶν καὶ Σκαπανέων, προέβησαν εἰς ἐνθουσιωδεστάτας ἐκδηλώσεις, καταχειροκροτήσαντα ζωηρότατα τοὺς παρελάσαντας Φαλαγγίτας καὶ θαυμάσαντα τὸ ἀρρενωπὸν βάδισμα, τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀπόλυτον πειθαρχίαν μετὰ τῆς ὁποίας ἐβάδιζον τὰ συντεταγμένα τμήματα. Τὴν παρέλασιν παρηκολούθησεν ἐπίσης ὁ Δήμαρχος Νέας Κοκκινιᾶς, ὁ Διοικητὴς τῆς Ὑποδιοικήσεως Πειραιῶς καὶ πολλοὶ ἐπίσημοι. Μετὰ τὴν παρέλασιν οἱ Φαλαγγῖται συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ Κινηματοθέατρον Νέας Κοκκινιᾶς «Ὀρφεύς», ἔνθα ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε.Ο.Ν. Τὴν ὁμιλίαν τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Νεολαίας παρηκολούθησαν ἐπίσης καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων Νέας Κοκκινιᾶς.

Τόσον οἱ Φαλαγγῖται ὅσον καὶ οἱ παρακολουθήσαντες τὴν ὁμιλίαν πολῖται προέβησαν εἰς ἐνθουσιωδεστάτας καὶ πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Κράτους τῆς 4ης Αὐγούστου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Νεολαίας.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε. Ο. Ν. κ. Ἀλέξανδρος Κανελλόπουλος προέβη ἐπίσης εἰς ἐπιθεώρησιν τῆς 34ης Φάλαγγος, τῶν Ὑποτομέων Νέας Σμύρνης, τῆς Ὑποδιοικήσεως Θηλέων, Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ τῶν Ὑποτομέων Κηφισιᾶς Ἀρρένων καὶ Θηλέων, ὁμιλήσας πρὸς τοὺς Φαλαγγίτας καὶ Φαλαγγιτίσσας. Χθὲς τὴν ἑσπέραν ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος Νεολαίας κατῆλθεν εἰς Πειραιᾶ πρὸς ἐπιθεώρησιν ἁπάσης τῆς δυνάμεως τῆς Ὑποδιοικήσεως. Οἱ Φαλαγγῖται καὶ Φαλαγγίτισσαι ὑπεδέχθησαν παντοῦ τὸν Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον μὲ ἐκδηλώσεις ἀνωτέρας πάσης περιγραφῆς, ἐκφράζοντες παντοιοτρόπως τὴν ἀφοσίωσίν των καὶ τὴν πίστιν των εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Κυβερνήσεως, τὸ Κράτος τῆς 4ης Αὐγούστου καὶ τὴν Ἐθνικὴν Ὀργάνωσιν Νεολαίας. Ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι οὐδόλως ὑστέρησαν τῶν Φαλαγγιτῶν καὶ Φαλαγγιτισσῶν εἰς ἐκδηλώσεις πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω θερμῶν καὶ ἐνθουσιωδῶν ἐκδηλώσεων καταδεικνύεται ὁποία ὄντως μεγίστη ἐργασία συνετελέσθη καὶ συντελεῖται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Νεολαίας εἰς τὴν Ἐθνικὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ ψυχικὴν διάπλασιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γενεᾶς, ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην καθοδήγησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτου καὶ Ἀρχηγοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ.

Ἐπίσης ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε. Ο. Ν. κ. Ἀλέξ. Ν. Κανελλόπουλος, συνεχίζων τὰς ἐπιθεωρήσεις του, ἐπεσκέφθη προχθὲς τοὺς Ὑποτομεῖς Γούβας, Παγκρατίου καὶ Καισαριανῆς, γενόμενος ἀντικείμενον θερμοτάτων ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους τῶν Φαλαγγιτῶν.

Εἰς τὸν μεγάλον χῶρον τοῦ Βαρβακείου συνεκεντρώθησαν οἱ Φαλαγγῖται τῆς 4ης Φάλαγγος, μαθηταὶ τῆς Βαρβακείου Προτύπου Σχολῆς, τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, τοῦ Πειραματικοῦ Σχολείου τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Λεοντείου, περὶ τοὺς 1600 ἐν συνόλῳ. Πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας ὡμίλησεν ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος. Τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἐπιτρόπου παρηκολούθησαν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως κ. Κωνστ. Βουρβέρης, οἱ Διευθυνταὶ καὶ Καθηγηταὶ τοῦ Βαρβακείου καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι λειτουργοὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Εἶναι ἀφάνταστος ὁ ἐνθουσιασμὸς μὲ τὸν ὁποῖον ὑπεδέχθησαν καὶ ἤκουσαν τὸν Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον οἱ συναγωνισταί του. Δύο μαθηταὶ Φαλαγγῖται τοῦ Βαρβακείου προσέφερον εἰς αὐτὸν ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων των γύψινον ἀνάγλυφον σῆμα τῆς Νεολαίας, ὡραίας τέχνης. Τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου ἐκάλυψαν ζωηρὰ χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως, τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτου καὶ τῆς Ε.Ο.Ν., ἀκολούθως δὲ ἐψάλη ὑπὸ τῶν Φαλαγγιτῶν ὁ Ὕμνος τῆς Νεολαίας καὶ τῆς 4ης Αὐγούστου.

Τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος ἐπεθεώρησε τοὺς διαφόρους Ὑποτομεῖς τῆς Περιφερειακῆς Διοικήσεως Ἀρρένων καὶ Θηλέων Πρωτευούσης ἔνθα τοῦ ἐγένετο ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τῶν Φαλαγγιτῶν. Ἀκολούθως ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος περὶ ὥραν 8.30΄ ἐπεσκέφθη τοὺς Φαλαγγίτας τῆς Σχολῆς Henry, ὅπου καὶ ὡμίλησε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς. Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Σχολῆς ἦτο παρατεταγμένη μία ἐνωμοτία Φαλαγγιτῶν τῆς Σχολῆς πρὸς ἀπόδοσιν τιμῶν. Τὸν Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον προσεφώνησεν ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Κ. Σεκλιζιώτης. Πρὸς τοὺς μαθητὰς Φαλαγγίτας ὡμίλησε κατόπιν ἐν ὀλίγοις ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος.

— Τὴν Παρασκευὴν 31ην παρελ. μηνὸς ὁ Κ. Ε. Ν. κ. Ἀλέξ. Ν. Κανελλόπουλος ἐπεσκέφθη τὸν 16ον Ὑποτομέα τῆς Ε. Ο. Ν. Περιστερίου, γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ὑπὸ τῶν Φαλαγγιτῶν καὶ Φαλαγγιτισσῶν. Ὁ κ. Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος ἀπεκόμισε τόσον καλὰς ἐντυπώσεις, ὥστε τὴν μεθεπομένην Κυριακὴν 2 τρέχ. ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τὸν Ὑποτομέα καὶ προέβη εἰς λεπτομερῆ αὐτοῦ ἐπιθεώρησιν. Τὸν κ. Κανελλόπουλον ὑπεδέχθη μὲ οὐρανομήκεις ζητωκραυγὰς καὶ ἀπερίγραπτον ἐνθουσιασμὸν ὁλόκληρος ἡ δύναμις τοῦ Ὑποτομέως, προσεφώνησε δὲ τοῦτον καταλλήλως ὁ Ὑποτομεάρχης.

Ὁ μικροσκοπικὸς Σκαπανεὺς Παν. Νομικὸς ἀπήγγειλε πρὸς τὸν κ. Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον τὸ κάτωθι ποίημα τοῦ Εὐαγγέλου Δειλινοῦ.

Ποιό 'ναι τὸ δένδρο τ' ἀψηλό;

Σ' εἶσαι τὸ δένδρο τ' ἀψηλὸ
καὶ μεῖς τὰ φουντωτά σου κλώνια
ποὺ ἀπ' τὸ δικό σου μεγαλώνουμε χυμό·
γι' αὐτό, πάντα γερὰ θἆναι κι' αἰώνια.

Σ' εἶσαι τὸ δένδρο τ' ἀψηλὸ
τὸ φυτεμένο ἀπ' τὸν τρανό μας Κυβερνήτη
τῆς νειότης δένδρο σφριγηλὸ
ποὔχεις γιὰ ρίζες σου τὸν κάθε Φαλαγγίτη.

Ποιὸ εἶναι τὸ δένδρο τ' ἀψηλό;
Τὸ ξέρει κάθε Ἑλληνόπουλο.
Τὸ λέν' Ἀλέκο Κανελλόπουλο.

Ὁ κ. Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος ἐζήτησε κατάλογον τῶν ἀνέργων Φαλαγγιτῶν τοῦ Ὑποτομέως διὰ νὰ τοὺς τοποθετήσῃ εἰς διαφόρους ἐργασίας.

Η ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην καὶ ὥραν 8 μ. μ. εἰς τὸ θέατρον «Ὀλύμπια» ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε. Ο. Ν. κ. Ἀλέξ. Κανελλόπουλος ὡμίλησε πρὸς τοὺς Φαλαγγίτας-σπουδαστὰς καὶ τὰς Φαλαγγιτίσσας - σπουδαστρίας. Εἰς τὴν συγκέντρωσιν, ἥτις ὑπῆρξεν ἐξαιρετικὰ ἐπιβλητικὴ εἰς ὄγκον καὶ ἐνθουσιασμόν, παρευρέθη ἅπασα ἡ δύναμις τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν μετὰ τῶν βαθμοφόρων της.

Ἡ σπουδάζουσα Νεολαία, ἥτις κατενόησε τὸ ὑψηλὸν

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ

Οἱ Σχηματισμοὶ Πρωτευούσης

νόημα τῶν Ἀρχῶν αἱ ὁποῖαι ἔπνευσαν εἰς τὸν τόπον μετὰ τὴν 4ην Αὐγούστου, καὶ ἥτις ἐτάχθη πρωτοπόρος τοῦ ἀναδημιουργικοῦ ἔργου τοῦ Νέου Κράτους, προσῆλθε σύσσωμος ἵνα ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ καθοδηγητοῦ της, τοῦ κ. Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου, τὰς ὑπερόχους ὑποθήκας τοῦ ἀναμορφωτοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Μεταξᾶ.

Ἡ ὁμιλία μετεδόθη διὰ μεγαφώνων καὶ εἰς τὸν ἔξωθεν τοῦ θεάτρου χῶρον, ὅπου ἦσαν παρατεταγμένα τμήματα τῶν διαφόρων Ὑποδιοικήσεων, τὰ ὁποῖα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ χωρέσουν εἰς τὸ θέατρον.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ε. Ο. Ν. προέβη καὶ εἰς ἀπολογισμὸν τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ ἐπιτευχθέντος μέχρι σήμερον ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Νεολαίας.

Ὡσαύτως τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως τῆς Νεολαίας κ. Ἀλέξ. Ν. Κανελλόπουλος ἐπεσκέφθη τοὺς Ὑποτομεῖς τῆς Ὑποδιοικήσεως Νότου, τὸν 7ον καὶ 8ον Ὑποτομέα Θηλέων Κυψέλης, τοὺς Ὑποτομεῖς Ἐλευθερουπόλεως, Βύρωνος καὶ Καλλιπόλεως, γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ἀπὸ τοὺς Φαλαγγίτας.

Ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος ἔμεινε πλήρως ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν ἐν γένει ἐμφάνισιν τῶν Φαλαγγιτῶν, ἐξέφρασε δὲ τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοφόρους τῶν Τμημάτων διὰ τὴν συντελουμένην ἐργασίαν.

Ὁ κ. Γεώργιος Παπαηλιοῦ κατεσκεύασε δι' ἐξόδων του τριάκοντα (30) στολὰς Φαλαγγίτου, τὰς ὁποίας καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸ Τμῆμα Ε.Ο.Ν. τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος Ἀσέας Ἀρκαδίας διὰ νὰ ἐνδυθοῦν ἰσάριθμοι Φαλαγγῖται.

Μὲ τὴν μικρὰν αὐτὴν προσφοράν, γράφει, ἐπιθυμεῖ νὰ συντελέσῃ ἐπ' ἐλάχιστον εἰς τὴν ταχυτέραν πραγματοποίησιν τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν κατευθύνσεων τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Νεολαίας.

ΠΕΡΙΦΕΡ. ΔΙΟΙΚ. ΑΡΡΕΝΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

Ὁ ἐφετεινὸς ἑορτασμὸς τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ Πάσχα θὰ λάβῃ πανηγυρικώτερον χαρακτῆρα διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν Φαλαγγιτῶν εἰς τὴν γενικὴν χαρὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἑορτὴν τῆς Ὀρθοδοξίας. Πρὸς τοῦτο, ἡ Διεύθυνσις Ψυχαγωγίας τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης διοργανώνει διὰ τὴν προσεχῆ Δευτέραν 10 τρέχοντος κοινὴν ἐκδρομὴν τῶν τεσσάρων Ὑποδιοικήσεων αὐτῆς καὶ τῆς 34ης Φάλαγγος εἰς τὴν τοποθεσίαν "Ὡμορφη Ἐκκλησιά. Ὥρα ἐκκινήσεως τῶν ἐκδρομέων ὡρίσθη ἡ 10η πρωϊνὴ ἐκ τῆς πλατείας ἔμπροσθεν τοῦ κήπου τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως. Ἀπὸ πολὺ ἐνωρίτερον ὅμως, θὰ ἔχῃ μεταφερθῆ εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν τοποθεσίαν λόχος Φαλαγγιτῶν τῆς Ὑποδιοικήσεως Ἀθηνῶν, ἐφωδιασμένος μὲ σκαπάνας καὶ πτύα, οἱ ὁποῖοι καὶ θὰ προβοῦν εἰς τὴν διώρυξιν τῶν ἀπαιτουμένων μικρῶν λάκκων διὰ τὸ ψήσιμον τῶν ἀρνιῶν, τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν εἰδικῶν.

Εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν ἐκδρομὴν θὰ συμμετάσχῃ ἡ Ὑποδιοίκησις Ἀθηνῶν μὲ 4.000 Φαλαγγίτας, ἡ Ὑποδιοίκησις Πειραιῶς μὲ 2.000 καὶ αἱ Ὑποδιοικήσεις Βορρᾶ, Νότου, ὡς καὶ ἡ 34η Φάλαγξ μὲ 1.000. Τὸ μεσημβρινὸν γεῦμα θὰ περιλαμβάνῃ, πλὴν τῆς μερίδος τοῦ ψητοῦ, ἓν αὐγό, τυρί, ἀνάλογον ψωμί, φροῦτο, καὶ ἐξαιρετικῶς διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἕνα ποτήρι οἶνου. Ἐπίσης ἐλήφθη πρόνοια οὕτως ὥστε νὰ μὴ παρατηρηθῇ ἔλλειψις ὕδατος. Ἐπίσης διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ Φαλαγγῖται νὰ διασκεδάσουν καὶ καθ' ὁμίλους, ἐπετράπη εἰς τοὺς κατόχους οἱουδήποτε μουσικοῦ ὀργάνου νὰ τὸ φέρουν μαζί τους εἰς τὴν ἐκδρομήν. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ Ἑλληνικοὶ χοροὶ θὰ χορευθοῦν συνοδείᾳ τῆς μουσικῆς τῆς 34ης Φάλαγγος, ἡ ὁποία καὶ θὰ λάβῃ ἐπίσης μέρος.

Τὸ σημαντικώτερον ὅμως γεγονὸς τῆς ἡμέρας ἐκείνης θὰ εἶναι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχηγοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ τσουγκρίσῃ τὸ κόκκινο αὐγὸ μὲ τοὺς Φαλαγγίτας, σὰν πατέρας μέσα στὴ μεγάλη του οἰκογένεια.

Κατόπιν τῆς σημειωθείσης μεγάλης ἐπιτυχίας τῆς θεατρικῆς παραστάσεως τῆς Περιφερείας Ἀρρένων Πρωτευούσης, ὁ κ. Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος διέταξε τὴν ἐπανάληψιν ταύτης.

Πράγματι τὸ «Ἦλθε μιὰ μέρα» θὰ ἐπαναληφθῇ λίαν συντόμως, οὕτως ὥστε νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία, εἰς ὅσους δὲν παρηκολούθησαν τὴν πρώτην παράστασιν, νὰ ἴδουν τὸ ὡραιότατον ἔργον.

Πρὸς πληρεστέραν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχαγωγίας τῶν μελῶν τῆς Ὀργανώσεως εἰς τὰς ἕδρας των, ἀπὸ τῆς ἐρχομένης ἑβδομάδος ἄρχεται ἡ καθ' ὑποβολὴν διανομὴ διαφόρων ἐπιτραπεζίων παιγνιδίων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἤδη ἀγορασθῆ.

Ἅπασαι αἱ Ὑποδιοικήσεις τῆς Περιφερείας ἀνέφεραν ὅτι ἐλάχιστα ἐσημειώθησαν κρούσματα ἀσθενείας, παρὰ τὴν τρομερὰν νεροποντήν, ἡ ὁποία συνώδευε τὴν ἡρωϊκὴν παρέλασιν τῆς 25ης Μαρτίου.

Πράγματι, τὰ ἰατρικὰ συνεργεῖα, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐπομένης πρωΐας συνεστήθησαν πρὸς παρακολούθησιν τῶν τυχὸν ἀσθενῶν, ἀναφέρουν ὅτι οὐδὲ ἓν σοβαρὸν κροῦσμα ἐσημειώθη καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειαν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠμπόδισε τὸν κ. Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον νὰ περιέλθῃ αὐτοπροσώπως τοὺς Ὑποτομεῖς τῆς Περιφερείας, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ καὶ ἐπὶ τόπου τὰς γενομένας ἰατρικὰς ἐπισκέψεις. Τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κ. Ἐπιτρόπου ὑπεδέχοντο οἱ Φαλαγγῖται μὲ ζητωκραυγὰς καὶ χειροκροτήματα, ἐξεδήλωναν δὲ κατὰ ζωηρὸν τρόπον τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐπαναλήψεως τῆς παρελάσεως. Πράγματι, διὰ διαταγῆς τοῦ Π. Δ. Π. συνεχίζονται αἱ δοκιμαὶ παρελάσεως, εἰς οὓς χώρους καὶ πρότερον ἐγένοντο αὗται, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν πάντοτε τῶν κ. κ. Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ.

Εἰς τὴν Ὑποδιοίκησιν Ἀθηνῶν ἐξακολουθεῖ ἐντατικὴ ἐργασία σχετικῶς μὲ τὴν ἔνταξιν τῆς δυνάμεως, ὡς καὶ τὴν καθοδήγησιν τῶν Ὑποτομεαρχῶν ὑπὸ τῆς Ὑποδιοικήσεως, διὰ τὴν ἑνιαίαν διεξαγωγὴν τοῦ προγράμματος ἐκπαιδεύσεως. Ἐκ παραλλήλου συνεχίζεται ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία εἰς τοὺς διαφόρους σχηματισμούς, ἐνῷ κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς Φρουρᾶς τοῦ Μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου, τὸ καθιερωθὲν τμῆμα τῆς Ε. Ο. Ν. μετέχει τῆς ἀπονομῆς τῶν τιμῶν.

Αἱ καθιερωθεῖσαι κινηματογραφικαὶ παραστάσεις εἰς τοὺς Ὑποτομεῖς τῆς Ὑποδιοικήσεως Βορρᾶ ἐξακολουθοῦν κανονικῶς, συγκεντρώνουσαι τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεως αὐτῶν. Ἐξ ἄλλου, καὶ συμφώνως μὲ τὴν διαταγὴν περὶ ἐπαναλήψεως τῶν ἀσκήσεων παρελάσεως, ἅπασα ἡ δύναμις τῆς Ὑποδιοικήσεως κινητοποιηθεῖσα προέβη εἰς γενικὴν ἄσκησιν, αὕτη δὲ θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ αὔριον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Κατόπιν ἐγγράφων διαφόρων ἐνοριακῶν ναῶν, δύναμις Φαλαγγιτῶν μετέσχε καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα τῶν ἁγίων παθῶν εἰς τὰς ἀκολουθίας τῶν κατὰ τόπους ἱερῶν ναῶν, ἐφωδιασμένη μὲ τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὰς πρώτας βοηθείας φάρμακα.

Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ὁ κ. Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος κατῆλθε δὶς εἰς τὸν Πειραιᾶ, ὅπου καὶ ὡμίλησεν εἰς γενομένας συγκεντρώσεις. Τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κ. Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου ὡς καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ οἱ Φαλαγγῖται καὶ Σκαπανεῖς ὑπεδέχθησαν μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν, δεῖγμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς λατρείας ἣν τρέφουν πρὸς τὴν ὀργάνωσίν τους.

Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν τῆς 1ης τοῦ μηνὸς εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον τοῦ Πειραιῶς, ὁ κ. Ἐπίτροπος ἐδώρησε μίαν Στολὴν Σκαπανέως εἰς τὸν Σκαπανέα τοῦ 1ου Ὑποτομέως Νήλιον Γεώργιον, ὡς ἀνταμοιβὴν διὰ τὴν ὡραιοτάτην του ἀπαγγελίαν.

ΠΕΡΙΦΕΡ. ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΘΗΛΕΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

Τὰ διακοπέντα μαθήματα, λόγῳ τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς, Στρατιωτικῆς Προπαιδεύσεως καὶ Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς, ἐπανήρχισαν τακτικά. Ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος Νεολαίας ἐπεθεώρησεν ἅπαντας τοὺς Ὑποτομεῖς καὶ ὡμίλησε

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ

Οἱ Σχηματισμοὶ Πρωτευούσης

πρὸς τὰς Φαλαγγιτίσσας, αἱ ὁποῖαι ἐνθουσιωδῶς παρηκολούθουν τὴν ὁμιλίαν του.

Τὸ ἐπαναληφθὲν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν εἰς τὸ θέατρον Κοτοπούλη, κατόπιν ἐπιθυμίας τοῦ Ἀρχηγοῦ, ἔργον τὰ «Σουλιωτόπουλα δὲν πέθαναν» ἐπαίχθη καὶ τὴν περασμένην Τετάρτην μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον Πειραιῶς διὰ τὰς Φαλαγγιτίσσας τῆς Ὑποδιοικήσεως Θηλέων Πειραιῶς.

Ἅπασα ἡ δύναμις τῆς Υ.Θ.Α.Σ. παρευρέθη εἰς τὴν Πανσπουδαστικὴν συγκέντρωσιν τῆς 4ης Ἀπριλίου εἰς τὸ Θέατρον Ὀλύμπια, κατὰ τὴν ὁποίαν ὡμίλησεν ὁ Κ.Ε.Ν. Τμῆμα τῆς Υ.Θ.Α.Σ. ὑπεδέχθη τὰς ἀφιχθείσας ἐκ Θεσσαλονίκης Φαλαγγιτίσσας φοιτητρίας καὶ ἀπέδωσε τιμὰς εἰς τὴν κατάθεσιν στεφάνου εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

Ἐπίσης εἰς τὸ πρὸς τιμὴν των δοθὲν γεῦμα ὑπὸ τοῦ Κ. Ε. Ν. εἰς τὸ «Ἀκροπόλ» παρεκάθησεν ἡ Διοικήτρια τῆς Ὑποδιοικήσεως μετὰ τοῦ ἐπιτελείου της. Μετὰ τὸ γεῦμα ἅπαντες μετέβησαν εἰς τὸ θέατρον Κοτοπούλη.

Σκαπάνισσαι τῆς Ὑποδ)σεως Βορρᾶ ἔκαμαν μίαν ὡραιοτάτην ἐκδρομήν. Στὴν ἐπιστροφὴ ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν κατοικία τοῦ Ἀρχηγοῦ, ὅπου ἡ Κα Προέδρου ἐμοίρασεν ἄφθονα γλυκὰ καὶ σοκολάτες στὶς κατενθουσιασμένες σκαπάνισσες.

Ἡ Α. Β. Υ. Πριγκήπισσα Φρειδερίκη, ἐπισκεφθεῖσα τὸ Ἀρσάκειον Ψυχικοῦ, ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ ἀπὸ τὰς Φαλαγγιτίσσας τῆς Ὑποδ)σεως Βορρᾶ.

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐγένετο ἡ τακτικὴ σύσκεψις τῶν ἀρχηγῶν τῶν Σχολῶν εἰς τὴν Ὑποδ)σιν Πανεπιστημίου, κατὰ τὴν ὁποίαν συνεζητήθησαν θέματα ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας.

— Τὴν 28ην Μαρτίου τμῆμα τῆς Ὑποδ)σεως Πανεπιστημίου, παρατεταγμένον κατ' ἀντιζυγίαν ἔξωθι τῆς αἰθούσης τελετῶν, ὑπεδέχθη τὸν Ἀρχηγόν, ὅστις προσῆλθεν εἰς τὸν ἐναρκτήριον τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀλιβιζάτου.

— Τὴν 30 καὶ 31 Μαρτίου ἡ Ὑποδ)σις Πανεπιστημίου ἐφιλοξένησε τοὺς διελθόντας ἐξ Ἀθηνῶν Φαλαγγίτας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τοὺς ἐκδρομεῖς ὑπεδέχθη εἰς τὸν σταθμὸν τὸ ἐπιτελεῖον τῆς Ὑποδιοικήσεως μὲ τὸν Διοικητὴν ἐπὶ κεφαλῆς.

Ἀκολούθως οἱ ἐκδρομεῖς Φαλαγγῖται συνετάχθησαν ἔξωθι τοῦ σταθμοῦ, παρελάσαντες διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως μέχρι τοῦ ξενοδοχείου των.

Τὴν ἑπομένην ἐπεθεώρησεν αὐτοὺς ὁ Ἀρχηγὸς ἐκφράσας τὴν ἀπόλυτον ἱκανοποίησίν του.

Κατόπιν προσῆλθον εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου στρατιώτου ὅλοι καὶ κατέθεσαν στέφανον.

— Τὴν 31ην Μαρτίου ὁ καθηγητὴς κ. Νεῖλος Σακελλαρίου ὡμίλησεν εἰς τὸ Ἀμφιθέατρον τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς μὲ θέμα «Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως», διὰ τοὺς φοιτητάς.

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν του παρήνεσε τοὺς φοιτητὰς νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὰς τάξεις τῆς Ε.Ο.Ν.

— Τὴν Τρίτην 28ην Μαρτίου καὶ ὥραν 8 μ. μ. εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Γ. Συνεταιριστικῆς Σχολῆς παρουσίᾳ τοῦ κ. Αὐλάρχου τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Διαδόχου καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν προσωπικοτήτων ὡμίλησεν εἰς ὁλόκληρον τὴν δύναμιν τῆς Ὑποδιοικήσεως ὁ κ. Παπαδάκης μὲ θέμα: «Ὁ τουρισμὸς ἄλλοτε καὶ τώρα». Μετὰ σχετικὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν, ἀφοῦ ἐξέθεσε τὴν προαυγουστιανὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψεως, ὡμίλησεν ὑπὸ τὰ ζωηρὰ χειροκροτήματα τῶν παρόντων περὶ τῶν ληφθέντων μέχρι σήμερον καὶ ληφθησομένων μέτρων (διὰ τὴν δημιουργίαν τουριστικῆς συνειδήσεως παρὰ τῷ λαῷ), ἐμπνευσθέντων ἀπὸ τὴν δημιουργικὴν πνοὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ.

— Τὸ Σάββατον 1ην Ἀπριλίου καὶ ὥραν 7 μ. μ. ἔκαμεν ἔναρξιν εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν ἐνώπιον τῶν μελῶν τῆς δυνάμεως καὶ σπουδαστῶν τῆς Γ. Σ. Σ. τῶν παραδόσεών του ὁ κ. Μαντζούφας μὲ θέμα: «Εἰσαγωγὴ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐθνικοῦ κράτους». Ἀφοῦ ἀνέπτυξεν ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς τοὺς στρατιωτικούς, οἰκονομικοὺς καὶ ἠθικῆς τάξεως λόγους (ἀνοργάνωτον ἐνόπλων δυνάμεων, ἔλλειψις πολεμικοῦ ὑλικοῦ, οἰκονομικὴ κρίσις, ἐκ τοῦ κομμουνισμοῦ κίνδυνοι, ἔλλειψις ἐθνικῆς συνειδήσεως, χρεωκοπία κοινοβουλευτικοῦ συστήματος), οἵτινες ἤγαγον τὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν εἰς τὴν Αὐγουστιανὴν ἐθνικὴν ἐπανάστασιν ὑπεσχέθη ὅτι εἰς τὰς μετέπειτα παραδόσεις του ὡς θεμελιώδεις πηγὰς τῆς νομικῆς βάσεως τοῦ Νέου Κράτους θὰ ἐξετάσῃ τὸ διάγγελμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως τὸ ἐκδοθὲν τὴν 4ην Αὐγούστου, καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1911, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ διαγγέλματος καὶ τῶν δύο συνταγματικῶν νόμων τῶν ἐκδοθέντων κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον τῆς Αὐγουστιανῆς ἐπαναστάσεως.

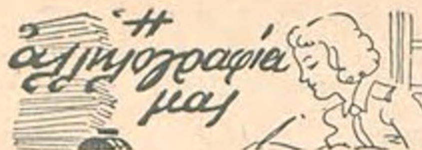
— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ὑπερχίλιοι Φαλαγγῖται σπουδασταὶ τῆς Διοικήσεως Ἀνωτάτων Σχολῶν τῆς Ε. Ο. Ν. ἐξέδραμον εἰς Θήβας. Καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν οἱ ἐκδρομεῖς Φαλαγγῖται ἔψαλλον πατριωτικὰ ᾄσματα καὶ τοὺς Ὕμνους τῆς Νεολαίας καὶ τῆς 4ης Αὐγούστου. Εἰς τοὺς ἐνδιαμέσους σταθμοὺς οἱ κάτοικοι προέβησαν εἰς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς Ε. Ο. Ν. Εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Θηβῶν εἶχε παραταχθῆ λόχος Φαλαγγιτῶν καὶ Φαλαγγιτισσῶν τῆς Ὑποδιοικήσεως Θηβῶν τῆς Ε. Ο. Ν., παρευρέθησαν δὲ ὁ δήμαρχος, αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ πλῆθος κόσμου, τὸ ὁποῖον ὑπεδέχθη τοὺς ἐκδρομεῖς Φαλαγγίτας μὲ ἐνθουσιωδεστάτας ἐκδηλώσεις καὶ ζητωκραυγάς. Ἡ Φαλαγγίτισσα Πρέζα Ἐλευθερία προσέφερεν εἰς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐκδρομῆς ἄνθη εἰποῦσα: «Οἱ Θηβαῖες Φαλαγγίτισσες προσφέρουν τὰ ὀλίγα αὐτὰ λουλούδια σὲ σᾶς, ποὺ βαδίζετε τὸν δρόμο τῶν Ἐθνικῶν ἰδανικῶν ἀδελφωμένοι μετὰ τὴν 4ην Αὐγούστου. Σᾶς εὐχόμεθα τὸ καλῶς ὡρίσατε».

Ἐπίσης ὁ δήμαρχος κ. Κτιστάκης προσεφώνησε τοὺς ἀφιχθέντας Φαλαγγίτας εἰπών: «Καλῶς ἤλθατε εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδα. Μὲ μεγάλη χαρὰ σᾶς βλέπουμε σᾶς ποὺ ἔχετε ἐνστερνισθῆ πρῶτοι καὶ καλύτεροι τὰς Ἀρχὰς τῆς 4ης Αὐγούστου». Ἐπίσης ὡμίλησεν ὁ Διοικητὴς τοῦ Τμήματος Θηβῶν καὶ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐκδρομῆς παλαιὸς ἀγωνιστής, γενόμενος ἀντικείμενον ζωηρῶν ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους τῶν φοιτητῶν, τῶν σπουδαστῶν καὶ τοῦ κόσμου.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξίν των οἱ Φαλαγγῖται σπουδασταὶ μετέβησαν συντεταγμένοι εἰς τὸ Μνημεῖον τῶν πεσόντων, ὅπου ὁ ἐπὶ κεφαλῆς κατέθεσε στέφανον ἐκ μέρους τῆς Ε.Ο.Ν.

Οἱ Φαλαγγῖται τῆς Δ. Α. Σ. ἐπεσκέφθησαν τὸ ἀπόγευμα τὸ Μουσεῖον, ὅπου ὁ ἐπιμελητὴς καὶ λοχίτης κ. Χωραφᾶς τοὺς ἀνέπτυξε μὲ θαυμαστὴν γλαφυρότητα τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς πόλεως καὶ παρέσχε διαφόρους πληροφορίας σχετικῶς μὲ τὰ ἀρχαῖα εὑρήματα, τὰ ὁποῖα φυλάσσονται εἰς τὸ Μουσεῖον. Οἱ Φαλαγγῖται σπουδασταὶ ἀνεχώρησαν τὴν ἑσπέραν δι' Ἀθήνας, ἀποκομίσαντες τὰς ὡραιοτέρας τῶν ἐντυπώσεων διὰ τὴν ἔνθερμον καὶ ἐνθουσιώδη ὑποδοχήν, τὴν ὁποίαν ἐπεφύλαξαν εἰς αὐτοὺς αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ λαὸς τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν.

Παρακαλοῦνται οἱ γονεῖς τοῦ ἀποβιώσαντος Φαλαγγίτου Ρουχωτᾶ, τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἀνήγγειλεν εἰς τὸ 22ον τεῦχος αὐτῆς ἡ «Νεολαία», ὅπως ἐπειγόντως ἀποστείλουν εἰς τὸ Περιοδικὸν τὴν διεύθυνσίν των.

ΔΗΜ. Σ. ΓΕΡΜΕΝΙΤΗΝ. Τὸ σχέδιο ὡραῖο ...ἀλλὰ τὸ περιεχόμενο μέτριο. Ἔχει ἀρκετὰ λάθη τὸ σταυρόλεξό σου (σύω, Σάρ, Φιν) καὶ ἀδύνατα σημεῖα. — ΣΤΕΛΛΑΝ ΣΑΜΗ(;). Καλὸ τὸ σταυρόλεξό σου, ἀλλὰ παρουσιάζει τὸ μειονέκτημα νὰ χωρίζεται σὲ 4 μικρότερα, ποὺ δὲν ἑνώνονται μεταξύ τους. Στεῖλε κανένα ἄλλο. — Γ. ΚΑΡΑΒΙΤΗΝ, Πύλον. Πιθανὸν νὰ δημοσιευθῇ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο σταυρόλεξά σου. Ὁ Λαβύρινθος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι σχεδιασμένος μὲ σινικὴ μελάνη. — Λ. Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΗΝ, Πύργον. Θὰ δημοσιευθοῦν μερικά. — ΝΙΚ. ΚΩΤΣΙΡΗΝ, Πύλον. Πάρις καὶ ὄχι Πάρης. Πάντως ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὸ σταυρόλεξό σου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρκετὰ καλό. — ΙΩ. Γ. ΠΟΥΛΑΝ, Παναρῆτι. Τὸ πρῶτο σταυρόλεξο ἀνεπιτυχές, γιατὶ ἔχει δυὸ ξενικὰ ὀνόματα, ὅλο μικρὰς λέξεις καὶ μερικὰ λάθη. Τὸ δεύτερο εἶναι καλύτερο, ἀλλὰ τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο «ὀτούρ», ποὺ σημαίνει εἰς τὴν τουρκικὴν «κάθησε», δὲν ἐπιτρέπει τὴν δημοσίευσίν του. Πῶς θέλεις νὰ ξέρουν οἱ ἀναγνῶσταί μας τὴν τουρκικὴν αὐτὴν προστακτικήν; Τοῦ μαγικοῦ σταυροῦ τὸ πρόβλημα γνωστότατο. Τὰ ἄλλα δημοσιεύονται. — ΑΙΚ. ΝΙΚΟΛΑΐΔΟΥ, Κέρκυραν. Συγχαρητήρια γιὰ τὴν ὀρθὴ λύσι τοῦ σταυρολέξου. Γιατὶ ὅμως χαλᾷς τὸ περιοδικόν, κόβοντας τὸ σταυρόλεξο; Δὲν μποροῦσες νὰ γράψῃς τὴ λύσι σ' ἕνα κομμάτι χαρτί; — Α. Γ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΝ, Τρίπολιν. Μπορεῖς νὰ κάμῃς καλύτερο σταυρόλεξο ἀπ' αὐτὸ ποὺ μᾶς ἔστειλες. Ὀλίγη προσοχὴ χρειάζεται. Ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃς καταλάβει, ὁ ὁρισμὸς τοῦ «βάχ» εἶναι ἀκατάλληλος γιὰ τὴν «Νεολαία», καὶ τὰ περὶ βοῶν καὶ θερινῆς μεσημβρίας, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπρεπῆ... — ΔΙΟΜΗΔΗΝ καὶ ΚΟΧΡΑΝ, Κέρκυραν. Ὀρθὴ ἡ λύσις. — ΒΑΣ. ΠΑΥΛΟΥ, ἐνταῦθα. Ἡ ἄσκησίς σου δὲν εἶναι σταυρόλεξο. Πιθανὸν νὰ εἶναι πρωτότυπος, ἀλλὰ δὲν λέει τίποτε. — ΑΝΤ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΝ, Ζάκυνθον. Αἱ λέξεις δὲν μπαίνουν ποτὲ μὲ τὰ ἄρθρα στὰ σταυρόλεξα (οἱ φαλαγγῖται). Λανθασμένο, ἐξ ἄλλου, τὸ «οἰνοβαροὺς», ἀκατανόητον τὸ σάα καὶ μερικὰ ἄλλα. — Β. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ἐνταῦθα. Τὸ σταυρόλεξό σου εἶναι πρωτότυπο καὶ πιθανὸν νὰ δημοσιευθῇ. — Σ. ΠΑΠΑΡΡΟΥΣΗΝ, ἐνταῦθα. Ἐγκρίνεται τὸ σταυρόλεξό σου. — Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΤΟΝ, σύνορα Σιδηροκάστρου. Τὸ σταυρόλεξό σου κατέχει μεγάλην ἔκτασιν καὶ ἔχει μόνον 4 λέξεις. Ἀπὸ πάσης δὲ ἀπόψεως εἶναι ἀκατανόητον. Ἡ ἄλλη ἄσκησις εἶναι καλή, ὄχι ὅμως καὶ δημοσιεύσιμος. — Α. Θ. ΜΠΑΛΝΤΑΝ, Πύλον. Δὲν εἶναι ἀρκετὰ καλὸ τὸ σταυρόλεξό σου γιὰ νὰ δημοσιευθῇ. Πρόσεχε εἰς τὰς λέξεις (ρόθος, ἀμάρα). Τὰ ἄλλα ἔλαβον σειράν. — ΧΡ. ΚΟΥΛΟΥΡΗΝ. Ὡρισμέναι ἀσκήσεις σου θὰ δημοσιευθοῦν. — ΣΠ. ΓΟΥΡΜΟΝ, Ἀχαΐαν. Ὁ Βασιλεὺς τοῦ Βελγίου δὲν ὀνομάζεται Λεοπόνδος, ἀλλὰ Λεοπόλδος. Τὰ ἄλλα ἐγκρίνονται. — ΙΩ. Μ. ΚΑΡΠΟΥΖΗΝ, Μοσχᾶτον. Τὰ νέα σου σταυρόλεξα καλά, ἀλλὰ δὲν θὰ δημοσιευθοῦν, ἐπειδὴ δὲν εἶναι σχεδιασμένα μὲ σινικὴ μελάνη. Ἔπειτα ἔχουν καὶ μερικὰ λάθη (ἀπώκρεω). Ἄλλη φορὰ νὰ προτιμᾷς τὴ σινικὴ μελάνη. Τὰ χρώματα εἶναι περιττά. — Ε. ΧΑΤΖΗΓΟΥΛΑΝ, Καρδίτσαν. Ἀνεπιτυχῆ τὰ σταυρόλεξά σου. Ἰσάπρεπον δὲν θὰ πῇ τίποτε, οὔτε δυχ, οὔτε ὀνύχη. Ἡ ἀκροστιχὶς ἐγκρίνεται. — Ε. Π. ΚΟΤΣΕΡΩΝΗ, Ἐπτανήσου 26, ἐνταῦθα. Ἀπολύτως ὀρθὴ ἡ λύσις τοῦ σταυρολέξου. Στεῖλε καμμία δική σου ἄσκησι, γιὰ νὰ δημοσιευθῇ. — Δ. ΔΑΝΗΛΑΤΟΥ, Κεφαλληνίαν. Αὐτὸ ποὺ μᾶς στείλατε δείχνει μεγάλον ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀγάπην, οὐδὲν ὅμως πέραν τούτου. Δὲν εἶναι σταυρόλεξον, δὲν εἶναι ἄσκησις, δὲν εἶναι τίποτε. — ΠΡ. ΣΕΦΑΛΙΔΗΝ, Θεσσαλονίκην. Ἂν ὄχι τὸ σταυρόλεξον, ἀπὸ τὰ ἄλλα θὰ δημοσιευθοῦν μερικά. — ΣΟΦ. Ι. ΣΦΕΤΣΟΥ, Λιδωρίκιον. Γιατὶ καταστρέφεις τὸ περιοδικό; Εἶναι τόσο δύσκολο νὰ γράψῃς τὴ λύσι σ' ἕνα χαρτί; Ὅταν ἀγαπᾷ κανεὶς κάτι, δὲν τὸ καταστρέφει. Ἡ λύσις, πάντως, σωστή. — Γ. Χ. ΜΑΜΑΛΗΝ, Αἴγιον. Μᾶς γράφεις ὅτι ἔφτιασες μερικὰς ἀσκήσεις γιὰ τὴν «Νεολαία». Κακὴ ἔκφρασις, διότι ἡ ἄσκησις τῶν δέκα ἀλόγων ποὺ χωροῦν σὲ 9 σταύλους, δὲν εἶναι βέβαια δική σου, ἀλλὰ παληά, πολὺ παληά, χιλιοειπωμένη. Δὲν τὴν ἔφτιασες λοιπόν, ἀλλὰ τὴν πῆρες ἕτοιμη. Ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀσκήσεις θὰ δημοσιευθοῦν ὡρισμέναι. Συγχαρητήρια διὰ τὴν λύσιν τοῦ σταυρολέξου. Εἶναι ὀρθή. — Γ. ΓΑΖΗΝ, Ἰωάννινα. Τὰ σταυρόλεξά σου χωρίζονται σὲ ἄλλα μικρότερα, πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶναι κανονικό. Ὁ «ἥλιος» δὲ λέει τίποτε καὶ δὲν εἶναι ἐξ ἄλλου σχεδιασμένος μὲ σινικὴ μελάνη. Αἱ πνευματικαὶ ἀσκήσεις ἔχουν καλὴν βάσιν, ἀλλὰ δυστυχῶς παρουσιάζουν πολλὰς δυσκόλους λέξεις (Ἵλεως, Θεοδοσία, Ἄβδηρα κλπ.). Στεῖλε ἀπλούστερα πράγματα. — ΑΓΝΩΣΤΟΝ, Πύλον. Γράφεις μὲ κόκκινη μελάνη καὶ ὑπογράφεις μὲ μίαν ἀκατανόητον «τζίφραν», ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ λέῃ Παπαγιαννόπουλος, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ λέῃ καὶ Γκανᾶς... Γιατὶ αὐτὴ ἡ μεγαλοπρέπεια; Ὁπωσδήποτε τὰ σταυρόλεξά σου εἶναι ἀνεπιτυχῆ (ἔχεις μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν λέξιν (μακελλεῖον). — ΧΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Βούλαν. Τὰ δύο σταυρόλεξά σου εἶναι ἀδύνατον νὰ δημοσιευθοῦν, λόγῳ τοῦ ἐξαιρετικοῦ μεγέθους των. Γιατὶ προτιμᾷς ἕτοιμα σχήματα, ποὺ εἶναι μάλιστα τὰ χειρότερα ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα: Στεῖλέ μας ἕνα σταυρόλεξο σὰν αὐτὰ ποὺ βλέπεις στὴν «Νεολαία». Ἔχεις ἱκανότητα εἰς τὴν σύνθεσιν σταυρολέξων, πρέπει ὅμως νὰ ἀποφεύγῃς δυσκόλους καὶ ἀπιθάνους λέξεις. Διότι αὐτὸ συνέβη μὲ τὸ τρίτο σου σταυρόλεξο, ποὺ εἶναι πάντως καλύτερο ἀπὸ τὰ ἄλλα (Ροζικλαίρ, Οὐσάκ, ἄτροπος κλπ.). — Α. ΑΝΔΡΕΑΔΗΝ, Ν. Ὀρεστιάδα. Τὸ «πολυγωνικὸν» δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δημοσιευθῇ διὰ τεχνικοὺς λόγους. Ἄλλη φορὰ νὰ γράφῃς σὲ κανονικὸ χαρτί, καὶ ὄχι σὲ διάφορα ἀποκόμματα. — Λ. Β. ΧΟΥΣΙΑΔΗΝ, Θεσσαλονίκην. Αἱ λύσεις ὀρθαί. Αἱ ἀσκήσεις σου ἔλαβον σειράν. Ἡ λέξις «ἀριάνειος» χαλᾷ τὸ σταυρόλεξο. — Η. ΤΣΑΚΛΑΝ. Αἱ λέξεις ἀφή, ρίς, σὶ καὶ ρὲ-ὄν, δὲν διασταυροῦνται μὲ καμμίαν ἄλλην. Πῶς θὰ βοηθηθοῦν οἱ ἀναγνῶσται εἰς τὴν λύσιν; Ἀκατάλληλον. — ΚΟΥΛΑΝ ΚΟΥΚΑ. Τὸ σταυρόλεξό σου δὲν εἶναι ἀπολύτως καλό. Ἐξ ἄλλου δὲν ἔχεις σημειώσει τὴν σημασία τῶν λέξεων. Τὰ περὶ ταγιέρ, φερμετὺρ ἐκλαίρ, ρεβὲρ καὶ γαζίων δὲν ἐνδιαφέρουν τὴν «Νεολαίαν», ἡ ὁποία δὲν διαθέτει σχετικὰς σελίδας. Τὰ αἰνίγματα πολὺ γνωστά. Ἂν μπορῇς στεῖλε κάτι πρωτότυπο, δικό σου. — ΝΙΚ. Σ. ΚΑΤΣΟΥΛΟΝ, Λεωνίδιον. Ἀρκετὰ καλὸ τὸ σταυρόλεξό σου. Ἀπόφευγε τὰ ξενικὰ (νὸν) καὶ πρόσεχε εἰς τὴν ὀρθογραφία τῶν λέξεων. — Ε. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΝ, Πύλον. Τὰ σταυρόλεξά σου δὲν εἶναι δημοσιεύσιμα, ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον. Ἀπὸ τὰ προβλήματα δημοσιεύονται μερικά. — Κ. Ε. ΑΙΛΙΑΝΟΝ. Δημοσιεύεται τὸ αἴνιγμα. — Ε. Π. ΤΣΕΚΟΥΡΟΠΟΥΛΟΝ, Ἀνδρίτσαιναν. Ἀπὸ τὰς ἀσκήσεις σου θὰ δημοσιευθοῦν μερικαί. — ΟΡΦ. ΜΑΡΜΑΡΙΔΗΝ. Ὀρθαὶ αἱ λύσεις τῶν ἀσκήσεων. Αἱ ἰδικαί σου δὲν εἶναι δυστυχῶς κατάλληλοι πρὸς δημοσίευσιν. Οἱ σταυροὶ καὶ οἱ ἀστερίσκοι τῆς πυραμίδος εἶναι κακῶς μετρημένοι. Τὸ αἴνιγμα τῆς «μαντάμας ποὺ φουρκαλεῖ» κακοῦ γούστου. — Λ. ΜΑΝΔΑΛΟΝ. Τὸ σταυρόγνωμόν σου δὲν παρουσιάζει κανένα ἐνδιαφέρον καὶ καμμίαν δυσκολίαν εἰς τὴν λύσιν. Πρόβλημα μὲ βάσιν παρομοίαν τῆς ἰδικῆς σου — αἱ κλῶσσαι — ἔχει δημοσιευθῆ εἰς τὴν «Νεολαίαν». — Κ. ΜΑΪΛΗ, ἐνταῦθα. Ἀπὸ τὰς ἀσκήσεις σου δημοσιεύονται μερικαί. Τὸ σταυρόλεξό σου καλό, ἀλλὰ εἶναι προτιμότερο ἕνα καλύτερο καὶ κυρίως ἀπλούστερο, διὰ νὰ δημοσιευθῇ. — ΑΘ. Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ καὶ Ν. Α. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΝ. Τὰ σταυρόλεξά σας δὲν εἶναι κακά, ἀλλὰ εἶναι πολὺ «ἄδεια», μὲ ὀλίγας, ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς των, λέξεις. Προτιμᾶτε τὰ ἁπλᾶ σταυρόλεξα καὶ μὴ ἐξαντλῆτε ὅλη τὴν προσοχή σας γιὰ νὰ ἐπιτύχετε ἰσομετρίαν. Τὰ μαῦρα τετραγωνίδια μπαίνουν ὅπου εἶναι ἀνάγκη καὶ ὄχι ὅπου ἀρέσουν στὸ μάτι. — Π. Β. ΜΠΑΛΟΔΗΜΑΝ, Πύλον. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν οἱ τίτλοι τῶν ἀσφαλιστικῶν ἑταιρειῶν. Στεῖλε κάτι ἄλλο, ποὺ νὰ ἔχῃ λέξεις γενικῆς σημασίας. — Σ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΝ, Κατερίνην. Θαυμάσιο τὸ σταυρόλεξό σου, ἀλλὰ τὸ χαλοῦν ὡρισμέναι λέξεις: ΑΝΑΛΚΙΣ, ΑΡΙΣ. Ποῦ τὶς βρῆκες; — ΓΑΡ. Γ. ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΟΣ, ἐνταῦθα. Θὰ δημοσιευθοῦν ὡρισμέναι ἀπὸ τὰς ἀσκήσεις σου. — ΙΩΣΗΦ Ε. ΚΑΤΣΑΡΑΓΑΚΗΝ, Ρέθυμνον. Σχετικὸ ἢ μᾶλλον ἀκριβῶς ὅμοιο πρόβλημα μὲ τὸ «χωράφι μὲ τὰ 12 πηγάδια» ποὺ μᾶς ἔστειλες ἔχει δημοσιευθῆ ἤδη στὴν «Νεολαία». Τὸ σταυρόλεξό σου δὲν εἶναι κατάλληλο πρὸς δημοσίευσιν. — ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΛΑΤΗΝ, Ἐρατεινήν. Μολονότι ἔχει ὡραῖα σημεῖα, δὲν εἶναι δημοσιεύσιμο τὸ σταυρόλεξό σου, διότι μεταξὺ ἄλλων ἀνεγνώσαμεν: παρρησιάζομαι, νεμητής, Λιόσα, πόκα, ἀτμοβαρίς, λέξεις δηλαδὴ ἀκαταλλήλους ἢ πολὺ δυσκόλους. ΙΩ. ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗΝ, Ἐνταῦθα. Ἀποσταλεῖσα λύσις ὀρθή.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Παρακαλεῖται ὁ κ. Κ. Βασιλειάδης, Καλαμαριᾶς Κ 10, νὰ μᾶς γνωρίσῃ τὴν νέαν του διεύθυνσιν, δεδομένου ὅτι τὸ φύλλον, ἀπευθυνόμενον εἰς τὴν παλαιὰν ὡς ἄνω διεύθυνσιν, μᾶς ἐπιστρέφεται.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Κάποιος κύριος, ὀνόματι Βλασσόπουλος, συμβληθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ μὲ ἡμᾶς διὰ τὸ πλασσάρισμα διαφημίσεων, καὶ παραδοθεὶς εἰς τὴν ἀστυνομίαν διὰ πλαστογραφίαν καὶ κατάχρησιν, ἐξακολουθεῖ τὴν ἐγκληματικήν του δρᾶσιν προσερχόμενος εἰς διάφορα σχολεῖα καὶ ἄλλους πολίτας καὶ ἐγγράφων συνδρομητὰς διὰ λογαριασμὸν δῆθεν τοῦ περιοδικοῦ.

Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ κοινοῦ ἀπατεῶνος, παρακαλεῖται πᾶς εἰς ὃν ἤθελε παρουσιασθῇ ὁ ἐν λόγῳ καταζητούμενος ἤδη καὶ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας, νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τὸν πρῶτον ἀστυφύλακα.

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 845)

Ἅγιο Βῆμα τὸ πανὶ μὲ τὸ Χριστὸ πεθαμένο, γιὰ νὰ τὸ βάλουνε μέσα στὸν Ἐπιτάφιο ποὺ στέκεται στὴ μέση τῆς ἐκκλησίας. Τέσσερις γέροι παπάδες τὸ κρατᾶνε ἀπ' τὶς τέσσερις ἄκρες καὶ τρέμουνε σύγκορμοι οἱ καϋμένοι, σὰ νὰ σηκώνουνε μαρμαρένια ἐκκλησία. Ὅπως περπατᾶνε σκυφτοί, ἀπ' τὸ γῆρας κι' ἀπὸ τὴν ταραχή, πρέπει νἆναι κανένας ὁλότελα ἄψυχος κι' ἄκαρδος γιὰ νὰ μὴ νοιώσῃ τί γίνεται ἐκεῖ. Ψάλλουν τὸ τροπάρι:

«Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν, ὁ Ἀριμαθαίας καθεῖλε τὴν τῶν ἁπάντων ζωὴν σμύρνᾳ καὶ σινδόνι σε, Χριστέ, ἐκήδευσε· καὶ τῷ πόθῳ ἠπείγετο, καρδίᾳ καὶ χείλει, σῶμα τὸ ἀκήρατον Σοῦ περιπτύξασθαι, ὅμως συστελλόμενος φόβῳ, χαίρων ἀνεβόα σοι. Δόξα τῇ συγκαταβάσει σου, Φιλάνθρωπε».

Τὰ γράμματα ποὺ λένε τὸ Μεγάλο Σάββατο εἶναι ἀκόμα πιὸ ὄμορφα. Ποιὸς ἄλλος λαὸς ἔκανε τέτοια ὑμνῳδία;

«Σὲ τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶσαν τὴν γῆν ἀσχέτως, ἡ Κτίσις κατιδοῦσα ἐν τῷ Κρανίῳ κρεμάμενον θάμβει πολλῷ συνείχετο. Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλήν σου, Κύριε, κραυγάζουσα».

«Ἥπλωσας τὰς παλάμας καὶ ἥνωσας τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα. Καταστολῇ δέ, Σῶτερ, τοὺς ἐν σινδόνι καὶ μνήματι πεπεδημένους ἔλυσας. Οὐκ ἔστιν Ἅγιος πλήν σου, Κύριε, κραυγάζοντας». «Συνεσχέθη, ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέρνοις κητῴοις Ἰωνᾶς· σοῦ γὰρ τὸν τύπον φέρων, τοῦ παθόντος καὶ ταφῇ δοθέντος, ὡς ἐκ θαλάμου τοῦ θηρὸς ἀνέθορε, προσεφώνει δὲ τῇ κουστωδίᾳ. Οἱ φυλασσόμεναι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτοῖς ἐγκαταλείπετε».

«Ἔκστηθι φρίττων, οὐρανέ, καὶ σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἰδοὺ γὰρ ἐν νεκροῖς λογίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν καὶ τάφῳ σμικρῷ ξενοδοχεῖται· ὃν παῖδες εὐλογεῖτε, ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας».

Ἀνθίσανε ποτὲ λουλούδια πιὸ μυρωμένα ἀπὸ δαῦτα; Τὰ δάκρυα τῆς αὐγῆς λάμπουν ἀπάνω τους. Ποτὲ δὲν θὰ μαραθοῦνε!

Φώτης Κόντογλου

Τύποις: «ΠΥΡΣΟΥ» Α. Ε.

IC
XC
Ο
Ω
Ν
ΑΔΑΜ
ΕΥΑ